

De Nederlandse conjunctuur

2007, aflevering 4

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (088) 570 70 70
Fax: (070) 337 59 94
Via contactformulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

E-mail:

infoservice@cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2007.
Vereenvoudiging is toegestaan, mits het
CBS als bron wordt vermeld.

Prijzen zijn incl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 49,35
Prijs per los nummer: € 13,55
ISSN 1566-3191

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Verklaring der tekens	4
Redactioneel	5
Summary	7
1. Macro-economisch beeld	9
2. Bestedingen	12
2.1 Consumptiegroei weer iets opgelopen	12
2.2 Groei overheidsconsumptie versnelt	13
2.3 Investeringsgroei vlakkt af	13
2.4 In- en uitvoer groeiden iets minder snel	14
2.5 Inflatie flink gedaald in het derde kwartaal	15
3. Productie	16
3.1 Bescheiden bijdrage goederenproducenten	16
3.2 Commerciële dienstverlening blijft drijvende kracht achter economische groei	18
3.3 Niet-commerciële dienstverlening: lichte groei bij de overheid	19
4. Arbeid	21
4.1 Werkzame beroepsbevolking blijft toenemen	21
4.2 Vacatures licht gestegen	21
4.3 Werkloosheid daalt door	21
4.4 Forse cao-loonstijging in het derde kwartaal	22
5. Internationaal	23
5.1 Economische groei EU-27 valt licht terug	23
5.2 Amerikaanse groei onder druk	24
5.3 Terugkeer van deflatie in Japan	25
Artikelen	
Meer staatsdeelnemingen verkocht dan verworven	26
Sociale uitkeringen stijgen door vergrijzing	30
Kwartaalsectorrekeningen voorzien in behoefte aan snelle informatie	34
Tabellen/ Tables	48
Conjunctuurinformatie op de CBS-website	65
Verwante publicaties	68
Overzicht verschenen artikelen	70

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
●	= niet aangepast aan jaarcijfers NR
□	= in overeenstemming met voorlopige jaarcijfers NR
■	= in overeenstemming met nader voorlopige jaarcijfers NR

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de totalen afwijkt van het totaal.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited
–	= nil
–	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= the figure is less than half of the chosen unit
a blanc	= category not applicable
2005–2006	= 2005 to 2006 inclusive
2005/2006	= the average of the years 2005 to 2006 inclusive
●	= not adjusted to annual figures NA
□	= adjusted to first preliminary annual NA figures
■	= adjusted to second preliminary annual NA figures

In case of rounding the total may not completely match the sum of the added numbers.

Afsluitdatum gegevensverwerking voor tabellen en persbericht: 27 september 2007.
De tekst van deze publicatie is tot 18 oktober 2007 bijgewerkt.

Zie voor overzicht van alle publicaties www.cbs.nl

0531907040 P-104

Closing data of data processing for tables and press release: September 27th 2007.
The text in this publication has been updated until October 18th 2007.

See www.cbs.nl for a complete listing of all publications

Redactioneel

Deze aflevering van *De Nederlandse conjunctuur* geeft een samenhangend en gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de Nederlandse conjunctuur in het tweede kwartaal van 2007. Daarnaast komen in artikelen specifieke macro-economische thema's aan bod.

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal van 2007 met 2,6 procent gegroeid ten opzichte van dezelfde periode in 2006. De gunstige economische ontwikkeling hield daarmee overtuigend aan. Zowel de groei van het bruto binnenlands product, als van de consumptie en de export werd wel enigszins gedrukt door de lage productie van aardgas. Door het uitzonderlijke zachte weer werd er aanzienlijk minder gestookt dan in voorgaande jaren.

De arbeidsmarkt trok verder aan. De werkloosheid daalde tot 4,6 procent, het laagste niveau sinds eind 2002. Het aantal werkzame personen stijgt al meer dan twee jaar onafgebroken en lag in het tweede kwartaal nog eens 68 duizend hoger dan een jaar eerder. De arbeidsmarkt blijft ook zeer dynamisch, in het tweede kwartaal werden zowel veel vacatures vervuld als gecreëerd.

Artikelen

In het eerste artikel van deze aflevering wordt een overzicht gegeven van de staatsdeelnemingen van de Nederlandse overheid. Het privatiseringsbeleid heeft geleid tot een gestage afname van de deelnemingen. Dankzij een gunstige koersontwikkeling is de waarde van de deelnemingen de afgelopen jaren wel overeind gebleven. De opbrengst van de verkoop van staatsdeelnemingen heeft in 2006 een belangrijke bijdrage geleverd aan de vermindering van de staatsschuld.

Het tweede artikel behandelt de ontwikkeling van de uitgaven aan sociale uitkeringen. Ondanks een sterke daling van de werkloosheidsuitkeringen namen de sociale uitkeringen in 2006 met ruim 2 procent toe. Het grootste deel van de stijging is toe te schrijven aan uitgaven die direct verband houden met de vergrijzing van de Nederlandse bevolking.

In het laatste artikel staan de uitkomsten van de kwartaal-sectorrekeningen centraal. Het CBS heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan de introductie van sectorrekeningen op kwartaalbasis. Mede ingegeven door internationale verplichtingen zijn de ontwikkelingen bij de sectoren overheid, huishoudens, (niet-) financiële vennootschappen en de transacties met het buitenland nu ook per kwartaal beschikbaar.

Einde van De Nederlandse conjunctuur

De verscherpte taakstellingen waarmee alle overheidsinstellingen worden geconfronteerd gelden ook voor het CBS. Mede door de bezuinigingen die hier het gevolg van zijn, heeft het CBS besloten om te stoppen met de productie van de papieren publicatie *De Nederlandse conjunctuur*. Met het verschijnen van deze vierde aflevering van *De Nederlandse conjunctuur* van 2007 komt dan ook een einde aan deze serie.

Het CBS stopt weliswaar met de papieren publicatie van *De Nederlandse conjunctuur*, maar houdt uiteraard de vinger aan de pols van de Nederlandse economie. Het nieuws over de conjuncturele ontwikkeling zal dan ook in ruime mate beschikbaar blijven. Berichten over de conjunctuur verschijnen nu al met grote regelmaat op onze website, in de vorm van het elektronisch Conjunctuurbericht dat te vinden is in het dossier Conjunctuur. Aanvullende informatie is verder te vinden op de themapagina's, bijvoorbeeld onder Macro-economie of Arbeid en sociale zekerheid. Ook op de teletekstpagina's van de NOS is ruimte gereserveerd voor de conjunctuurberichten van het CBS. Meer informatie over de vindplaats van het conjunctuurnieuws vindt u in deze publicatie op pagina 65 tot en met 67.

De conjunctuurinformatie op onze website zal vanaf het begin van 2008 worden uitgebreid met de informatie die voorheen alleen via de papieren publicatie *De Nederlandse conjunctuur* beschikbaar was. Artikelen zoals die in de papieren publicatie verschenen, zullen op termijn op de betreffende themapagina's worden gepubliceerd.

De redactie

Short term indicators

	Unit	2006				2007		
		I	II	III	IV	I	II	III
Economic growth								
Netherlands	% volume growth	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,6	.
Germany	% volume growth	3,4	1,6	2,7	3,7	3,3	2,5	.
EU-27	% volume growth	3,2	2,5	2,9	3,5	3,4	2,6	.
US ¹⁾	% volume growth	3,3	3,2	2,4	2,6	1,5	1,9	.
Japan	% volume growth	3,0	2,1	1,4	2,3	2,6	1,6	.
Expenditure and foreign trade								
Imports of goods and services	% volume growth	9,6	7,7	6,8	8,3	6,5	5,1	.
Exports of goods and services	% volume growth	9,0	6,8	5,9	6,5	6,2	5,3	.
Consumption	% volume growth	2,5	2,9	2,4	2,4	1,7	2,0	.
Government	% volume growth	2,0	2,0	1,9	2,9	2,1	2,7	.
Households	% volume growth	2,7	3,3	2,6	2,1	1,4	1,6	.
Gross fixed capital formation	% volume growth	4,8	5,8	6,7	11,2	8,9	2,4	.
Businesses	% volume growth	5,4	6,2	8,1	13,1	9,3	2,2	.
Government	% volume growth	1,4	3,5	0,5	2,9	6,7	3,4	.
Surplus of the nation on current transactions	in % GDP
Production (value added)								
Producers of goods	% volume growth	3,5	1,1	0,7	0,8	-1,9	0,6	.
Producers of commercial services	% volume growth	4,1	5,2	4,7	4,4	5,2	4,1	.
Producers of non-commercial services	% volume growth	0,4	0,7	1,8	2,3	2,2	2,2	.
Prices, wages and interest rates								
Consumer price index	% change	1,1	1,3	1,3	1,0	1,6	1,8	1,3
Producers' prices manufacturing industry: output	% change	6,6	6,7	4,4	1,8	1,4	2,6	.
Producers' prices manufacturing industry: input	% change	14,0	13,2	8,4	4,8	2,0	3,0	.
Crude oil, North Sea Brent	\$ per barrel	62,33	70,24	70,77	60,96	58,52	68,58	74,43
US dollar	euro	0,83	0,79	0,78	0,78	0,76	0,74	0,73
Monthly contract wages	% change	1,9	2,1	2,2	2,1	1,6	1,6	2,1
Call money	%	2,4	2,6	2,9	3,4	3,6	3,9	4,0
Assets and financing								
AEX All-share index ²⁾	% change	9,5	-4,2	8,7	5,3	5,2	9,0	-0,7
Savings	% change	4,7	4,9	4,5	5,4	4,8	5,8	.
Consumer credit	% change	1,5	-2,5	3,7	7,3	0,3	-0,6	.
Labour market								
Paid employment in full-time equivalents	% change	1,1	1,2	1,5	2,0	-	.	.
Hours worked by temporary workers	% change	21,4	17,6	14,7	17,1	16,7	15,1	.
Registered unemployment	%	6,2	5,5	5,4	5,0	5,3	4,6	.
Vacancies	x 1 000	185	210	201	208	224	237	.
Sentiment								
Producers' confidence manufacturing industry	level (%)	4,5	5,3	8,3	8,5	7,0	8,1	-
Consumer confidence	level (%)	-11,0	-1,0	5,0	5,0	13,0	15,0	10,0
Calendar and season								
Shopping days		77	74	79	76	77	74	78
Working days		65	62	65	63	64	61	65

¹⁾ Changes derived from seasonally adjusted series.

²⁾ Change on previous period.

Summary

Dutch economic growth was 2.6 percent in the second quarter of 2007 compared with the same quarter last year. The growth was consistent with the first quarter but lower than in 2006, mainly as a result of the lower production of natural gas. The slower growth was visible across the board: for household consumption, fixed capital formation and exports growth rates were all lower than in 2006. The labour market showed positive developments: the employed labour force increased and unemployment fell further. The increase in collectively negotiated wages, which was still small in the first six months of 2007, picked up again in the third quarter.

Spending: lower gas consumption curbs consumption

Households spent 1.6 percent more in the second quarter of 2007 than in the same quarter last year. This growth rate is slightly higher than in the first quarter, but clearly down on the 2.7 percent in 2006. The main reason for this is the smaller amount of natural gas consumed. Households did spend substantially more on durable consumer goods such as means of transport and consumer electronics.

The volume of government consumption was 2.7 percent higher. This increase was largely accounted for by care; spending on public administration hardly rose at all.

The increase in fixed capital formation fell strongly in the second quarter of 2007, to 2.4 percent. This is well below the average growth percentages in 2006 and the beginning of 2007. The slowdown is mainly a result of incidental factors and is not related to the business cycle. Businesses still invested strongly in company buildings, machines and equipment, computers, software and other material assets such as storage tanks and containers.

In the second quarter of 2007 the real growth in exports of goods and services slowed down to 5.3 percent. This put the growth of exports nearly 2 percent points lower than in 2006. A dip in the export of natural gas curbed the growth of exports of Dutch products, as a result of which re-exports became more significant. Imports grew by 5.1 percent, a fraction less than exports. Many capital goods and durable consumer goods are imported from abroad.

Production: strong growth for construction and hotels and restaurants

Construction output rose by 5.4 percent in the second quarter, the largest growth of all sectors of industry. This continued the strong growth this branch of industry has realised in recent quarters. Production by commercial services, too, grew substantially again, by 4.1 percent. Temp agencies and business services accounted for the largest growth within this sector, but the hotel and restaurant sector also continued to pick up, maintaining its growth rate of over 4 percent.

Following two extremely successful quarters, manufacturing output showed a much smaller increase; it was only 2.5 percent higher than in the second quarter of 2006 as a result of poor performance in the chemical, metal and machines industries. Gas production was again considerably lower than twelve months previously, because of the warm weather. This had a substantial downward effect on economic growth. Care remains the driving force behind growth in non-commercial services, in the second quarter production in this sector was nearly 4 percent up.

Labour market: more people employed

Labour market developments were positive. The employed labour force numbered nearly 7.3 million people in the second quarter of 2007, an increase of 68 thousand on the previous quarter. Nearly half of the increase was accounted for by people in the age group 45–64 years.

The number of unfilled job vacancies remains high. At the end of the second quarter, 225 thousand jobs were vacant, 8 thousand more than at the end of March. The number of vacancies rose strongly in manufacturing and construction in particular. Labour market dynamics remained high in the second quarter.

The continuing strong demand for labour has resulted in a further fall in the number of unemployed, to an average 350 thousand persons in the second quarter. The unemployment rate fell to 4.6 percent. The tightening labour market had as yet little effect on the increase in collectively negotiated wage increases in the first half of the year, in the third quarter the wage increase (hourly wage rate including bonuses) did rise strongly, however, from 1.6 percent at the end of June to 2.1 percent at the end of September.

Staat 1
Conjunctuurindicatoren

	Eenheid	2006				2007		
		I	II	III	IV	I	II	III
Economische groei								
Nederland	% volumegroei	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,6	.
Duitsland	% volumegroei	3,4	1,6	2,7	3,7	3,3	2,5	.
EU-27	% volumegroei	3,2	2,5	2,9	3,5	3,4	2,6	.
VS ¹⁾	% volumegroei	3,3	3,2	2,4	2,6	1,5	1,9	.
Japan	% volumegroei	3,0	2,1	1,4	2,3	2,6	1,6	.
Bestedingen en buitenlandse handel								
Invoer goederen en diensten	% volumegroei	9,6	7,7	6,8	8,3	6,5	5,1	.
Uitvoer goederen en diensten	% volumegroei	9,0	6,8	5,9	6,5	6,2	5,3	.
Consumptie	% volumegroei	2,5	2,9	2,4	2,4	1,7	2,0	.
Overheid	% volumegroei	2,0	2,0	1,9	2,9	2,1	2,7	.
Huishoudens incl. IZW huishoudens	% volumegroei	2,7	3,3	2,6	2,1	1,4	1,6	.
Bruto investeringen in vaste activa	% volumegroei	4,8	5,8	6,7	11,2	8,9	2,4	.
Bedrijven	% volumegroei	5,4	6,2	8,1	13,1	9,3	2,2	.
Overheid	% volumegroei	1,4	3,5	0,5	2,9	6,7	3,4	.
Saldo lopende transacties met het buitenland	in % bbp
Productie (toegevoegde waarde)								
Goederenproducenten	% volumegroei	3,5	1,1	0,7	0,8	-1,9	0,6	.
Producenten van commerciële diensten	% volumegroei	4,1	5,2	4,7	4,4	5,2	4,1	.
Producten van niet-commerciële diensten	% volumegroei	0,4	0,7	1,8	2,3	2,2	2,2	.
Prijzen, Cao-lonen en rentestanden								
Consumentenprijsindex	% mutatie	1,1	1,3	1,3	1,0	1,6	1,8	1,3
Producentenprijsindexcijfer industrie afzet	% mutatie	6,6	6,7	4,4	1,8	1,4	2,6	.
Producentenprijsindexcijfer industrie verbruik	% mutatie	14,0	13,2	8,4	4,8	2,0	3,0	.
Aardolie, North Sea Brent	\$ per barrel	62,33	70,24	70,77	60,96	58,52	68,58	74,43
Amerikaanse dollar	euro	0,83	0,79	0,78	0,78	0,76	0,74	0,73
Cao-lonen per maand	% mutatie	1,9	2,1	2,2	2,1	1,6	1,6	2,1
Daggeldrente	%	2,4	2,6	2,9	3,4	3,6	3,9	4,0
Vermogen en financiering								
AEX All-Share herbeleggingsindex ²⁾	% mutatie	9,5	-4,2	8,7	5,3	5,2	9,0	-0,7
Spaartegoeden	% mutatie	4,7	4,9	4,5	5,4	4,8	5,8	.
Verstrekt consumptief krediet	% mutatie	1,5	-2,5	3,7	7,3	0,3	-0,6	.
Arbeidsmarkt								
Arbeidsvolume van werknemers	% mutatie	1,1	1,2	1,5	2,0	-	.	.
Aantal uren van uitzendkrachten	% mutatie	21,4	17,6	14,7	17,1	16,7	15,1	.
Werkloze beroepsbevolking	%	6,2	5,5	5,4	5,0	5,3	4,6	.
Aantal vacatures	x 1 000	185	210	201	208	224	237	.
Stemming								
Producentenvertrouwen industrie	niveau (%)	4,5	5,3	8,3	8,5	7,0	8,1	-
Consumentenvertrouwen	niveau (%)	-11,0	-1,0	5,0	5,0	13,0	15,0	10,0
Kalender en seizoenen								
Koopdagen		77	74	79	76	77	74	78
Werkdagen		65	62	65	63	64	61	65

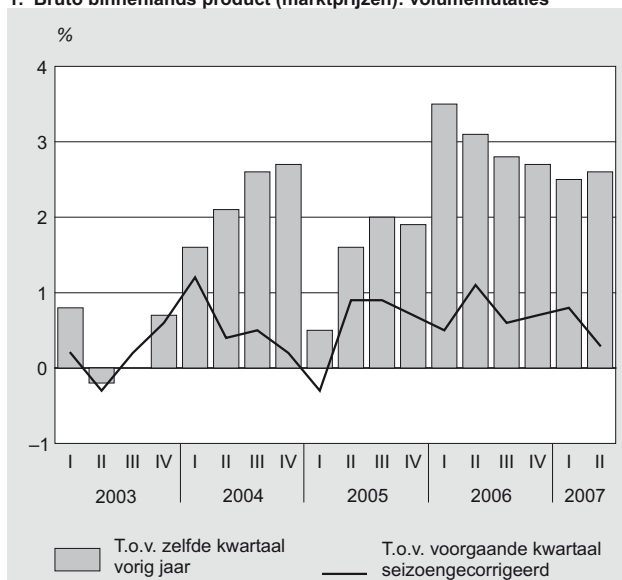
¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeks

²⁾ Veranderingen t.o.v. de voorgaande periode.

1. Macro-economisch beeld

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal van 2007 met 2,6 procent gegroeid ten opzichte van een jaar eerder. De groei lag in lijn met het eerste kwartaal, maar was vooral door de lagere aardgasproductie minder hoog dan in 2006. Over bijna de hele linie was de groeivertraging zichtbaar, de groei van de consumptie van huishoudens, de investeringen en van de uitvoer zwakte af ten opzichte van 2006. Bij de bedrijfstakken was de productiegroei in de bouw en de commerciële dienstverlening het hoogst. De arbeidsmarkt ontwikkelde zich positief. De werkzame beroepsbevolking nam toe en de werkloosheid liep verder terug. De cao-loonstijging die in de eerste zes maanden van 2007 nog klein was, trok in het derde kwartaal echter aan.

1. Bruto binnenlands product (marktprijzen): volumemutaties

De groei van het bruto binnenlands product (bbp) met 2,6 procent is in lijn met de groei in het eerste kwartaal van 2007. Als gevolg van het relatief zachte weer werd er net als in het voorgaande kwartaal aanzienlijk minder gas geproduceerd en verbruikt dan een jaar eerder, waardoor de economische groei beduidend lager was dan in 2006. Het lagere gasverbruik drukte ook de groei van de consumptie

van huishoudens. De investeringsgroei en de groei van de uitvoer zwakte af, terwijl de groei van de overheidsconsumptie steeg. De productiegroei was het hoogst in de bouw en bij de commerciële dienstverleners.

Ten opzichte van een kwartaal eerder groeide de economie in het tweede kwartaal van 2007 met 0,3 procent. Hierbij is rekening gehouden met werkdag- en seizoenseffecten. De kwartaal-op-kwartaalgroei lag hiermee op het laagste niveau van de afgelopen twee jaar.

Bestedingen: lager gasverbruik drukt consumptie

Huishoudens hebben in het tweede kwartaal 1,6 procent meer besteed dan in hetzelfde kwartaal van het voorgaande jaar. Dit groeitempo ligt iets hoger dan in het eerste kwartaal, maar is duidelijk minder dan de 2,7 procent in 2006. Ook de ontwikkeling van de consumptie door huishoudens werd aanzienlijk geremd door het lage verbruik van aardgas. Door het warme weer werd er minder gestookt en lag de vraag naar gas fors lager dan een jaar eerder. Huishoudens gaven wel flink meer uit aan duurzame consumptiegoederen zoals vervoermiddelen en consumentenelektronica.

In september kwam onverwacht een einde aan de zeer sterke ontwikkeling van het consumentenvertrouwen. Het vertrouwen in de economie was sinds medio 2005 onafgebroken toegenomen, waardoor er vanaf de zomer van 2006 meer optimisten dan pessimisten werden geteld. Waarschijnlijk door een aanzienlijke hoeveelheid slecht nieuws over onder meer de kredietcrisis in de Verenigde Staten en de verwachte daling van de koopkracht in 2008 waren de pessimisten in september echter weer nipt in de meerderheid.

Het volume van de overheidsconsumptie was in het tweede kwartaal 2,7 procent hoger dan een jaar eerder. Deze groei kwam voor het overgrote deel voor rekening van de zorg, de uitgaven voor het openbaar bestuur namen slechts zeer gering toe.

Staat 2
Bruto binnenlands product

	2005			2006				2007	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro; prijsniveau 2000</i>									
Oorspronkelijk bbp	112,5	107,7	115,0	112,8	115,9	110,5	118,0	116,1	118,7
Kalendereffecten	-0,3	-0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6	0,3	0,0
Gestandaardiseerd bbp	112,2	107,4	115,3	112,8	115,9	110,5	118,6	116,4	118,7
Seizoeneffecten	-1,7	4,2	-2,9	0,1	-1,8	4,2	-3,1	0,1	-1,9
Conjunctuurrelevant bbp	110,5	111,5	112,3	112,9	114,1	114,7	115,6	116,5	116,8

De groei van de investeringen viel terug tot 2,4 procent. Dit ligt ver onder de gemiddelde groeipercentages in 2006 en begin 2007. De groeivertraging komt vooral door incidentele factoren en staat dan ook los van de conjuncturele ontwikkeling. Het bedrijfsleven investeerde nog altijd volop in bedrijfsgebouwen, machines en installaties, computers, software en overige materiële activa zoals opslagtanks en containers.

In het tweede kwartaal van 2007 vertraagde de reële groei van de uitvoer van goederen en diensten tot 5,3 procent. De exportgroei kwam hiermee bijna 2 procentpunt lager uit dan in 2006. Door een terugval in de uitvoer in van aardgas nam de uitvoer van Nederlands product beperkt toe waardoor de wederuitvoer weer in belang toenam. De invoer groeide met 5,1 procent een fractie langzamer dan de uitvoer. Veel investeringsgoederen en duurzame consumptiegoederen komen uit het buitenland.

Productie: fors hogere productie bouw en horeca

De bouwnijverheid groeide in het tweede kwartaal met 5,4 procent, de hoogste groei van alle bedrijfstakken. Hiermee zette de bouw de sterke ontwikkeling van de afgelopen kwartalen verder door. Ook de productie van de commerciële dienstverleners nam, met een groei van 4,1 procent, opnieuw behoorlijk toe. Bij de commerciële dienstverleners groeiden vooral de uitzendbranche en de zakelijke dienstverleners, bovendien hield de aantrekkende horeca een groeipercentage van meer dan 4 procent vast.

Na twee topkwartalen viel het groeitempo in de industrie aanzienlijk terug. Vooral door mindere prestaties in de chemische, metaal- en machine-industrie groeide de industrie slechts met 2,5 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2006. De gasproductie was door het warme weer opnieuw aanzienlijk lager dan vorig jaar. Dit had een flink neerwaarts effect op de economische groei. In de niet-commerciële dienstverlening blijft de zorg de groeimotor, in het tweede kwartaal nam de productie van deze bedrijfstak met bijna 4 procent toe.

Het vertrouwen in de toekomst bleef zowel onder ondernemers in de industrie als in de commerciële dienstverlening hoog. De industriëlen waren in september wel iets minder positief over de toekomstige productie dan in augustus.

Toch denken per saldo meer ondernemers in de industrie de productie op te kunnen voeren. Zowel in de industrie als in de dienstverlening bleven de ondernemers ook positief over de werkgelegenheid. Het aantal ondernemers dat uitging van een stijging van de personeelsomvang was in september opnieuw iets groter dan het aantal dat een daling voorzag.

Arbeidsmarkt: steeds meer werkzame personen

De werkzame beroepsbevolking kwam in het tweede kwartaal van 2007 uit op bijna 7,3 miljoen personen, een toename van 68 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder. Bijna de helft van de stijging kwam voor rekening van de 45–64-jarigen. Een steeds groter deel van de beroepsbevolking bestaat uit 45-plussers als gevolg van demografische ontwikkelingen, de toenemende arbeidsparticipatie van oudere vrouwen en de beperkte mogelijkheden om vervroegd uit het arbeidsproces te treden. Het aantal werkzame personen stijgt al sinds de zomer van 2005 onafgebroken.

Het aantal openstaande vacatures blijft op een hoog niveau. Aan het einde van het tweede kwartaal stonden er 225 duizend banen open, 8 duizend meer dan eind maart. De stijging volgt op een lichte daling in het eerste kwartaal. Vooral in de industrie en bouwnijverheid nam het aantal vacatures toe. In de andere bedrijfstakken steeg het aantal vacatures niet of nauwelijks. De dynamiek op de arbeidsmarkt was in het tweede kwartaal onverminderd hoog.

De aanhoudend grote vraag naar arbeid heeft ervoor gezorgd dat het aantal werklozen verder daalde tot gemiddeld 350 duizend personen in het tweede kwartaal. Het werkloosheidspercentage nam af tot 4,6 procent. Het aantal bijstandsuitkeringen is in het tweede kwartaal verder gedaald tot 290 duizend uitkeringen. In een jaar tijd is het aantal uitkeringen met 32 duizend gedaald. Tweederde van deze daling vond plaats bij jongeren onder de 35 jaar.

De oplopende spanning op de arbeidsmarkt had in het eerste half jaar nog weinig effect op de cao-loonstijging. In het derde kwartaal liep de cao-loonstijging (per uur inclusief de bijzondere beloningen) echter fors op van 1,6 procent in het tweede kwartaal naar 2,1 procent in het derde kwartaal, hetzelfde niveau als de stijging over 2006.

Staat 3
Bruto binnenlands product: ontwikkeling

	2005			2006				2007	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar								
Oorspronkelijk bbp	1,6	2,0	1,9	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,6
	% volumemutaties t.o.v. de voorgaande periode								
Conjunctuurrelevant bbp	0,9	0,9	0,7	0,5	1,1	0,6	0,7	0,8	0,3

2007-III: conjunctuurbeeld iets minder gunstig

De Conjunctuurklok van het CBS laat de meest actuele stand van de conjunctuur zien. De meeste conjunctuurrelevante indicatoren maken deel uit van de klok. Aan de bestedingenkant van de economie zijn dat consumentenvertrouwen, bereidheid tot het doen van grote aankopen, consumptie, uitvoer en investeringen. Ook de groei van het bbp is als indicator in de klok opgenomen. Elk van de indicatoren krijgt, afhankelijk van zijn ontwikkeling, een plaats in één van de kwadranten van de klok. Hierdoor is in een oogopslag te zien in welke fase de conjunctuur zich bevindt. De vier kwadranten betekenen het volgende:

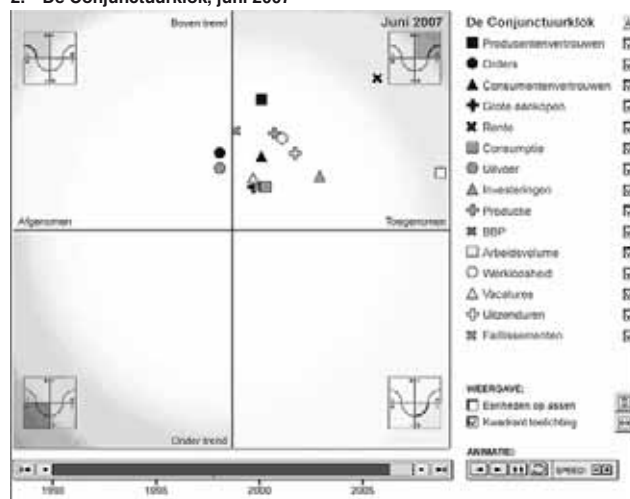
- rechtsboven: de indicator ligt boven de trend en is toegenomen;
- linksboven: de indicator ligt boven de trend en is afgenomen;
- linksonder: de indicator ligt onder de trend en is afgenomen;
- rechtsonder: de indicator ligt onder de trend en is toegenomen.

Het conjunctuurbeeld was eind september iets minder gunstig dan eind augustus. Dit komt vooral door de sterke daling van het consumentenvertrouwen. Het zwaartepunt van de indicatoren in de Conjunctuurklok ligt echter nog altijd in de fase van hoogconjunctuur (het kwadrant rechtsboven). Alle indicatoren in de Conjunctuurklok presteren boven hun langjarig gemiddelde.

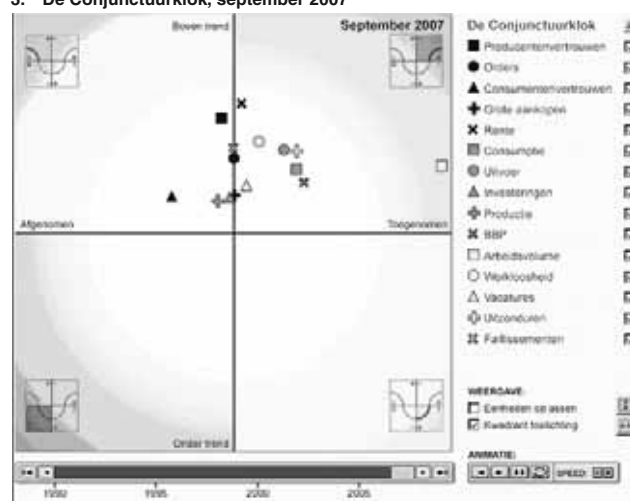
In de loop van september is van alle maandindicatoren en de kwartaalindicator uitzenduren nieuwe informatie beschikbaar gekomen. De verdeling van de indicatoren over de kwadranten is hierdoor enigszins gewijzigd.

Het vertrouwen van de consumenten daalde als nooit tevoren en schoof, net als de faillissementen en de investeringen, door naar het kwadrant linksboven. Het dalings-tempo van het aantal faillissementen nam af en de investeringsgroei viel lager uit. Daarnaast toont de klok van eind september ook enkele opvallende verbeteringen. Binnen het kwadrant linksboven is de industriële productie naar boven en naar rechts opgeschoven. In het kwadrant rechtsboven volgde de werkloosheid hetzelfde patroon. De industrie produceerde meer en de werkloosheid daalde harder. De uitvoer is verder boven zijn langjarig gemiddelde gekomen doordat het groeitempo van de export toenam.

2. De Conjunctuurklok, juni 2007

3. De Conjunctuurklok, september 2007

Van de vijftien indicatoren in de Conjunctuurklok staan er tien in het kwadrant rechtsboven. Indicatoren die in dit kwadrant staan, nemen toe en de groei ligt boven hun langjarig gemiddelde. De overige vijf indicatoren staan in het kwadrant linksboven, waar de groei afneemt maar nog steeds bovengemiddeld is.

2. Bestedingen

De economische groei kwam in het tweede kwartaal van 2007 uit op 2,6 procent. Dit is vrijwel gelijk aan de toename in het eerste kwartaal. In vergelijking met het eerste kwartaal versnelde de groei van de consumptie, terwijl de uitvoer en de investeringen minder snel toenamen. De inflatie in Nederland nam in het derde kwartaal flink af tot 1,3 procent.

2.1 Consumptiegroei weer iets opgelopen

Huishoudens en overheid hebben in het tweede kwartaal van 2007 2,0 procent meer besteed dan in het tweede kwartaal van 2006. De consumptiegroei is daarmee 0,3 procentpunt hoger dan in het eerste kwartaal. Deze lichte versnelling kwam voor het grootste deel voor rekening van de overheidsconsumptie.

De toename van de consumptie door huishoudens was in het tweede kwartaal van 2007 met 1,6 procent iets hoger dan de 1,4 procent groei in het eerste kwartaal.

Met een gemiddelde groei van anderhalf procent blijft de toename van de consumptie door huishoudens in het eerste halfjaar van 2007 opmerkelijk ver achter bij de gemiddelde stijging van 2,7 procent in 2006 (gecorrigeerd voor wijzigingen in het zorgstelsel). De terugval in de consumptiegroei is hoofdzakelijk veroorzaakt door het lagere gasverbruik.

Invloed van lager gasverbruik wordt minder

Net als in het eerste kwartaal van 2007 waren de weersomstandigheden ook in het tweede kwartaal buitengewoon zacht. Huishoudens hoefden daardoor in de eerste twee kwartalen minder te stoken dan in dezelfde periode een jaar eerder. Het lagere gasverbruik drukte de consumptiegroei aanzienlijk. Als de uitgaven aan gas buiten beschouwing worden gelaten, komt de consumptiegroei in het tweede kwartaal 0,4 procentpunt hoger uit. In het eerste kwartaal werden de bestedingen door huishoudens nog veel sterker geremd door de zachte weersomstandigheden,

het effect was toen 1,3 procentpunt. Als het gasverbruik niet meegerekend wordt, is de consumptiegroei robuust gebleven.

In de Kwartaalrekeningen worden de bestedingen van huishoudens aan energie toegerekend aan de periode waarin het verbruik plaats vindt. Consumenten zien hun lagere gasverbruik echter pas terug in de eindafrekening met hun energiebedrijf.

Duurzame goederen blijven in trek

De volumegroei van de bestedingen aan duurzame goederen was met 4,5 procent ook in het tweede kwartaal nog hoog. Wel is de groei iets minder uitbundig dan in het eerste kwartaal, toen aan duurzame goederen 6,2 procent meer werd besteed. Vooral de uitgaven aan kleding en schoeisel namen minder hard toe, terwijl de uitgaven aan vervoermiddelen juist flink toenamen. Het gaat sinds 2006 zeer goed met de consumptie van duurzame consumptiegoederen. De groeicijfers zijn sinds de hoogconjunctuur van eind jaren negentig niet meer zo hoog geweest als in 2006 en de eerste helft van 2007.

Aan voedings- en genotmiddelen werd in het tweede kwartaal van 2007, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, 1,8 procent meer besteed. Daarmee deed de volumegroei weinig onder voor de gemiddelde stijging van 2,1 procent in 2006. Aan overige goederen, waaronder energie, werd in het tweede kwartaal 2,4 procent minder uitgegeven dan een jaar eerder. De fors lagere bestedingen aan gas zijn verantwoordelijk voor deze afname.

Kinderopvang remt dienstenconsumptie

De uitgaven aan diensten lagen in het tweede kwartaal 1,5 procent boven het niveau van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De bestedingen aan vervoer en communicatie, aan recreatie en cultuur en bij de horeca namen hierbij

Staat 4
Binnenlandse consumptieve bestedingen

	2006	2006				2007	
		I	II	III	IV	I	II
		% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar					
<i>Goederen, w.v.:</i>	2,3	3,2	4,0	2,0	-0,1	0,8	1,7
Voedings- en genotmiddelen	2,1	1,9	4,5	2,0	0,2	1,6	1,8
Duurzame consumptiegoederen	5,7	6,5	7,6	4,6	4,0	6,2	4,5
Overige goederen	-2,2	0,3	-1,3	-2,0	-5,8	-6,4	-2,4
<i>Diensten</i>	-3,2	-4,1	-3,2	-2,7	-2,8	1,9	1,5
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (binnenlands)	-0,7	-0,7	0,1	-0,6	-1,5	1,4	1,6
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (nationaal)	-0,8	-0,8	-0,2	-0,9	-1,5	1,4	1,6

meer dan gemiddeld toe. De uitgaven aan huisvesting en financiële en zakelijke dienstverlening zijn relatief minder hard toegenomen. Deze stegen met 1,1 procent. De post medische diensten en welzijnszorg liet daarentegen een forse daling zien. Dit komt doordat de financiering van de kinderopvang per 1 januari 2007 gewijzigd is. Door de veranderde regelgeving geven huishoudens in 2007 minder uit aan kinderopvang dan in 2006. Het remmende effect op de ontwikkeling van de bestedingen aan diensten bedraagt naar schatting een half procentpunt. De totale consumptiegroei door huishoudens valt hierdoor circa een kwart procentpunt lager uit.

Arbeidsmarkt blijft gunstig, vertrouwen keldert

Op de arbeidsmarkt bleef de situatie ook aan het begin van het derde kwartaal rooskleurig. Het consumentenvertrouwen liep daarentegen aan het eind van het derde kwartaal van 2007 een enorme deuk op. In de eerste zes maanden van 2007 was het consumentenvertrouwen nog ongekend hoog. Ook in juli en augustus verkeerden de consumenten nog in een uitermate goede stemming. In september veranderde dit echter drastisch. De hypotheekcrisis in de Verenigde Staten sloeg over naar de mondiale financiële markten. Bovendien werd in de aanloop naar Prinsjesdag duidelijk dat de voorgenomen kabinetsplannen negatief zouden uitwerken op de koopkracht van huishoudens. Onder invloed van deze negatieve berichten sloeg het sentiment van de consumenten volledig om. Het consumentenvertrouwen zakte met 16 punten, de grootste daling ooit. Het vertrouwen in de algemene economische situatie daalde daarbij wel veel sterker dan de koopbereidheid.

2.2 Groei overheidsconsumptie versnelt

De groei van de overheidsconsumptie versnelde in het tweede kwartaal van 2007 en kwam uit op 2,7 procent. In 2006 en in het eerste kwartaal van 2007 was de toename van de overheidsconsumptie ongeveer 2 procent (gecorrigeerd voor de effecten van het nieuwe zorgstelsel). De

groeiversnelling heeft bijgedragen aan de stijging van de economische groei in het tweede kwartaal.

Van de drie componenten van de overheidsconsumptie is de stijging van de consumptieve uitgaven van de overheid in zijn geheel toe te schrijven aan de toename van de sociale uitkeringen in natura. Deze uitkeringen, die grotendeels bestaan uit uitkeringen aan zorg en welzijn, stegen met 5,9 procent. Deze sterke groei wordt veroorzaakt door aanmerkelijk hogere uitgaven aan huursubsidie, kinderopvang en AWBZ-uitkeringen.

De individualiseerbare consumptie (waaronder de onderwijsuitgaven) namen met 1,2 procent toe. De collectieve consumptie was slechts 0,7 procent hoger in het tweede kwartaal van 2007. Deze relatief lage groei komt doordat het ministerie van Defensie overtollig militair materieel (fregatten en gevechtsvliegtuigen) heeft verkocht. De marktoutput nam hierdoor toe, de consumptie werd echter gedrukt.

2.3 Investeringsgroei vlakt af

De groei van de investeringen is in het tweede kwartaal van 2007 teruggevallen. De investeringen in vaste activa namen toe met 2,4 procent. Dit is ver onder het gemiddelde groeipercentage van 7,2 procent in 2006 en 8,9 procent in het eerste kwartaal van 2007.

De groeivertraging komt vooral door incidentele factoren en is dan ook niet conjunctureel gerelateerd. Het bedrijfsleven investeerde nog altijd volop in bedrijfsgebouwen, machines en installaties, computers, software en overige materiële activa als opslag tanks, containers en dergelijke.

Sterke investeringsgroei in de bouwsector

Vooraf de investeringen in bedrijfsgebouwen trekken aan in 2007. Na een afname van de investeringen in bedrijfsgebouwen in de periode 2002–2005, en een voorzichtige groei van gemiddeld 1,5 procent in 2006, is de investe-

Staat 5
Bruto-investeringen in vaste activa

	2006				2007	
	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>						
Bruto-investeringen in vaste activa	24,6	27,2	24,6	28,9	27,2	28,3
Investeringen in schepen, vliegtuigen en in cultuur gebrachte activa	0,4	0,7	0,2	0,3	0,3	0,4
Grote projecten	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,0
Bruto-investeringen in vaste activa (geschoond)	24,2	26,5	24,2	28,4	26,6	27,9
<i>% waardenmutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>						
Bruto-investeringen in vaste activa	6,7	7,2	8,7	13,5	10,4	4,0
Bruto-investeringen in vaste activa (geschoond)	6,5	6,0	8,2	12,7	9,7	5,3

ringsgroei van ruim 8,6 procent in het eerste kwartaal en 8,9 procent in het tweede kwartaal explosief te noemen.

Ook de investeringen in woningen nemen toe. In het tweede kwartaal van 2007 is voor 3,9 procent meer geïnvesteerd in woonruimten dan in het tweede kwartaal van 2006. Door een zeer hoge groei in het eerste kwartaal komt de investeringstoename in woningen in het eerste halfjaar van 2007 uit op gemiddeld 6,2 procent, wat een hoger groeipercentage is dan in de afgelopen jaren.

Sinds 2005 steekt de overheid weer meer geld in de infrastructuur. Daarvoor daalden de investeringen in grond- weg- en waterbouwkundige werken een aantal jaar achtereen. De toename van ruim 5 procent in 2006 werd in het eerste halfjaar van 2007 vastgehouden, waarbij de groei in het eerste kwartaal wel beduidend hoger uitkwam dan in het tweede kwartaal.

Investeringen in computers en software blijven hoog

De uitgaven aan computers en randapparatuur blijven onverminderd zeer sterk toenemen. Ook in het tweede kwartaal van 2007 groeiden deze investeringen weer met meer dan 20 procent. De hoge groeipercentages zijn onder meer te verklaren door de prijsdalingen van de computeronderdelen. Na een kleine teruggang begin 2007, is de groei van de software-uitgaven weer op haar oude niveau. In het tweede kwartaal namen de investeringen aan software met 5,8 procent toe.

Aanhoudend hoge groei investeringen in machines

Producenten blijven sterk investeren in machines en installaties. In het tweede kwartaal lagen de investeringen 8,7 procent boven het niveau van het tweede kwartaal in 2006. De forse groei van 21,8 procent in het eerste kwartaal is veroorzaakt door een incidenteel groot investeringsproject. Zonder dit project zou de groei in het eerste kwartaal even groot zijn als in het tweede kwartaal.

Ook de groei van de investeringen in de overige materiële activa blijft hoog. Net als in het eerste kwartaal namen de investeringen in de overige materiële activa in het tweede kwartaal van 2007 toe met 8,9 procent. Tot deze investeringscategorie behoren onder meer meubilair, rekken, silo's, opslagtanks, containers en pallets.

De sterke investeringsgroei wordt ook gereflecteerd in het optimisme dat heerst onder de producenten. Het producentenvertrouwen in de industrie is al sinds de tweede helft van 2006 hoog. Een meerderheid van de producenten verwacht de productie op te schroeven en verwacht meer orders.

Sterke groei van zakenauto's

De investeringen in zakenauto's zijn behoorlijk aangetrokken in het tweede kwartaal van 2007. Het bedrijfsleven gaf

6 procent meer uit aan het wagenpark dan in het tweede kwartaal van 2006. Dit groeipercentage ligt hoger dan in 2006 en in het eerste kwartaal van 2007.

Bij de overige wegvervoermiddelen hebben de investeringen in vrachtauto's zich in het tweede kwartaal goed hersteld van de daling in het eerste kwartaal. Er worden weer meer vrachtwagens gekocht dan vorig jaar. De gevolgen van wetwijzigingen, die zorgden voor extra aankopen eind 2006 en minder aankopen begin 2007 zijn langzaam maar zeker weggeëbd. Ook de verkoopcijfers van trekkers zijn bijna uit de min. De uitgaven aan bestelauto's zetten de forse groei uit 2006 voort. In het tweede kwartaal is 25 procent meer geïnvesteerd dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De investeringen in autobussen stegen fors met 50 procent, na een bijna even grote afname van de groei in het eerste kwartaal.

De ontwikkeling van de investeringen in transportmiddelen wordt sterk beïnvloed door de incidentele aankopen van vliegtuigen, treinen, trams en schepen. In het tweede kwartaal werd minder uitgegeven aan vliegtuigen, treinen en trams, aan schepen juist meer. De fors lagere uitgaven aan vliegtuigen hadden een sterk drukkend effect op de totale investeringen.

2.4 In- en uitvoer groeiden iets minder snel

De groei van de Nederlandse handel met het buitenland vertraagde in het tweede kwartaal van 2007. Vooral de groei van de uitvoer van goederen zakte terug, terwijl de uitvoer van diensten juist sterk in de lift zat. Bij de invoer viel vooral de groei van diensten terug.

Het uitvoervolume van goederen en diensten lag in het tweede kwartaal van 2007 5,3 procent hoger dan een jaar eerder. Het invoervolume was 5,1 procent groter dan een jaar eerder. Deze groeicijfers zijn iets lager dan die van het voorgaande kwartaal en die van 2006. In het vorige kwartaal groeiden zowel de invoer als de uitvoer met ruim 6 procent. In 2006 kwamen de groeicijfers nog hoger uit, toen groeide de uitvoer met 7 procent terwijl de invoer een groeipercentage noteerde van ruim 8 procent.

Voor het eerst in acht kwartalen is de uitvoer van goederen minder sterk toegenomen dan de dienstenuitvoer. De uitvoer van goederen is met 5,1 procent gestegen terwijl de groei van de dienstenuitvoer, vergeleken met het eerste kwartaal, bijna verdubbelde tot 6,2 procent. Bij de invoer nam de goederenstroom nog wel sneller toe dan de dienstestroom. De goedereninvoer nam met 6,6 procent toe, terwijl de diensteninvoer daalde met 0,1 procent.

Daling uitvoer van landbouwproducten en aardgas

Het uitvoervolume van de meeste productgroepen is in het tweede kwartaal van 2007 toegenomen. Uitzonderingen hierop zijn de landbouw- en visserijproducten, waar de uitvoer met 4,6 procent daalde, en de delfstoffen, waar het

uitvoervolume met 11,8 procent afnam. Door de prijsstijgingen van de landbouw- en visserijproducten is de exportwaarde van de landbouwproducten uitgedrukt in euro's minder sterk gedaald, namelijk met 2,8 procent. Bij de uitvoer van delfstoffen is aardgas dominant. De lagere exportgroei van aardgas werd veroorzaakt door het relatief warme voorjaar, waardoor onze buurlanden minder gas afnamen. Hoewel aardgas goedkoper is geworden ten opzichte van een jaar geleden, ligt de aardgasprijs historisch gezien nog altijd hoog.

Aan de invoerkant zijn minder delfstoffen geïmporteerd. Van de meeste andere productgroepen steeg de import. Opvallend was het hoge groeipercentage bij de invoer van landbouwproducten, nadat de invoer hiervan in het eerste kwartaal was gedaald.

Wederuitvoer blijft fors toenemen

Binnen de uitvoer doet de wederuitvoer het nog altijd erg goed. Deze groeide met 9,1 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De wederuitvoer bestaat uit goederen die uit het buitenland worden ingevoerd en, na hooguit een kleine bewerking, weer worden uitgevoerd naar andere landen. Zwaarwegende productgroepen in de wederuitvoer, die bovendien een hoge volumegroei laten zien, zijn kleding, organische grondstoffen, farmaceutische producten, basismetalen, machines en machineonderdelen, computers, elektrische apparaten, zendtoestellen, meet- en regelapparatuur en transportmiddelen.

Ook de uitvoer van in Nederland geproduceerde goederen nam in het tweede kwartaal van 2007 toe. De groei halveerde echter wel ten opzichte van 2006 en het eerste kwartaal van 2007. In het tweede kwartaal van 2007 nam de uitvoer van Nederlandse producten met 1,6 procent toe. Belangrijke productgroepen, die het momenteel bovengemiddeld goed doen zijn: olieproducten, organische grondstoffen, farmaceutische producten, basismetalen, machines en machineonderdelen, elektrische apparaten, optische artikelen en vrachtwagens.

middeld goed doen zijn: olieproducten, organische grondstoffen, farmaceutische producten, basismetalen, machines en machineonderdelen, elektrische apparaten, optische artikelen en vrachtwagens.

Lichte ruilvoetverslechtering

De ruilvoet is de verhouding tussen de invoerprijzen en de uitvoerprijzen. Bij een verbetering van de ruilvoet wordt de invoer goedkoper vergeleken met de uitvoer. In het tweede kwartaal van 2007 verslechterde de ruilvoet voor de buitenlandse handel in goederen enigszins. De invoerprijzen stegen met 1,3 procent in het voorgaande jaar terwijl de uitvoerprijzen toenamen met 0,9 procent. Dit betekent dat geïmporteerde goederen relatief duurder werden in het tweede kwartaal. Hiermee kwam een einde aan de ruilvoetverbetering van de afgelopen drie kwartalen.

2.5 Inflatie flink gedaald in het derde kwartaal

De inflatie kwam in het derde kwartaal van 2007 uit op gemiddeld 1,3 procent. In het tweede kwartaal stegen de prijzen nog met 1,8 procent. De lagere prijsstijging komt vooral door lagere gasprijzen en een historisch lage huurverhoging in juli. De huren namen gemiddeld slechts met 1,4 procent toe, dit is de laagste huurverhoging sinds 1959. Daarnaast had de prijsontwikkeling van groenten, bloemen en kleding een drukkend effect op de inflatie.

De Nederlandse inflatie gemeten volgens de Europees geharmoniseerde methode bedroeg in het derde kwartaal gemiddeld 1,3 procent. De Nederlandse inflatie behoort weer tot de laagste van Europa. Gemiddeld steeg het prijsniveau in de eurozone met 1,9 procent.

Staat 6
Prijswikking bruto binnenlands product naar componenten

	2006	2006				2007	
		I	II	III	IV	I	II
<i>% prijsverandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>							
Bruto binnenlands product	1,9	2,4	1,8	1,6	1,9	1,7	1,2
Bestedingen							
Consumptie	2,2	2,8	2,4	2,0	1,7	1,7	1,4
Investerings (incl. voorraden)	1,8	1,4	0,9	2,0	2,7	1,5	1,4
Uitvoerverschot	-0,5	1,2	-1,3	-4,3	1,9	2,7	-0,7
Totaal toegevoegde waarde, waarvan:	1,7	2,2	1,5	1,5	1,9	1,7	1,2
Goederenproducenten	4,2	5,3	3,1	3,5	4,7	3,0	0,7
Producenten van commerciële diensten	0,4	0,4	0,2	0,4	0,5	1,1	1,3
Producenten van niet-commerciële diensten	2,0	2,2	2,4	1,6	1,7	1,3	1,6

3. Productie

De commerciële dienstverleners leverden ook in het tweede kwartaal van 2007 de belangrijkste bijdrage aan de groei van de Nederlandse economie. De bijdrage van de goederenproducenten was bescheiden. De bouw groeide stevig door, de prestaties van de industrie vielen daarentegen na enkele zeer goede kwartalen wat terug. Net als in het eerste kwartaal werd de bbp-groei in Nederland geremd door een daling van de gasproductie.

3.1 Bescheiden bijdrage goederenproducenten

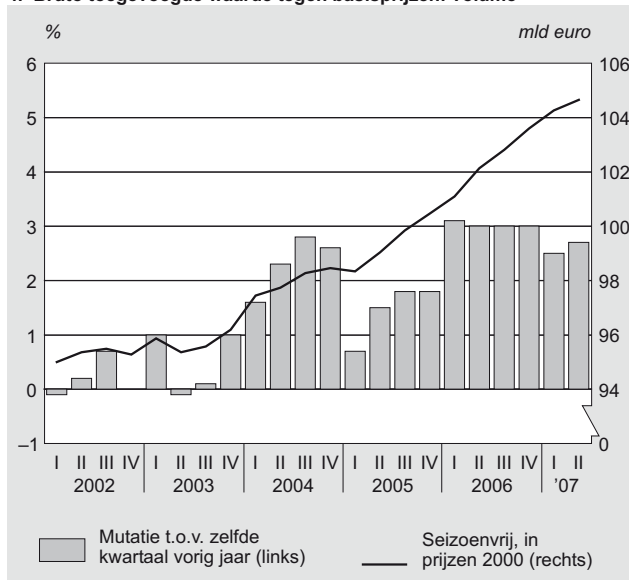
De ontwikkeling van de goederenproducenten werd voor het vierde achtereenvolgende kwartaal sterk negatief beïnvloed door een daling van de aardgasproductie. Na een krimp van bijna 2 procent in het eerste kwartaal, groeiden de goederenproducenten in het tweede kwartaal van

2007 met 0,6 procent ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. Hiermee leverden ze een bijdrage van 0,2 procentpunt aan de totale economische groei van 2,6 procent.

De productie van de delfstoffenwinning, die voor 80 procent uit aardgas bestaat, daalde in het tweede kwartaal van 2007 met ruim 13 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2006. Deze ontwikkeling was in lijn met de twee voorgaande kwartalen, waarin de productie ook al sterk afnam. Door het relatief zachte weer in de voorbije herfst en winter is de vraag naar gas al geruime tijd aanzienlijk lager dan voorheen. Door de lage gasproductie drukte het resultaat van de delfstoffenwinning de groei van de Nederlandse economie in het tweede kwartaal met 0,4 procentpunt.

Ook de landbouw leverde in het tweede kwartaal geen positieve bijdrage aan de economische groei. De toegevoegde waarde van de landbouw kromp in het tweede kwartaal met 0,3 procent. Vooral de veehouderij kende een slechte periode. De productie van de veehouders nam na drie jaar van stijging af en werd door dalende afzetprijzen ook nog eens minder waard. Door tegenvallende oogsten en de opkomst van biobrandstoffen, waardoor een deel van de gewassen niet meer voor consumptie wordt gebruikt, zijn de prijzen van veevoer daarnaast sterk gestegen. De akker- en de tuinbouw produceerden ook minder dan in het tweede kwartaal van 2006. De afzetprijzen bleven in deze branches echter stijgen, waardoor er geen directe negatieve gevolgen voor de inkomens ontstonden. Vooral in de akkerbouw stegen de verdiensten weer sterk.

4. Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen: volume

Groei industrie valt terug

Met een opvallend hoge groei van meer dan 4 procent haakte de Nederlandse industrie aan het eind van 2006 en in het eerste kwartaal van 2007 met enige vertraging toch

Staat 7
Bruto toegevoegde waarde van drie groepen producenten: volume

	Aandeel in 2006	2006	2006				2007	
			I	II	III	IV	I	II
	%	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar					
Goederenproducenten	27	1,6	3,5	1,1	0,7	0,8	-1,9	0,6
Landbouw, bosbouw en visserij	2	-1,9	-3,9	-0,1	-1,1	-2,5	1,8	-0,3
Delfstoffenwinning	4	-3,3	9,7	-3,2	-13,8	-13,5	-24,2	-14,3
Industrie	13	2,3	1,8	1,7	1,5	4,3	4,4	2,5
Energie- en waterleidingbedrijven	2	0,1	1,4	0,2	1,1	-2,4	-7,7	-5,6
Bouwnijverheid	6	4,1	6,4	2,0	4,5	3,8	7,2	5,4
Producenten van commerciële diensten	50	4,6	4,1	5,2	4,7	4,4	5,2	4,1
Handel, horeca en reparatie	15	6,8	7,4	8,1	5,6	6,0	6,6	3,9
Vervoer, opslag en communicatie	7	3,1	3,8	2,8	2,7	3,0	2,2	3,3
Financiële en zakelijke dienstverlening	28	3,9	2,5	4,3	4,7	4,0	5,2	4,5
Producenten van niet-commerciële diensten	24	1,3	0,4	0,7	1,8	2,3	2,2	2,2
Overheid	11	0,0	-0,3	-0,7	0,7	0,4	1,4	0,6
Zorg en overige dienstverlening	13	2,5	1,1	2,1	2,8	4,2	2,9	3,7
Bruto toegevoegde waarde (basisprijzen)	100	3,0	3,1	3,0	3,0	3,0	2,5	2,7

Staat 8
Bedrijfstakkenoverzicht in het tweede kwartaal 2007

	Aandeel in totale toegevoegde waarde	Waarde			Prijs			Volume		
		Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar								
BEDRIJFSTAKKEN										
Landbouw, bosbouw en visserij	1,7	-2,5	1,8	-8,6	-0,7	4,8	-8,3	-1,8	-2,8	-0,3
Delfstoffenwinning	2,2	-16,5	-10,6	-17,9	-3,4	-0,3	-4,2	-13,5	-10,3	-14,3
Industrie	13,5	5,2	5,3	4,8	2,6	2,7	2,3	2,5	2,5	2,5
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2,4	8,3	5,9	17,3	6,8	4,8	13,9	1,5	1,0	3,0
Textiel- en lederindustrie	0,2	8,2	8,0	8,7	1,3	0,9	2,5	6,8	7,0	6,0
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	1,6	6,3	5,8	6,9	2,4	1,4	3,8	3,8	4,4	3,0
Aardolie-industrie	0,6	1,1	1,9	-4,8	-5,5	-4,8	-11,3	7,0	7,0	7,3
Chemische basisproductenindustrie	1,7	3,4	1,3	12,1	3,2	1,1	12,0	0,1	0,2	0,0
Chemische eindproductenindustrie	0,6	1,6	2,6	-2,0	1,2	1,8	-1,1	0,4	0,8	-1,0
Rubber- en kunststofindustrie	0,4	4,7	5,9	1,3	2,3	2,9	0,4	2,4	2,9	0,9
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	1,5	8,3	14,6	-5,7	5,9	11,9	-7,4	2,2	2,4	1,8
Machine-industrie	1,3	6,6	8,2	3,2	2,6	4,0	-0,5	3,9	4,0	3,7
Elektrotechnische industrie	0,7	3,6	4,2	0,9	0,9	2,5	-5,7	2,6	1,6	7,0
Transportmiddelenindustrie	0,7	3,7	6,1	-4,2	0,3	2,5	-7,0	3,4	3,5	3,1
Overige industrie	1,8	5,7	6,9	4,2	4,3	5,2	3,2	1,3	1,6	1,0
Energie- en waterleidingbedrijven	1,6	-2,9	-4,2	0,6	3,9	2,9	6,5	-6,5	-6,9	-5,6
Bouwnijverheid	5,9	9,2	11,0	6,0	2,9	4,3	0,6	6,1	6,5	5,4
Handel, horeca en reparatie	15,0	4,7	5,0	4,6	0,8	1,0	0,7	3,9	3,9	3,9
Handel en reparatie	13,0	4,4	5,0	3,9	0,4	0,9	0,1	3,9	4,0	3,8
Horeca	2,0	7,0	4,7	9,2	3,2	1,6	4,7	3,7	3,1	4,3
Vervoer, opslag en communicatie	7,1	5,2	4,9	5,6	1,2	0,4	2,2	4,0	4,5	3,3
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	4,6	6,4	5,8	7,1	2,0	0,6	4,0	4,2	5,2	3,0
Post en telecommunicatie	2,5	3,0	3,0	3,0	-0,4	0,0	-0,9	3,5	3,0	3,9
Financiële en zakelijke dienstverlening	27,7	4,8	3,3	6,0	-0,2	-2,4	1,4	5,0	5,8	4,5
Financiële instellingen	5,8	-4,7	-0,2	-8,9	-8,4	-5,5	-11,2	4,0	5,6	2,5
Verhuur van en handel in onroerend goed	8,3	5,5	-4,8	11,1	2,3	-8,4	8,2	3,1	4,0	2,7
Uitzendbureaus	2,9	19,7	16,5	20,3	3,4	0,6	4,0	15,7	15,8	15,7
Overige zakelijke dienstverlening	10,7	8,2	8,2	8,3	2,8	1,9	3,7	5,2	6,1	4,4
Overheid	12,3	1,6	1,2	1,8	0,7	-0,4	1,2	0,9	1,6	0,6
Zorg en overige dienstverlening	12,9	4,8	3,2	5,7	1,7	1,2	1,9	3,1	2,0	3,7
Totaal	100,0	4,3	4,5	4,0	1,3	1,3	1,2	3,0	3,1	2,7

aan bij de sterke ontwikkeling van de Nederlandse economie. Door de terugval in de investeringen en tegenvallende ontwikkelingen in de chemie viel de groei van de industrie in het tweede kwartaal echter weer terug tot 2,5 procent.

Vooral in de chemische industrie vielen de ontwikkelingen in het tweede kwartaal tegen. De chemische basisindustrie was in het eerste kwartaal van 2007 nog een van de aanjagers van het herstel van de Nederlandse industrie. In het tweede kwartaal viel de groei van de productie echter weg, waardoor deze op hetzelfde niveau uitkwam als een jaar eerder. Vooral de petrochemische industrie zag de groei van de productie opvallend terugvallen, van 9 procent in het eerste kwartaal naar nul procent in het tweede kwartaal.

De prijsontwikkeling in de basischemie is al sinds medio 2006 heel gunstig, en ook in het tweede kwartaal van 2007 stegen de afzetprijzen harder dan de prijzen van de grondstoffen. Dit leidt echter tot problemen in de chemische eindproductenindustrie, waar de producten uit de basischemie als grondstof worden gebruikt. In de eindchemie verslechterde de ruilvoet dan ook verder. De toegevoegde waarde nam daarbij met 1 procent af. Hiermee was er voor

het vierde achtereenvolgende kwartaal sprake van een krimp van het gevormde inkomen bij de producenten van chemische eindproducten.

De opleving van de industrie in de voorgaande twee kwartalen werd sterk gestimuleerd door de sterke stijging van de investeringen in machines en transportmiddelen. De machinebouw en de transportmiddelenindustrie maakten in deze periode dan ook een sterke groei door. Doordat de groei van de investeringen in het tweede kwartaal enigszins terugviel, is ook de groei in deze industrieën afgezwakt. De machinebouw groeide in het tweede kwartaal met bijna 4 procent. Dit is nog altijd een goed resultaat, maar wel aanzienlijk minder dan de groei van gemiddeld 20 procent die in de twee voorgaande kwartalen werd gerealiseerd. In de transportmiddelenindustrie lag de toegevoegde waarde iets meer dan 3 procent hoger dan een jaar eerder; in het eerste kwartaal groeide deze industrie nog met 7 procent.

Ook in de metaalindustrie was de groei lager dan in het eerste kwartaal. Met een stijging van het volume van de toegevoegde waarde van 1,8 procent lag de groei echter nog wel boven het gemiddelde voor heel 2006. De groei was te danken aan de gunstige ontwikkeling van de ijzer-

en staalindustrie. De non-ferro-industrie kende wederom een tegenvallend kwartaal met een afname van de productie en van de toegevoegde waarde.

De elektrotechnische industrie kende wel een uitermate sterk kwartaal. Vooral dankzij een hogere productie van meet- en regelinstrumenten werd een groei van 7 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2006 gehaald. De afzetprijzen in de elektro stegen weliswaar minder snel dan de verbruiksprijzen, maar door het grotere productievolume steeg het gevormde inkomen toch nog licht. Alleen bij de producenten van audio- en videoapparatuur waren de ontwikkelingen minder florissant. Zij zagen de waarde van de productie sterk teruglopen en noteerden een krimp van het volume van de toegevoegde waarde van bijna 9 procent.

Aanhoudend positieve stemming industrie

Het producentenvertrouwen in de industrie kwam in oktober 2007 uit op 8,6. Dit is 1,1 punt hoger dan in september. De stemming onder de industriële ondernemers is dan ook nog altijd zeer positief te noemen. Het oordeel over de orderpositie is nagenoeg onveranderd en ook nog altijd zeer positief. Zowel de binnenlandse als de buitenlandse orderontvangst zijn gelijk gebleven. In alle branches van de industrie verwachten de ondernemers dat de productie in de periode van oktober tot en met december verder zal toenemen. In de aardolie, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie lag het vertrouwen door een lichte daling van de orders in oktober wat lager dan in september. Ook deze industriële verwachten echter een toename van de productie in het laatste kwartaal van 2007.

De positieve stemming komt ook tot uiting in de belemmeringen die ondernemers zeggen te ondervinden bij de productie (zie staat 9). Het aantal industriële dat nog spreekt van een tekortschietende vraag ligt op het laagste niveau sinds eind 2000. In het derde kwartaal van 2007 gaf 8 procent van de industriële aan te weinig arbeidskrachten te

hebben, een verdubbeling ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar.

De bezettingsgraad in de industrie is de afgelopen twee jaar gestaag toegenomen. In het derde kwartaal van 2007 werd een nieuw hoogtepunt gehaald. Met 83,5 procent lag de bezettingsgraad op het hoogste niveau van de afgelopen zes jaar.

Sterke groei nieuwbouw van gebouwen

De bouwnijverheid heeft de sterke ontwikkeling van het laatste jaar doorgezet in het tweede kwartaal van 2007. Na de groei van 7 procent in het eerste kwartaal, die mede werd veroorzaakt door de opvallend zachte winter waardoor er goed kon worden doorgewerkt, groeide de bouw nu met 5,4 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2006.

Er lijkt een duidelijke omslag te zijn gemaakt van de bouw van woningen naar de bouw van (kantoor)gebouwen. Net als in het eerste kwartaal groeide de nieuwbouw van gebouwen aanmerkelijk harder dan de nieuwbouw van woningen. Er werden in het tweede kwartaal van 2007 bijna 10 procent meer nieuwe gebouwen opgeleverd dan in het tweede kwartaal van 2006, terwijl de bouw van woningen in dezelfde periode met 6 procent toenam. Ondanks de stijging van het aantal nieuwe woningen in het tweede kwartaal, zijn er in de eerste helft van 2007 in totaal minder woningen gebouwd dan in de eerste helft van 2006. Er werden vooral minder meergezinswoningen, zoals flats en appartementen, gebouwd.

3.2 Commerciële dienstverlening blijft drijvende kracht achter economische groei

De producenten van commerciële diensten blijven de belangrijkste motoren van de groei van de Nederlandse economie. Samen leverden ze in het tweede kwartaal van 2007 liefst 2 procentpunt van de totale toename van het bbp.

Staat 9
Industrie: bezettingsgraden, productiebelemmeringen, producentenvertrouwen en productiegroei

	2006				2007		
	I	II	III	IV	I	II	III
	%						
Bezettingsgraad	81,4	82,1	83,0	83,3	83,3	83,4	83,5
Productiebelemmeringen							
nee	82,0	81,0	79,0	81,0	79,0	74,0	78,0
ja	18,0	19,0	21,0	19,0	21,0	26,0	22,0
<i>te weten, als gevolg van:</i>							
onvoldoende vraag	10,0	9,0	7,0	5,0	5,0	4,0	4,0
tekort aan arbeidskrachten	1,0	1,0	4,0	5,0	4,0	6,0	8,0
te geringe capaciteit	3,0	4,0	5,0	5,0	8,0	8,0	7,0
overige belemmeringen	4,0	5,0	5,0	4,0	4,0	8,0	3,0
Producentenvertrouwen	4,5	5,3	8,3	8,5	7,0	8,1	7,6
Productiegroei in volume	1,8	1,7	1,5	4,3	4,4	2,5	.

De uitzendbureaus presteren al sinds de tweede helft van 2004 opvallend sterk. Ook in het tweede kwartaal van 2007 groeiden ze stevig verder. Het aantal uitzenduren steeg met 15 procent ten opzichte van een jaar eerder. Door de aanhoudende vraag naar tijdelijk personeel is er daarbij wel een duidelijke verschuiving te zien van uitzendwerk zonder vast contract naar uitzendwerk mét contract. Het aantal detacheringsuren nam dan ook sneller toe dan het aantal uitzenduren.

Dankzij de verder aantrekkelijke particuliere en zakelijke bestedingen is de omzet van de horeca in het tweede kwartaal van 2007 met 7 procent toegenomen. Hiermee werd een passend vervolg gegeven aan het eerste kwartaal, waarin de hoogste omzetgroei van de afgelopen tien jaar werd gerealiseerd. De omzet van de restaurants groeide in het tweede kwartaal met ruim 8 procent. Met een omzetstijging van 10 procent kunnen ook de cafetaria's terugkijken op een bijzonder goed tweede kwartaal. Net als in het eerste kwartaal vertaalden de voorspoedige ontwikkelingen in de horeca zich in een stijging van het prijspeil. De prijzen in de horeca stegen gemiddeld met 3 procent. Door de sterke prijsstijging van aardappelen namen de prijzen in cafetaria's, waar onder meer veel patat verkocht wordt, bovengemiddeld toe.

De gunstige conjuncturele ontwikkeling mist ook zijn uitwerking op de computerservicebureaus niet. In de huidige gunstige economische omstandigheden investeren bedrijven weer in nieuwe informatietechnologie en wordt eerder uitgesteld onderhoud aan de bestaande systemen uitgevoerd. De omzet van de computerservicebedrijven is in het tweede kwartaal van 2007 daardoor opnieuw fors toegenomen. De omzet was ruim 12 procent hoger dan een jaar eerder. De vraag naar nieuw personeel is in deze branche groot, zes van de tien ondernemers geven aan belemmerd te worden door een gebrek aan personeel. De stemming onder de ondernemers in deze branche blijft vooralsnog echter uiterst positief.

Ook de juridische en de economische dienstverleners, waaronder de accountants, hadden in het derde kwartaal de wind mee. De omzet van deze zakelijke dienstverleners lag 9 procent hoger dan een jaar eerder. Het groeitempo lag hiermee op hetzelfde hoge peil als in de voorgaande drie kwartalen. De omzet van de economische dienstverleners groeide in het derde kwartaal van 2007 harder dan die van de juristen.

Autoverkopen blijven stijgen

In het tweede kwartaal van 2007 zijn er in totaal ruim 133 duizend nieuwe personenauto's verkocht. Dit is 5 procent meer dan in het tweede kwartaal van 2006. In de markt van personenauto's voor privégebruik namen de verkopen in het tweede kwartaal van 2007 met 4,7 procent toe. Hiermee werd de sterke ontwikkeling van 2006, toen de privéverkopen met 5,5 procent stegen, doorgezet. De verkopen op de zakelijke markt nemen al ruim drie jaar lang toe en groeiden ook in het tweede kwartaal van 2007 weer met ruim 5 procent.

Dankzij de aanhoudend sterke groei van de wereldhandel en de wederuitvoer zijn het nog altijd heel goede tijden voor de groothandel. Door het aantrekken van de consumptie pikt ook de detailhandel een graantje mee. De prijsontwikkeling was echter nog altijd niet gunstig voor detailhandelaars. De verbruikskosten stegen harder dan de afzetprijzen, waardoor de ruilvoet verslechterde.

3.3 Niet-commerciële dienstverlening: lichte groei bij de overheid

De producenten van niet-commerciële diensten, de overheid en de zorg, groeiden net als in het eerste kwartaal met 2,2 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2006. De zorg leverde de belangrijkste bijdrage met een groei van 3,7 procent.

Na twee jaar van stabilisering en soms een kleine krimp, steeg de overheidsproductie in het tweede kwartaal met 0,6 procent. In het eerste kwartaal bedroeg de groei 1,4 procent. Deze hogere groei hing voor een belangrijk deel samen met aanloopkosten in verband met de introductie van de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Met ingang van 2007 vervangt deze wet een aantal andere regelingen op het gebied van welzijn, waarbij de uitvoering aan de gemeenten is toevertrouwd.

Bij het merendeel van de groepen binnen de overheid was in het tweede kwartaal van 2007 een lichte groei zichtbaar. De belangrijkste krimp binnen de overheid deed voor bij defensie, waar de productie met 2,3 procent afnam.

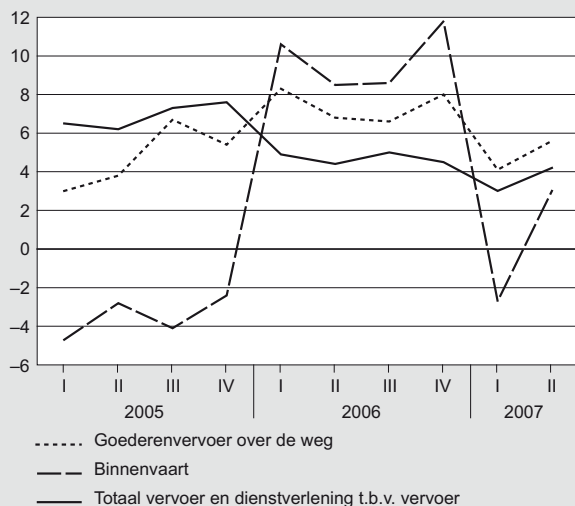
Uitgelicht

Volle havens beperken groei van de binnenvaart

Door de aanhoudend sterke groei van de wederuitvoer en het aantrekken van de consumptie blijft de vraag naar vervoersdiensten hoog. In het tweede kwartaal van 2007 nam de productie van de Nederlandse vervoerders met ruim 4 procent toe ten opzichte van dezelfde periode in 2006. De grootste stijging binnen de transportsector deed zich voor bij het wegvervoer. Ondanks hevige internationale concurrentie, een tekort aan chauffeurs en de almaar toenemende filedruk groeide het productievolume van de wegvervoerders in het tweede kwartaal van 2007 met 5,6 procent. De groei was hiermee in lijn met het gemiddelde over de afgelopen twee jaar. Sinds medio 2005 kent het wegvervoer een gemiddelde groei van ongeveer 6 procent. In tegenstelling tot de meeste andere Europese landen speelt in Nederland, naast het wegvervoer, ook de binnenvaart een belangrijke rol in het goederenvervoer.

5. Productie wegvervoer en binnenvaart

% volumemutatie t.o.v. dezelfde periode in het voorgaande jaar

De binnenvaart heeft zich in Nederland de afgelopen jaren steeds meer opgeworpen als een alternatief voor het met de groeiende files worstelende wegvervoer. Dankzij de gunstige ligging van Rotterdam biedt de binnenvaart vooral goede mogelijkheden voor het vervoer naar Duitsland. Met name in 2006 groeiden de vervoersprestaties van de binnenvaart fors. In het eerste kwartaal van dat jaar nam de productie van de binnenvaart toe met meer dan 10 procent en in het vierde kwartaal van 2006 vervoerde de binnenvaart zelfs bijna 12 procent meer dan een jaar eerder.

De daling van de productie van de Nederlandse binnenvaart in het eerste kwartaal van 2007 was voor een belangrijk deel te wijten aan incidentele problemen, zoals de langdurige stremming bij Keulen na een ongeval op de Rijn in maart 2007. De binnenvaart kampt echter ook met structurele problemen. Na de flinke groei

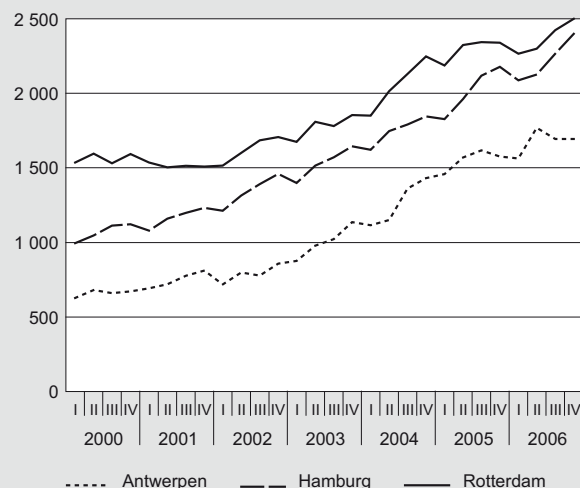
van 2006 lijkt de binnenvaart tegen grenzen aan te lopen. De haventerminals kampen met een tekort aan capaciteit, waardoor binnenvaartschepen soms dagen moeten wachten voordat ze beladen kunnen worden. Deze vertraging leidt ertoe dat opdrachtgevers weer vaker voor het wegvervoer kiezen om goederen bij distributiecentra in het achterland te brengen.

Het tekort aan capaciteit bij de haventerminals is voor een deel het gevolg van de toegenomen containervaart vanuit Azië naar Europa. Vooral de import uit Azië is de afgelopen jaren sterk gestegen, de groei van de uitvoer van goederen naar Azië blijft hier voorsnog ver bij achter. Het gevolg hiervan is dat er veel volle containers uit Azië in de Nederlandse havens aankomen, maar dat er onvoldoende vracht is om de containers te vullen voor de export. De lege containers blijven in de haven en verstoppen zo de terminals, waardoor het capaciteitsprobleem wordt verhevigd.

De sterke toename van de containervaart blijkt ook bij vergelijking van de ontwikkeling van de containeroverslag in de drie grote havens van Noord-West Europa (gemeten in Twenty Feet Equivalent Units, TEU, de internationale maatstaf voor het vergelijken van containers van verschillend formaat). Hierbij is niet alleen te zien dat het totaal aantal overgeslagen containers fors is gestegen, maar ook dat vooral Hamburg een duidelijke inhaalslag heeft gemaakt ten opzichte van Rotterdam. Sinds medio 2005 ligt de groei van het aantal containers ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar in Rotterdam aanmerkelijk lager dan in Hamburg. Volgens de gemeente Rotterdam hebben zowel Hamburg als Antwerpen een deel van hun natuurlijke achterland terug weten te winnen op Rotterdam door tijdige uitbreiding van hun overslagcapaciteit.

6. Containeroverslag

1 000 containers (TEU)

Bron: Eurostat.

Een verdere analyse van de ontwikkeling van de Nederlandse transportsector in Europees verband is te lezen in De Nederlandse economie 2006, p. 45-59.

4. Arbeid

In het tweede kwartaal van 2007 was de vraag naar arbeid aanhoudend groot. Het aantal openstaande vacatures groeide zelfs licht. Door de aanhoudende vraag naar arbeid is de werkzame beroepsbevolking toegenomen en nam de werkloosheid verder af. In het derde kwartaal begonnen de cao-lonen fors te stijgen. Het beroep op de bijstand nam af. Sinds 1981 is het aantal ontvangers van een bijstandsuitkering niet meer zo laag geweest.

4.1 Werkzame beroepsbevolking blijft toenemen

De seizoensgecorrigeerde werkzame beroepsbevolking kwam in het tweede kwartaal van 2007 uit op bijna 7,3 miljoen personen, een toename van 68 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder. Bijna de helft van de stijging kwam voor rekening van de 45–64-jarigen. Het aantal personen dat een baan heeft van minstens 12 uur per week stijgt al onafgebroken sinds de zomer van 2005. Als gevolg van demografische ontwikkelingen, de toenemende arbeidsparticipatie van oudere vrouwen en de beperkte mogelijkheden om vervroegd uit het arbeidsproces te treden, maken 45-plussers een steeds groter deel uit van de beroepsbevolking.

Informatie over het aantal banen en het arbeidsvolume van werknemers over de eerste twee kwartalen van 2007 zal naar verwachting in november 2007 beschikbaar komen. Publicatie van deze gegevens is uitgesteld omdat de benodigde gegevens uit externe bronnen niet eerder beschikbaar waren. Om dezelfde reden ontbreken ook macrogegevens over de ontwikkeling van de lonen volgens de nationale rekeningen. Alleen gegevens over de cao-lonen en de contractuele loonkosten zijn bekend over het tweede kwartaal van 2007.

4.2 Vacatures licht gestegen

Het aantal openstaande vacatures is in het tweede kwartaal licht gestegen. Ten opzichte van een kwartaal eerder stonden er 8 duizend vacatures meer open (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Het aantal vacatures is in het tweede kwartaal vooral gestegen in de industrie en bouwnijverheid. Eind juni 2007 stonden hier 44 duizend vacatures open. Dit zijn er 4 duizend meer dan een kwartaal eerder. In de andere bedrijfstakken steeg het aantal vacatures niet of nauwelijks.

Hoewel er sinds eind september 2006 per saldo weinig vacatures zijn bijgekomen, is het aantal openstaande vacatures is nog altijd zeer hoog. Aan het einde van het tweede kwartaal stonden er 225 duizend banen open. De dynamiek op de arbeidsmarkt was in het tweede kwartaal onverminderd hoog. Er ontstonden 282 duizend vacatures, ongeveer evenveel als een jaar eerder. Het aantal vervulde vacatures kwam uit op 269 duizend. Dit zijn er 10 duizend meer dan een jaar eerder.

4.3 Werkloosheid daalt door

De aanhoudend grote vraag naar arbeid heeft ervoor gezorgd dat het aantal werklozen verder daalde. In het tweede kwartaal van 2007 bedroeg de seizoensgecorrigeerde werkloosheid gemiddeld 350 duizend personen. Dit is 25 duizend minder dan in het eerste kwartaal van 2007.

Het werkloosheidspercentage kwam in het tweede kwartaal van 2007 uit op 4,6 procent, en lag hiermee 0,4 procentpunt lager dan een kwartaal eerder.

Staat 10
Arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken

	2006		2007			
	I	II	III	IV	I	II
<i>% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>						
BEDRIJFSTAKKEN (SBI 1993)						
Landbouw, bosbouw en visserij	-0,3	-0,7	0,2	-0,2	-0,7	.
Delfstoffenwinning	-3,4	-2,0	-3,6	-2,9	-5,2	.
Industrie	-0,9	-1,4	-1,2	-0,8	-0,3	.
Energie- en waterleidingbedrijven	-3,6	-0,2	-1,9	-5,5	-6,6	.
Bouwnijverheid	-0,1	-0,9	-1,0	-0,2	1,7	.
Handel, horeca en reparatie	1,6	1,0	1,2	1,8	2,5	.
Vervoer, opslag en communicatie	-1,2	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	.
Financiële en zakelijke dienstverlening	5,8	5,2	5,5	5,9	6,4	.
Overheid	-0,6	-1,1	-0,8	-0,4	-0,2	.
Zorg en overige dienstverlening	1,7	2,0	1,7	1,5	1,8	.
Totaal	1,5	1,1	1,2	1,5	2,0	.

Aantal bijstandsuitkeringen daalt gestaag verder

In het tweede kwartaal is het aantal bijstandsuitkeringen aan personen onder de 65 jaar gedaald met 7 duizend. Het aantal bijstandsuitkeringen bedroeg eind juni 290 duizend. In een jaar tijd is het aantal uitkeringen met 32 duizend gedaald. De daling van het aantal bijstandsuitkeringen is begonnen in maart 2005. Sindsdien is het aantal bijstandsuitkeringen teruggelopen met 52 duizend. Dit is niet alleen het gevolg van een gunstige arbeidsmarkt door de goed draaiende economie, maar ook van de Wet Werk en Bijstand die sinds 2004 van kracht is. Het aantal bijstandsuitkeringen nam vooral af bij jongeren onder de 35 jaar. Het aantal uitkeringen bij die groep daalde in een jaar met bijna een kwart van 92 duizend naar 71 duizend. De daling in de leeftijdsgroepen 35 tot 55 jaar (ruim 6 procent) en 55 tot 65 jaar (slechts 0,5 procent) bleef hier bij achter.

4.4 Forse cao-loonstijging in het derde kwartaal

De oplopende spanning op de arbeidsmarkt lijkt nu ook zichtbaar in de cao-loonstijging. In het derde kwartaal van 2007 liep de cao-loonstijging fors op tot 2,1 procent¹⁾. In het eerste en tweede kwartaal van 2007 kwam de stijging van de cao-lonen met 1,6 procent nog veel lager uit. De cao-lonen exclusief bijzondere beloningen en de contrac-

tuele loonkosten namen beiden met 1,7 procent toe in het tweede kwartaal van 2007.

De verschillen tussen de drie onderscheiden cao-sectoren zijn in het tweede kwartaal gering. In de gesubsidieerde sector stegen de cao-lonen in het tweede kwartaal met 1,8 procent het meest. Dit is ongeveer net zo hoog als de cao-loonstijging van deze sector in geheel 2006. Bij de sector overheid namen de cao-lonen in het tweede kwartaal van 2007 met 1,7 procent toe. De stijging van de cao-lonen exclusief bijzondere beloningen kwam met 2 procent nog iets hoger uit. Dit verschil komt doordat een gedeelte van de bijzondere beloningen, de tegemoetkoming ziektekosten, is overgeheveld naar de reguliere maandelijkse loonbetalingen. Bij de particuliere bedrijven stegen de lonen in het tweede kwartaal met 1,5 procent het minst.

Noot in de tekst

- ¹⁾ In deze paragraaf gaat het over cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen. Het cijfer over het derde kwartaal van 2007 is gebaseerd op 78 procent van de cao's waaruit de statistiek is opgebouwd, het tweede kwartaal is gebaseerd op 88 procent van de cao's. Ongeveer acht van de tien werknemers vallen onder een cao.

5. Internationaal

Ondanks de ontluikende kredietcrisis in de Verenigde Staten hield de sterke economische groei in het tweede kwartaal van 2007 wereldwijd aan. De Amerikaanse economie herstelde van een slecht eerste kwartaal, terwijl de groei in Japan en Europa wat terugviel ten opzichte van het begin van het jaar. Zowel in Europa als Japan was echter nog altijd sprake van een robuuste groei.

5.1 Economische groei EU-27 valt licht terug

De economische groei van de landen van de Europese Unie viel in het tweede kwartaal van 2007 lager uit dan in het eerste kwartaal. Gemiddeld lag het bbp van de EU-lidstaten in het tweede kwartaal 2,6 procent hoger dan in dezelfde periode in 2006, na een groei van 3,4 procent in het eerste kwartaal. Ondanks deze groeivertraging kan nog steeds gesproken worden van een zeer gunstige ontwikkeling van de Europese economie.

De consumptie en de investeringen zijn het afgelopen jaar steeds belangrijker geworden voor de economische groei van de Europese Unie, die sinds de toetreding van Roemenië en Bulgarije per 1 januari 2007 uit 27 leden bestaat. In het tweede kwartaal lag zowel het groeitempo van de consumptie als van de investeringen echter wel lager dan in de voorgaande kwartalen. De consumptie van de Europese lidstaten groeide met 1,9 procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2006, de groei lag hiermee 0,3 procentpunt lager dan in het eerste kwartaal. De groei van de investeringen viel terug tot 5,2 procent op jaarbasis, het laagste peil sinds het einde van 2005.

Ook de groei van de export viel voor de EU als geheel lager uit dan in voorgaande kwartalen. Hierbij valt op dat, hoewel de euro steeds duurder wordt ten opzichte van met

name de dollar, het juist de export van de landen uit de eurozone is die nog altijd hard groeit. Met een toename van 5,7 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal in het vorige jaar lag de groei van de export van de eurolanden bijna twee keer hoger dan de groei van de uitvoer van de hele EU.

Voorals Duitsland neemt de uitvoer nog altijd in een zeer sterk tempo toe. In het tweede kwartaal van 2007 voerden de Duitsers ruim 9 procent meer goederen en diensten uit dan in dezelfde periode in 2006. Dit kon echter niet verhinderen dat ook in Duitsland de economische groei vertraagde, tot 2,5 procent op jaarbasis. De verhoging van de btw die begin 2007 werd doorgevoerd, heeft geleid tot een kleine daling van de consumptie door huishoudens. De Duitse consumptie lag in het tweede kwartaal 0,1 procent lager dan een jaar eerder. Net als in Nederland zwakte ook de groei van de investeringen af. Na een ijzersterk eerste kwartaal waarin de investeringen meer dan 11 procent hoger waren dan een jaar eerder, namen de investeringen in het tweede kwartaal met 3,7 procent toe.

Van de grote Europese economieën blijft vooral Spanje goed presteren. Het Spaanse bbp lag in het tweede kwartaal 3,9 procent hoger dan in dezelfde periode in het voorgaande jaar. De groei van de Spaanse economie was hiermee voor het twaalfde achtereenvolgende kwartaal hoger dan 3 procent. Ook de Britse economie kent al geruime tijd een zeer positieve ontwikkeling. Dankzij een aanhoudend sterke groei van de consumptie en goede resultaten van de dienstensector kwam de economische groei in het Verenigd Koninkrijk in het tweede kwartaal, gecorrigeerd voor seizoensinvloeden, uit op 3 procent.

De ontwikkeling van de Franse economie blijft nog altijd duidelijk achter bij het Europees gemiddelde. Het Franse bbp lag in het tweede kwartaal slechts iets meer dan 1 pro-

Staat 11
Internationale economische gegevens: tweede kwartaal 2007

	Nederland	Duitsland	EU-27	Verenigde Staten ¹⁾	Japan
<i>% mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>					
Bruto binnenlands product (marktprijzen)	2,6	2,5	2,6	1,9	1,6
Consumptie door huishoudens incl. IZWh	1,6	-0,1	1,9	2,9	1,3
Consumptie door de overheid	2,7	2,1	1,7	2,1	0,7
Bruto-investeringen in vaste activa	2,4	3,7	5,2	-2,6	-0,5
Export van goederen en diensten	5,3	9,4	3,2	7,1	7,3
Import van goederen en diensten	5,1	6,1	3,3	2,0	1,0
Inflatie ²⁾	1,9	2,0	2,1	2,7	-0,1
<i>% van de beroepsbevolking, OESO-definitie</i>					
Werkloosheidsgraad ¹⁾	3,3	6,5	6,9	4,5	3,8

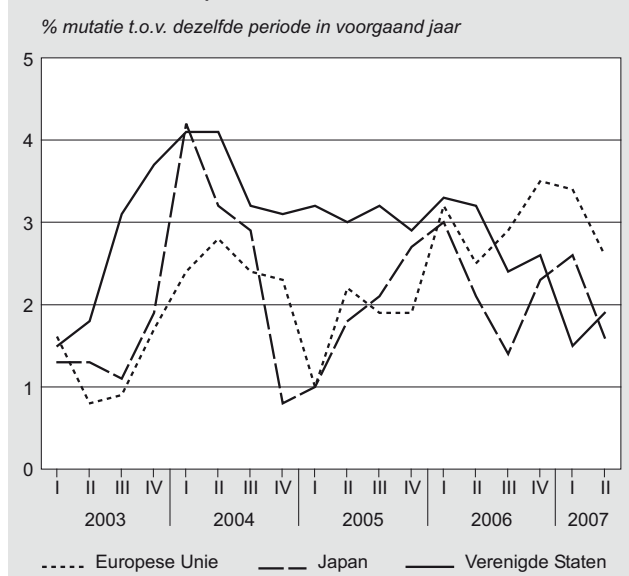
Bron: Eurostat, OESO, CBS.

¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoensgecorrigeerde tijdreeksen.

²⁾ Inflatie NL, DL en EU gemeten via geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP), voor VS en Japan is consumentenprijsindex (CPI) gebruikt.

cent hoger dan in het voorgaande jaar. De groei van de Franse economie is nu al twee jaar onafgebroken lager dan het EU-gemiddelde. Frankrijk kampt ook nog altijd met een hoge werkloosheid. Deze daalde in het tweede kwartaal weliswaar licht, maar is met 9 procent nog altijd nagenoeg het hoogst van de hele Unie.

7. Bruto binnenlands product: volume

De gemiddelde werkloosheid in de Europese Unie bereikte drie jaar geleden, in het tweede kwartaal van 2004, haar hoogste punt. Op dat moment zat 9,1 procent van de Europese beroepsbevolking zonder baan. Vooral in het afgelopen jaar is de werkloosheid in de EU echter sterk afgenomen, tot 6,9 procent in het tweede kwartaal van 2007. Relatief de minste werklozen werden gevonden in Denemarken en Nederland. De hoogste werkloosheid werd nog altijd gemeten in Slowakije en Polen. In Polen was het werkloosheidspercentage in het tweede kwartaal van 2007 wel voor het eerst in negen jaar lager dan 10 procent.

De gemiddelde inflatie in de Europese Unie bedroeg in het tweede kwartaal 2,1 procent. Een jaar eerder bedroeg de Europese inflatie nog 2,4 procent. Na het tweede kwartaal is de inflatie in de EU nog iets verder gedaald, tot 1,9 procent in augustus. De laagste inflatie werd gemeten in Malta, Denemarken en Nederland. In Letland, Litouwen en Hongarije stegen de prijzen in de afgelopen maanden het sterkst.

5.2 Amerikaanse groei onder druk

De economie van de Verenigde Staten groeide in de eerste helft van 2007 aanmerkelijk minder hard dan in de drie voorgaande vette jaren. Na een teleurstellende groei van 1,5 procent in het eerste kwartaal van 2007, kwam het Amerikaanse bbp in het tweede kwartaal 1,9 procent hoger uit dan in dezelfde periode van het voorgaande jaar. Hiermee is nog altijd sprake van een aanzienlijke vertraging ten opzichte van de groei van minimaal 3 procent die van

medio 2003 tot en met medio 2006 elk kwartaal werd gerealiseerd. De lagere groei wordt vooral veroorzaakt door het grotendeels wegvallen van de consumptie door huishoudens als motor van de groei. Sinds het begin van 2007 houden de huishoudens de hand steviger op de knip, vooral als het gaat om de aanschaf van goederen.

De tegenvallende groei van de consumptie hangt direct samen met de problemen op de hypotheekmarkt. De Amerikaanse consumptie werd de afgelopen jaren voor een belangrijk deel gefinancierd door de aanhoudende prijsstijgingen op de huizenmarkt. Sinds het einde van 2006 is de waarde van de huizen echter gestabiliseerd en in veel gevallen zelfs gedaald. Door de dalende huizenprijzen en de stijgende hypotheekrente zijn veel Amerikaanse huishoudens aan de onderkant van de hypotheekmarkt in de problemen gekomen. Gelokt met een zeer lage vaste rente voor een eerste korte periode, worden ze nu geconfronteerd met een veel hogere variabele rente. De hogere lasten kunnen door de dalende huizenprijzen niet opnieuw door de waardevermindering van het huis gefinancierd worden. Als gevolg hiervan is het aantal gedwongen huizenverkoop in de VS in het afgelopen jaar dramatisch gestegen. Het toegenomen aanbod op de huizenmarkt verstevigt daarbij de neergaande prijsspiraal verder.

De crisis op de Amerikaanse hypotheekmarkt heeft in de loop van het jaar tot grote onrust op de internationale financiële markten geleid. De schulden van de Amerikaanse huishoudens zijn op vele verschillende manieren herverpakt en wereldwijd doorverkocht. Hierdoor raakten de verplichtingen zover vertakt dat financiële instellingen niet meer in staat bleken om van zichzelf, of van elkaar, in te schatten welke risico's er werden gelopen. De aangekochte verplichtingen verloren daarbij ook zeer snel hun waarde en konden niet meer worden dorverkocht. Dit leidde tot een grote terughoudendheid onder de financiële instellingen om nog geld aan elkaar te lenen, waardoor uiteindelijk ook de kredietverlening aan het bedrijfsleven zwaar onder druk kwam te staan.

In het tweede kwartaal van 2007 had de aanloop tot de kredietcrisis nog geen sterk negatieve invloed op de economische groei. In de loop van het derde kwartaal barstte de mondiale crisis in alle hevigheid los en kwam zeer duidelijk aan het licht hoezeer de reële economie bedreigd kan worden door een grote vertrouwenscrisis op de financiële markten.

De malaise op de Amerikaanse woningmarkt vertaalde zich voor het derde achtereenvolgende kwartaal ook in een forse afname van de investeringen. Vooral door een zeer sterke daling van het aantal verkochte woningen, deze lagen ruim 16 procent lager dan een jaar eerder, namen de totale investeringen in het tweede kwartaal met 2,6 procent af ten opzichte van dezelfde periode in 2006. Ook de woningbouw kreeg in het tweede kwartaal flinke klappen te verduren. In mei lag de bouw van nieuwe woningen bijna 25 procent lager dan een jaar eerder.

De groei van de Amerikaanse economie kwam in het tweede kwartaal voor een belangrijk deel door de toegenomen export. De goedkope dollar maakt Amerikaanse export-

producten aantrekkelijk voor de Europese en Japanse markt. De uitvoer van goederen en diensten vanuit de Verenigde Staten was dan ook ruim 7 procent hoger dan in dezelfde periode in het voorgaande jaar. Het handelstekort werd hierdoor ook enigszins verkleind. Een andere belangrijke stimulans voor de groei was de toename van de overheidsconsumptie. Met name door een sterke stijging van de uitgaven aan defensie lagen de overheidsuitgaven ongeveer 2 procent hoger dan een jaar eerder.

De situatie op de arbeidsmarkt bleef ook in het tweede kwartaal rooskleurig. Net als in de twee voorgaande kwartalen was slechts 4,5 procent van de Amerikaanse beroepsbevolking werkloos. De werkloosheid ligt hiermee nog altijd op het laagste peil sinds het einde van de jaren negentig.

De inflatie was met 2,7 procent iets hoger dan in het eerste kwartaal. De kerninflatie, waarbij de prijsontwikkeling van energie en voedsel buiten beschouwing wordt gelaten, kwam aan het eind van het tweede kwartaal uit op 2,2 procent.

5.3 Terugkeer van deflatie in Japan

Na twee sterke kwartalen viel de groei van de Japanse economie in het tweede kwartaal van 2007 enigszins terug. Het Japanse bbp lag aan het eind van het tweede kwartaal 1,6 procent hoger dan een jaar eerder. Volgens verschillende economen is dit groeipercentage overigens nog altijd min of meer gelijk aan het langetermijn groeipotentieel van de Japanse economie. De arbeidsmarkt blijft zich gunstig ontwikkelen. De werkloosheid daalde in het tweede kwartaal tot 3,8 procent, het laagste niveau van de afgelopen negen jaar.

Een belangrijke reden voor de lagere groei was de plotse stagnatie van de investeringen. Gestimuleerd door hoge winsten namen de investeringen door het Japanse bedrijfsleven sinds medio 2005 in hoog tempo toe. In het

tweede kwartaal van 2007 kwam hieraan een ogenschijnlijk abrupt einde. Na een investeringsgroei van meer dan 3 procent in het eerste kwartaal, waren de investeringen in de periode tussen april en juni 0,5 procent lager dan een jaar eerder.

Net als in de voorgaande kwartalen was er daarnaast geen sprake van een stevige groei van de consumptie door huishoudens. De consumptie steeg met 1,5 procent ten opzichte van het voorgaande jaar, het groeitempo bleef hiermee ongeveer gelijk aan het eerste kwartaal.

De Japanse export groeide in het tweede kwartaal van 2007 overtuigend verder. De uitvoer van Japanse goederen en diensten was ruim 7 procent hoger dan een jaar eerder. De groei van de export lag hiermee op ongeveer hetzelfde niveau als in de twee voorgaande kwartalen. Hoewel de export nog altijd een robuuste groei kent, ligt het tempo wel enigszins onder het gemiddelde van de afgelopen vier jaar. Sinds het eerste kwartaal van 2003 groeide de uitvoer van Japan elk kwartaal met gemiddeld bijna 10 procent ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar.

De prijsontwikkeling blijft het zorgenkindje van de Japanse economie. In 2006 stegen de prijzen weer na een jarenlange periode van deflatie. De inflatie kwam daarmee over het hele jaar gerekend uit op 0,2 procent. Sinds januari 2007 is er echter geen sprake meer van prijsstijgingen. In april en mei bedroeg de inflatie nul procent en in juni keerde de deflatie zelfs weer terug. De consumentenprijsindex daalde in die maand met 0,2 procent. Voedsel daalde het sterkst in prijs, maar ook als de voedselprijzen buiten beschouwing worden gelaten blijft het beeld van prijsdalingen overeind.

De Japanse centrale bank liet de rente in het tweede kwartaal dan ook ongemoeid. Het belangrijkste rentetarief staat sinds de laatste verhoging in februari 2007 op 0,5 procent. Tussen maart 2001 en juli 2006 lag de rente in Japan op 0 procent.

Artikelen

Meer staatsdeelnemingen verkocht dan verworven

Laurens Cazander

Deelnemingen in het kapitaal van Nederlandse ondernemingen en internationale instellingen vormen een belangrijk deel van het vermogen van de Staat. Het beleid van verantwoord privatiseren heeft geleid tot de verkoop van meerdere deelnemingen. Eind 2006 had het Rijk voor het eerst sinds vele jaren geen beursgenoteerde aandelen in portefeuille. Door de verwerving van enkele nieuwe deelnemingen en de gunstige economische omstandigheden is de marktwaarde van de resterende financiële activa de laatste jaren vrijwel overeind gebleven. Het gevoerde deelnemingenbeleid heeft vooral in 2006 bijgedragen aan een afname van de staatsschuld.

Inleiding

De rijksoverheid bezit participaties in het kapitaal van diverse Nederlandse ondernemingen en een aantal internationale instellingen. Eind 2006 bedroeg de balanswaarde van deze deelnemingen 36,6 miljard euro. In de afgelopen jaren heeft de Staat veel van zijn deelnemingen afgestoten en is slechts enkele nieuwe participaties aangegaan. De rijksoverheid stimuleert privatisering, maar wil wel sterk aanwezig zijn op terreinen waar marktwerking alleen geen gewenste uitkomst biedt.

Na een beknopte presentatie van de balans van de Staat wordt in dit artikel eerst ingegaan op de inhoud van de portefeuille staatsdeelnemingen. Vervolgens komen het deelnemingenbeleid en de belangrijkste cijfermatige ontwikkelingen aan de orde. Tot slot wordt gekeken naar het effect

van de transacties in deelnemingen op de stand van de staatsschuld.

Deelnemingen op de Staatsbalans

De Staatsbalans is een overzicht van de activa (de bezittingen) en de passiva (de schulden) van het Rijk. De waardering van de balansposten is conform Europese regelgeving tegen de marktwaarde en de peildatum is eind december. Het saldo van activa en passiva wordt het staatsvermogen genoemd. Eind 2006 had de Staat een negatief vermogen van 40,6 miljard euro.

De aandelen en overige deelnemingen vormen bijna de helft van de financiële bezittingen. In tabel 1 staan de balansposten schematisch weergegeven.

In de toelichting op de staatsbalans wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds deelnemingen in Nederlandse ondernemingen en anderzijds deelnemingen in internationale instellingen. Eind vorig jaar had de Staat deelnemingen in ruim dertig vennootschappen en in negen organisaties voor ontwikkelingssamenwerking.

De staatsbelangen in ondernemingen kunnen worden gerubriceerd naar de hoogte van het relatieve belang (de mate van zeggenschap) en naar de economische sector waarin de ondernemingen actief zijn. De Staat heeft een volledig belang (deelneming van honderd procent) in circa vijftien vennootschappen, waarvan De Nederlandsche Bank, de Nederlandse Gasunie en de NS Groep de meeste marktwaarde vertegenwoordigen. Deze drie namen geven meteen aan op welke terreinen de Staat in het bijzonder zeggenschap heeft: de financiële wereld, de energiesector

Tabel 1
Staatsbalans per eind december

	2005	2006		2005	2006
	<i>mld euro</i>			<i>mld euro</i>	
Niet-financiële activa	122,1	126,4	Financiële passiva	261,0	242,0
Winstrechten minerale reserves	49,7	51,7	Munten in omloop	0,6	0,6
Materiële activa (wegen, gebouwen, terreinen)	72,4	74,7	Kortlopende effecten (schatkistpapier)	17,9	13,8
Financiële activa	78,2	75,0	Langlopende effecten (obligaties)	214,2	200,5
Chartale en girale betaalmiddelen	6,0	0,4	Langlopende leningen	2,0	1,7
Langlopende leningen (vooral studievoorschotten)	14,6	15,8	Handelskredieten en transitorische posten	26,2	25,3
Aandelen en overige deelnemingen	38,4	36,6			
Handelskredieten en transitorische posten	19,1	22,3	Staatsvermogen	-60,7	-40,6

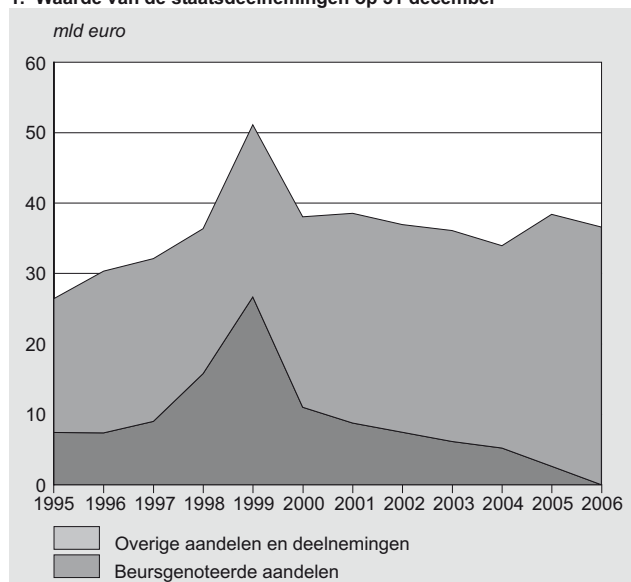
Bron: Ministerie van Financiën, bewerkt door het CBS.

en het openbaar vervoer. De omvang van de deelnemingen in de overige vennootschappen varieert van één tot bijna honderd procent.

De deelnemingen in internationale instellingen zijn aangegaan en worden beheerd op grond van ontwikkelingssamenwerking. Het gaat om een negental financiële instellingen, waarvan de Europese Investeringsbank en de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling de belangrijkste zijn. Deze internationale deelnemingen worden in de literatuur veelal niet tot de staatsdeelnemingen gerekend. Nederland kan hierin immers geen zelfstandig beleid voeren.

De deelnemingen in Nederlandse ondernemingen worden in de statistiek gewoonlijk opgedeeld in twee groepen: de beursgenoteerde aandelen (van oorspronkelijke staatsbedrijven) en de overige aandelen en deelnemingen. Dit onderscheid is tegenwoordig minder belangrijk omdat de Staat voor het eerst sinds vele jaren geen beursfondsen meer in portefeuille heeft. De dynamiek binnen de portefeuille staatsdeelnemingen blijkt uit het feit dat er de laatste jaren bijna elk kwartaal wel transacties (verkoop en/of aankoop) plaatsvonden.

1. Waarde van de staatsdeelnemingen op 31 december

Het deelnemingenbeleid

Het beleid ten aanzien van de deelnemingen in Nederlandse ondernemingen staat sinds medio jaren tachtig van de vorige eeuw in het teken van privatisering. Centraal in het beleid staat het afstoten van bestaande deelnemingen als dat, rekening houdend met publieke en zakelijke belangen, haalbaar is. Het aangaan van nieuwe deelnemingen is in beginsel tijdelijk en moet een goed omschreven maatschappelijk belang dienen.

De zakelijkheid blijkt uit het streven naar een optimaal financieel resultaat, waarbij ook rekening wordt gehouden met de schuldpositie. Risicodragend beleggen wordt niet gezien als een overheidstaak en steun aan (noodlijdende) bedrijven is door Europese wetgeving taboe verklaard. De literatuur noemt diverse specifieke redenen voor het ver-

werven en verkopen van deelnemingen door de overheid. Hieronder volgen vijf voorbeelden van, veelal recent, gevoerd rijksbeleid.

Start van privatiseringstraject

Het onderbrengen van bestaande activiteiten in een nieuwe vennootschap, waarin de Staat in eerste instantie nog volledig participeert, is een stap richting de definitieve afstoting van activiteiten naar private partijen. De periode tussen de verzelfstandiging in een NV en de uiteindelijke privatisering is nodig om de onderneming bedrijfsmatig in te richten, zodat deze geschikt wordt voor het functioneren in een marktomgeving. Zo is het voormalige staatsbedrijf PTT na een periode van jaren nu geheel geprivatiseerd. Een ander voorbeeld van een afgerond privatiseringstraject is het Rijkscomputercentrum, dat omgevormd is tot het marktbedrijf PinkRoccade.

Ontwikkeling van projecten

Zeer grote infrastructurele bouwplannen kunnen om redenen van doelmatigheid, zoals projectleiding en financiering, worden ondergebracht in een aparte vennootschap waarin het Rijk en mogelijk andere overheden participeren. Een voorbeeld hiervan is de NV Westerscheldetunnel. In deze vennootschap heeft ook de provincie Zeeland een deelneming. Nadat de nieuwbouw is afgerond kan een en ander eventueel worden afgestoten naar marktpartijen.

Initiëren van marktactiviteiten

In bepaalde gevallen komen gewenste economische ontwikkelingen niet op gang als de rijksoverheid hiertoe geen eerste aanzet geeft. Zo heeft de Staat een meerderheidsbelang in enkele maatschappijen voor regionale ontwikkeling, zoals de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij.

Uitvoering van beleid

In het verre verleden is de Staat voor de uitvoering van specifiek beleid een aantal deelnemingen in vennootschappen aangegaan. Voorbeelden hiervan zijn De Nederlandsche Bank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden. Tegenwoordig is bij deze doelstelling de vorming van een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) meer gebruikelijk.

Beheer van netwerken

Deze reden voor staatsdeelneming is het laatste decennium zeer voornamelijk geweest. Het stimuleren van samenwerking heeft er toe geleid dat meerdere marktpartijen dezelfde landelijke infrastructuur willen gebruiken. Hierdoor ontstond de behoefte aan een onafhankelijke beheerder van de unieke netwerken. De Staat heeft tegenwoordig een volledig belang in Tennet (netwerk voor elektriciteit) en Gasunie (transportsysteem voor gas).

De cijfermatige ontwikkelingen

Tabel 2 geeft voor elke groep van deelnemingen de balanswaarde per eind december. Tabel 3 bevat de saldi van de transacties in staatsdeelnemingen in het verslagjaar. Een negatief transactiebedrag betekent dat er meer belangen verkocht dan verworven zijn. Tabel 4 geeft de overige mutaties in de marktwaarde van de deelnemingen die in bezit zijn. Dit zijn de veranderingen die voortkomen uit de koersontwikkeling van de beursgenoteerde aandelen en de ontwikkeling van de marktwaarde, volgens een analyse van de jaarrekening, van de overige deelnemingen. De balanswaarde in een bepaald jaar wordt bepaald aan de hand van de balanswaarde in het voorgaande jaar en de transacties en overige mutaties in het betreffende jaar. Van de financiële rekening en balans van het Rijk zijn vanaf 1999 zowel kwartaal- als jaarcijfers beschikbaar.

Beursgenoteerde aandelen

In november 2006 verkocht de Staat het resterende belang in TNT. Twee maanden eerder werden al de laatste aandelen KPN van de hand gedaan. In de laatste vier jaar

heeft de verkoop van beursfondsen 9,9 miljard euro opgebracht. Naast de al genoemde bedrijven ging het om aandelen in KLM en PinkRoccade. De hoge overige mutaties in de waarde van deze groep van staatsdeelnemingen in 1999 en 2000 illustreren de sterke op- en neergang van de beurskoersen in die jaren. Ook in 2001 en 2002 was sprake van een negatieve koersontwikkeling, maar vanaf 2003 verbeterde het beursklimaat.

Overige deelnemingen in Nederlandse ondernemingen

De balanswaarde van de overige deelnemingen in Nederlandse ondernemingen is de laatste twee jaar opvallend sterk gegroeid. De toename was 7,9 miljard euro. De transacties bedroegen 2,2 miljard euro en de overige mutaties 5,7 miljard euro.

In 2005 kwam de Staat voor een bedrag van 2,8 miljard euro in het volledige bezit van het transportbedrijf van de in twee afzonderlijke bedrijven (handel en transport) gesplitste Gasunie. Het handelsbedrijf is grotendeels in eigendom van private bedrijven (Shell en Esso). De reden voor deze verwerving was dat een onafhankelijke netwerkbeheerder

Tabel 2
Balanswaarde van de staatsdeelnemingen op 31 december

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>								
Beursgenoteerde aandelen	26 664	11 021	8 788	7 463	6 170	5 221	2 628	0
Overige deelnemingen in Nederlandse ondernemingen	23 580	26 181	28 922	28 535	29 116	27 920	34 935	35 791
Deelnemingen in internationale instellingen	878	835	845	955	825	802	848	814
Totaal	51 122	38 037	38 555	36 953	36 111	33 943	38 411	36 605

Tabel 3
Transacties in staatsdeelnemingen

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>								
Beursgenoteerde aandelen	-127	-307	824	-14	-2 003	-1 285	-3 634	-2 929
Overige deelnemingen in Nederlandse ondernemingen	-1 111	74	1 008	-73	201	0	2 994	-784
Deelnemingen in internationale instellingen	25	9	9	9	8	10	8	5
Totaal	-1 213	-224	1 841	-78	-1 794	-1 275	-632	-3 708

Tabel 4
Overige mutaties in de waarde van de staatsdeelnemingen

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>								
Beursgenoteerde aandelen	11 886	-15 336	-3 057	-1 311	710	336	1 041	301
Overige deelnemingen in Nederlandse ondernemingen	2 342	2 527	1 733	-314	380	-1 196	4 021	1 640
Deelnemingen in internationale instellingen	205	-52	1	101	-138	-33	38	-39
Totaal	14 433	-12 861	-1 323	-1 524	952	-893	5 100	1 902

een goede marktwerking en een veilige energievoorziening kan bevorderen. Bij de registratie van deze transactie werd het al bestaande belang van de Staat in de Gasunie fors opgewaarderd, conform de nieuwe condities op de markt. In 2006 was, mede dankzij de gunstige economie, ook sprake van relatief hoge overige waardemutaties. De transacties met een opbrengst van 0,8 miljard euro bestonden uit de verkoop van enkele kleine deelnemingen en uit de ontvangst van superdividend vanuit twee grote deelnemingen (Bank Nederlandse Gemeenten en Ultra-Centrifuge Nederland). Superdividend is een uitkering aan de aandeelhouder van een deel van de bedrijfsreserves. Aangezien het hierbij om een onttrekking aan het vermogen gaat, wordt de ontvangst gezien als een verkooptransactie. De deelneming verliest door de uitkering namelijk aan marktwaarde.

Transacties in staatsdeelnemingen beïnvloeden de staatsschuld

De opbrengst van de verkoop van een staatsdeelneming wordt, na aftrek van de kosten van de transactie, aangewend voor aflossing van de staatsschuld. Deze schuld bestaat voornamelijk uit staatsobligaties en schatkistpapier. Op de Staatsbalans dalen zodoende zowel de financiële activa als de passiva. Verwerving van een deelneming heeft daarentegen een verhogend effect op de schuld. Indien meer is verkocht dan verworven vermindert dat op een directe wijze de staatsschuld.

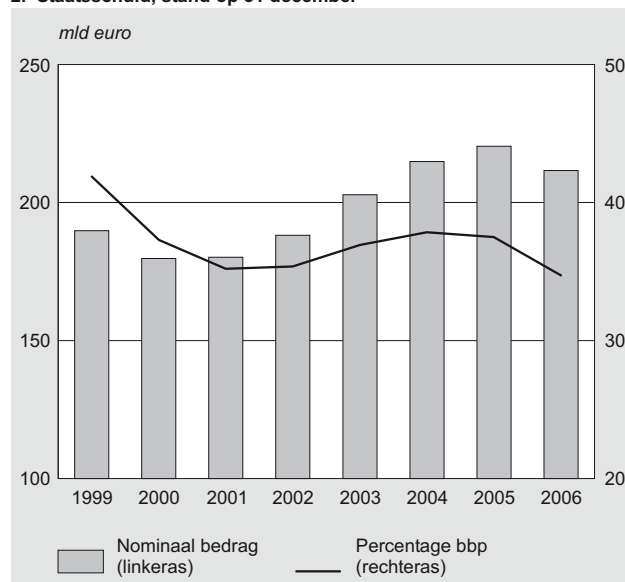
Transacties in staatsdeelnemingen hebben ook indirect invloed op de financiën van het Rijk. Een afbouw van het bezit aan deelnemingen leidt namelijk op termijn tot minder rentelasten op de schuld maar ook tot een verlies aan dividendinkomsten.

De stand van de staatsschuld wordt normaliter weergegeven in nominale bedragen. Dit in tegenstelling tot de vermelding in marktwaarde op de balans. De wijze van waardering speelt vooral bij de (beursgenoteerde) obligaties

een rol van betekenis. Zo was eind vorig jaar de marktwaarde van de obligaties 200,5 miljard euro en de nominale waarde 196,1 miljard euro. De staatsschuld is de som van de nominale waarden van de obligaties, het schatkistpapier, de onderhands opgenomen langlopende leningen en de opgenomen kasgeld. Deze som bedroeg eind vorig jaar 211,6 miljard euro. Dit betekende een daling van 8,9 miljard euro ten opzichte van eind 2005. De aanzienlijke afname van de staatsschuld in 2006 komt deels doordat de opbrengst van de transacties in deelnemingen met 3,7 miljard euro fors hoger was dan in eerdere jaren. Het andere deel van de afname is in hoofdzaak te danken aan het in 2006 gerealiseerde overschot op de niet-financiële rekening.

De combinatie van een dalende nominale schuld en een relatief hoge groei van het bruto binnenlands product (bbp) heeft er in 2006 toe geleid dat de staatsschuld als percentage van het bbp fors is gedaald, en wel met 3,7 procentpunt tot minder dan veertig procent.

2. Staatsschuld, stand op 31 december

Sociale uitkeringen blijven stijgen door vergrijzing

Chie-Yong Lai

Hoewel de uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen fors zijn gedaald, heeft de overheid in het eerste halfjaar van 2007 bijna 56 miljard euro uitgegeven aan sociale uitkeringen. Ten opzichte van dezelfde periode in 2006 is dit een stijging van 2,1 procent. De stijging van de uitgaven is vooral toe te schrijven aan de vergrijzing.

Sociale uitkeringen zijn inkomensoverdrachten van de overheid en werkgevers aan huishoudens met het doel financiële zekerheid te bieden tegen een aantal risico's (zoals arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, ouderdom, ziekte) of om in bepaalde behoeften (bijvoorbeeld huisvesting en onderwijs) te voorzien. Dit artikel behandelt de sociale uitkeringen die zijn ingesteld door de overheid. Deze uitkeringen kunnen worden verstrekt in het kader van zogeheten wettelijke sociale verzekeringen. Kenmerk van deze regelingen is dat ze verplicht zijn voor de gehele bevolking of een belangrijk deel ervan en bekostigd worden uit premiebetalingen door individuele verzekerden en werkgevers. Daarnaast kunnen de sociale uitkeringen betrekking hebben op zogeheten sociale voorzieningen, die bekostigd worden uit algemene middelen (de belastingopbrengsten). Sociale uitkeringen die verstrekt worden door werkgevers blijven verder buiten beschouwing. Tabel 1 geeft een overzicht van de soorten sociale uitkeringen.

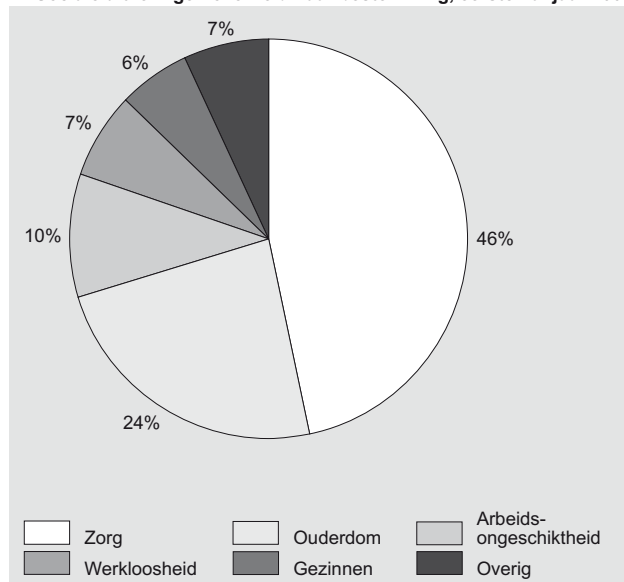
Sociale uitkeringen licht gestegen

De totale uitgaven aan sociale uitkeringen zijn in de eerste helft van 2007 met ruim 2 procent gestegen tot 55,9 miljard euro. Door de vergrijzing namen de zorguitgaven en oude-

renuitkeringen met respectievelijk 3,5 en 4,2 procent toe ten opzichte van een jaar eerder. Dankzij de economische groei en enkele specifieke beleidsmaatregelen daalden de uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen tegelijkertijd echter met 12 procent. Door de invoering van de nieuwe Zorgverzekeringswet (ZVW) liggen de sociale uitkeringen sinds 2006 aanmerkelijk hoger dan in de jaren ervoor. Door de wijziging in het zorgstelsel is de groep verzekerden die een zorguitkering ontvangt van de overheid aanzienlijk groter geworden.

Bijna de helft van de sociale uitkeringen komt ten goede aan de zorgbehoefte. Een kwart van de uitgaven wordt besteed aan ouderdomsuitkeringen. De uitkeringen ten behoeve van arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en gezinnen maken gezamenlijk een kwart uit van de sociale uitkeringen.

1. Sociale uitkeringen overheid naar bestemming, eerste halfjaar 2007

Tabel 1
Sociale uitkeringen

	Kenmerken	Belangrijkste regelingen
Uitkeringen wettelijke sociale verzekering	Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door en onder toezicht van de overheid	Zorgverzekeringswet (ZVW, basis) Algemene Ouderdomswet (AOW) Werkloosheidswet (WW)
Uitkeringen sociale voorzieningen	Gefinancierd uit algemene middelen (belasting) Ingesteld door en onder toezicht van de overheid	Wet Werk en bijstand (WWB) Algemene Kinderbijslagwet (AKW) Wet op de Zorgtoeslag (WZT)
Pensioenuitkeringen	Alleen voor werknemers Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door werkgevers	Bedrijfspensioenfondsen Ondernemingspensioenfondsen Levensverzekeringen
Overige particuliere sociale uitkeringen	Alleen voor werknemers Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door werkgevers	Ziektekostenvoorzieningen voor ambtenaren
Sociale uitkeringen rechtstreeks door werkgevers	Alleen voor werknemers Gefinancierd uit algemene middelen van de werkgevers Ingesteld door werkgevers	Doorbetaling bij ziekte
Sociale uitkeringen door het buitenland	Alleen voor werknemers Gefinancierd door verplichte premiebetalingen Ingesteld door buitenlandse werkgevers	Regelingen op grond van grensarbeid

Zorguitgaven met 3,5 procent toegenomen

In de eerste zes maanden van 2007 is 26,3 miljard euro uitgegeven aan zorguitkeringen. Dat is 3,5 procent meer dan een jaar eerder. Zorguitkeringen betreffen onder meer de uitgaven wegens de Zorgverzekeringswet (ZVW), de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Wet op de Zorgtoeslag (WZT).

De invoering van de ZVW per 1 januari 2006 heeft geleid tot een forse groei van de groep verzekerden die een sociale uitkering van de overheid ontvangt. De ziekenfondsen en de particuliere ziektekostenverzekeringen zijn namelijk vervangen door de voor iedereen verplicht gestelde zorgverzekering. Doordat de particuliere ziektekostenverzekeringen voorheen geen deel uitmaakten van de overheid, is er sprake van een trendbreuk tussen 2005 en 2006. Van de nieuwe zorgverzekering wordt overigens alleen de basisverzekering gerekend tot de sociale uitkeringen van de overheid.¹⁾

In de eerste helft van 2007 is in totaal voor 13 miljard euro uitgekeerd op basis van de basisverzekering van de ZVW. Ruim de helft van deze uitkeringen betreft medisch-specialistische zorg binnen ziekenhuizen. Een vijfde deel wordt besteed aan geneesmiddelen. Om de zorgverzekering voor iedereen betaalbaar te houden, ontvangen mensen met een laag inkomen een zorgtoeslag. Hiervoor heeft de overheid 1,3 miljard euro uitgekeerd, vrijwel gelijk aan de eerste helft van 2006.

De uitkeringen van de AWBZ zijn in de eerste helft van 2007 met 3 procent gestegen ten opzichte van 2006. Tussen 2004 en 2006 stegen de AWBZ-uitgaven nog gemiddeld 4,6 procent per jaar. Door de vergrijzing doen steeds meer ouderen een beroep op verpleeg- en verzorgingsinstellingen. Om de oplopende kosten te beheersen zijn diverse maatregelen genomen om de AWBZ terug te brengen tot de kern, namelijk de langdurige, zware zorg. Zo is in dit kader per 1 januari 2007 de zorgtaak 'huishoudelijke verzorging' uit de AWBZ overgeheveld naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), waarvan de uitvoering bij de gemeenten ligt.²⁾ Verder zal vanaf 2008 een deel van de 'geestelijke gezondheidszorg' van de AWBZ onder de ZVW komen te vallen.

De Ziektewet (ZW) voorziet in een uitkering bij ziekte voor onder andere werklozen, uitzendkrachten en flexwerkers. De uitgaven voor ZW-uitkeringen zijn in de eerste helft van 2007 met 13 procent gedaald ten opzichte van de eerste helft van 2006. De forse daling van de werkloosheid in de afgelopen twee jaar heeft ertoe geleid dat er ook minder werklozen zijn die een beroep doen op de ZW. De aanzienlijke stijging in 2006 kwam deels door de toename van het aantal uitzendkrachten als gevolg van de aantrekkende uitzendmarkt.

Stijging AOW-uitgaven houdt aan

De vergrijzing leidt ook tot een toenemend beroep op de Algemene Ouderdomswet (AOW). Ten opzichte van het

eerste halfjaar van 2006 zijn de AOW-uitkeringen in dezelfde periode van 2007 met een half miljard euro gestegen tot 13,2 miljard euro. Dit komt vooral door een toename van 54 duizend AOW'ers tussen juni 2006 en juni 2007. Bovendien is per 1 januari 2007 het AOW-pensioen, afhankelijk van de persoonlijke situatie, met 10 tot 20 euro per maand verhoogd.

Ruim 9 procent van de AOW'ers woont in het buitenland, vooral in België, Spanje en Duitsland. Van de AOW-uitkeringen die in Nederland worden uitbetaald, heeft 8 procent betrekking op een onvolledige uitkering. Het gaat dan voornamelijk om de eerste generatie allochtonen, die geen AOW-aanspraken hebben opgebouwd over de jaren waarin zij nog in het buitenland woonden.

Minder uitkeringen arbeidsongeschiktheid

De uitkeringen in het kader van arbeidsongeschiktheid zijn met 1 procent gedaald tot 5,4 miljard euro. Van deze uitgaven wordt 4,1 miljard uitgekeerd op grond van de Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO) en 0,8 miljard euro op grond van de Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening Jonggehandicapten (WAJONG).

De overheid neemt al jaren maatregelen om het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen te reduceren. Door de Wet Verbetering Poortwachter van 2002 hebben werkgevers en werknemers meer verantwoordelijkheid gekregen om zieke werknemers te reintegreren in het arbeidsproces. De instroom is hierdoor flink gedaald van ruim 101 duizend in 2001 naar 55 duizend in 2004. De laatste jaren richt het kabinet zich meer op het reduceren van bestaande WAO-uitkeringen. Door de aanscherping van het Schattingsbesluit in 2004 worden personen die op 1 oktober 2004 een WAO-uitkering hadden en jonger waren dan 50 jaar opnieuw gekeurd. In juni 2007 heeft het kabinet besloten om alleen degenen die op 1 juli 2004 jonger waren dan 45 jaar, te beoordelen volgens nieuwe, strengere normen. Voor hen die tussen de 45 en 50 jaar waren, zijn alleen de oude regels van toepassing.

Nieuwe arbeidsongeschikten komen vanaf 2006 in aanmerking voor de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA), de opvolger van de WAO. In de eerste helft van 2007 is voor 206 miljoen euro uitgekeerd op grond van de WIA. Hiervan slaat een kwart op uitkeringen voor mensen die helemaal niet meer kunnen werken en driekwart op uitkeringen voor mensen die nog gedeeltelijk kunnen werken.

De uitkeringen van de WAJONG zijn in de eerste zes maanden van 2007 gestegen met 33 miljoen euro ten opzichte van 2006. Oorzaak is een toename van het aantal WAJONG'ers van 134 duizend in 2002 tot ruim 161 duizend uitkeringen in de eerste helft van 2007. Een mogelijke oorzaak is de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) in 2004. Door deze wet hebben gemeenten meer verantwoordelijkheid gekregen voor de betaling van bijstandsuitkeringen en is de selectie aan de poort strenger geworden. Gemeenten sturen daardoor nu meer jonge-

handicapten die onterecht in de bijstand zitten door naar de WAJONG. Bovendien is de instroom structureel groter dan de uitstroom doordat er relatief weinig mensen uitstromen wegens overlijden of het bereiken van de 65-jarige leeftijd.

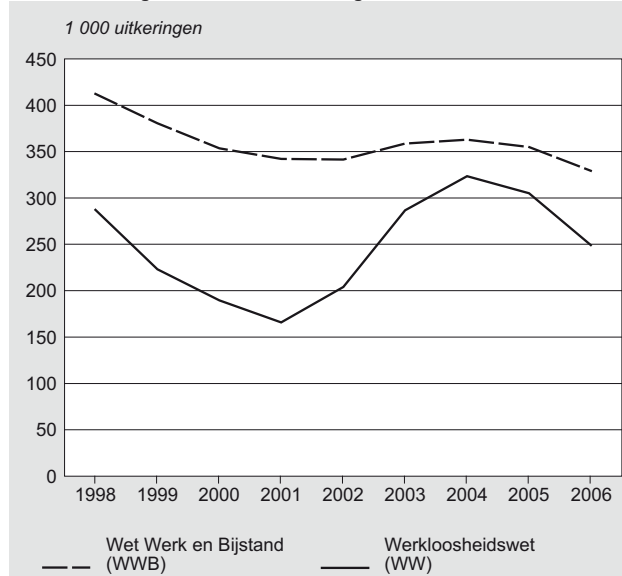
Werkloosheidsuitkeringen flink gedaald

In de eerste helft van 2007 zijn de werkloosheidsuitkeringen met 12 procent gedaald tot 3,8 miljard euro. Hiervan bestaat 2,1 miljard euro uit bijstandsuitkeringen (WWB)³⁾ en 1,7 miljard euro uit uitkeringen van de Werkloosheidswet (WW).

De bijstandsuitgaven zijn met ruim 7 procent gedaald tot 2,1 miljard euro. Zowel de gunstige economische ontwikkeling als de invoering van de WWB spelen bij deze vermindering een rol. Door de WWB worden gemeenten financieel geprikkeld om bijstandsgerechtigden sneller aan het werk te helpen. In het eerste halfjaar van 2007 is het aantal bijstandsuitkeringen onder de 65 jaar met 12 duizend afgenomen.

De uitgaven aan WW-uitkeringen zijn in de eerste zes maanden van 2007 met bijna 20 procent gedaald ten opzichte van het eerste halfjaar van 2006. Het aantal WW'ers is in deze periode met 40 duizend gedaald tot 210 duizend. Eind 2005 ontvingen nog ruim 305 duizend mensen een WW-uitkering. Naast de opleving van de economie heeft de aanscherping van de wekeneis per 1 april 2006 bijgedragen aan de afname in de WW. De wekeneis houdt in dat een werkloze minimaal 26 van de vooraf-

2. Ontwikkeling werkloosheidsuitkeringen

gaande 36 weken moet hebben gewerkt (voorheen 26 van de laatste 39 weken). Aangezien het aantal WW'ers de komende jaren waarschijnlijk nog verder zal dalen, heeft het kabinet het voornemen de WW-premie te verlagen.

Uitgaven kinderopvang stijgen verder

De sociale uitkeringen ten behoeve van gezinnen zijn in de eerste helft van 2007 met 8 procent gestegen tot 3,4 mil-

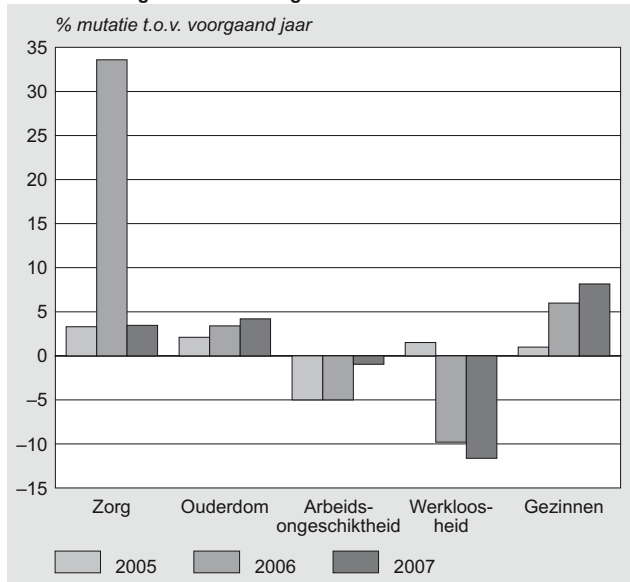
Tabel 2
Sociale uitkeringen overheid

	2004	2005	2006	2006 eerste halfjaar	2007 eerste halfjaar	2007 eerste halfjaar
	mln euro					% mutatie
Zorg	37 083	38 311	51 193	25 417	26 297	3,5
Zorgverzekeringswet (ZVW) ¹⁾	16 368	16 697	25 679	12 822	12 956	1,0
Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)	18 990	19 708	20 760	10 124	10 420	2,9
Wet op de Zorgtoeslag (WZT)	.	.	2 477	1 258	1 296	3,0
Ziektewet (ZW)	947	1 089	1 460	804	700	-12,9
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) ²⁾	778	817	817	409	925	126,5
Ouderdom						
Algemene Ouderdomswet (AOW)	22 890	23 369	24 169	12 673	13 204	4,2
Arbeidsongeschiktheid	11 164	10 602	10 073	5 411	5 359	-1,0
Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)	9 331	8 709	7 996	4 330	4 113	-5,0
Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening Jonggehandicapten (WAJONG)	1 326	1 419	1 501	792	825	4,2
Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen (WAZ)	507	474	430	216	215	-0,5
Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA)	.	.	146	73	206	182,2
Werkloosheid	8 625	8 754	7 899	4 283	3 785	-11,6
Wet Werk en Bijstand (WWB)	4 310	4 330	4 165	2 242	2 083	-7,1
Werkloosheidswet (WW)	4 315	4 424	3 734	2 041	1 702	-16,6
Gezinnen	5 804	5 864	6 215	3 163	3 421	8,2
Algemene Kinderbijslagwet (AKW)	3 232	3 191	3 263	1 612	1 664	3,2
Wet Kinderopvang (WKO)	386	712	884	441	723	63,9
Algemene Nabestaandenwet (ANW)	1 442	1 367	1 321	710	685	-3,5
Wet Arbeid en Zorg (WAZO)	744	594	747	400	349	-12,8
Overig	6 431	6 430	7 511	3 769	3 811	1,1
Totaal	91 997	93 330	107 060	54 715	55 877	2,1

¹⁾ Alleen basisverzekering (tot 2006: Ziekenfondswet).

²⁾ Tot 2007: Welzijnswet en Wet Voorzieningen Gehandicapten.

3. Ontwikkeling sociale uitkeringen

jard euro. Dit is vooral het gevolg van de hogere uitgaven in het kader van de Wet Kinderopvang (WKO). Deze zijn

met 282 miljoen euro gestegen ten opzichte van de eerste helft van vorig jaar.

Per 1 januari 2005 is de WKO ingesteld om ouders meer mogelijkheden te bieden arbeid en zorg te combineren. De wet regelt dat ouders, werkgevers en de overheid de kosten van kinderopvang gezamenlijk dragen. In 2006 is de tegemoetkoming aan ouders verhoogd om het gebruik van de kinderopvang te bevorderen.

Noten in de tekst

- 1) De aanvullende zorgverzekering wordt beschouwd als een schadeverzekering van particuliere verzekeringsmaatschappijen.
- 2) In de WMO is een aantal regelingen (Welzijnswet, Wet Voorziening Gehandicapten en een deel van de AWBZ) samengebundeld, zodat er meer samenhang is gekomen in de ondersteuning voor de burger.
- 3) Deze uitgaven betreffen het budget dat gemeenten ontvangen van het Rijk in het kader van de WWB, niet de uitgaven van gemeenten aan individuen.

Kwartaalsectorrekeningen voorzien in behoefte aan snelle informatie

Inleiding

Met de totstandkoming van de Economische en Monetaire Unie is het aantal beleidsterreinen van de Europese Unie sterk uitgebreid. Voor een adequate uitvoering van het beleid is de beschikbaarheid van nauwkeurige en snelle statistische informatie van steeds groter belang. Daarom is in september 2000 een actieplan gelanceerd, waarvan de samenstelling van een volledig stelsel van sectorrekeningen op kwartaalbasis, met zowel financiële als niet-financiële rekeningen en balansen, een essentieel onderdeel uitmaakt. De EU-lidstaten zijn inmiddels verplicht een breed scala aan kwartaalcijfers op te leveren. Dit artikel bespreekt de eerste resultaten die op het terrein van de kwartaalsectorrekeningen in Nederland zijn gerealiseerd. De samengestelde kwartaalcijfers voor de kwartalen vanaf 2005 tot en met het tweede kwartaal van 2007 en enkele opvallende uitkomsten worden toegelicht.

Kwartaalsectorrekeningen

Als reactie op de internationale ontwikkelingen op statistisch gebied is het CBS eind 2000 begonnen met het ontwikkelen van de kwartaalsectorrekeningen. Gestart werd met onderzoek naar bronnen en methoden om overheids-cijfers op kwartaalbasis te ramen. Later werden ook bronnen en methoden voor andere sectoren van de economie ontwikkeld. In juni 2005 kon voor het eerst een volledig stelsel van kwartaalsectorrekeningen samengesteld worden, in dit geval voor het eerste kwartaal van 2005. Vanaf dat moment vindt de samenstelling van kwartaalsectorrekeningen op reguliere basis plaats. Om aan de informatie-behoefte van Eurostat en de ECB te voldoen zijn eind 2005 bovendien ramingen gemaakt voor zogenaamde tijd-reekskwartalen. Voor niet-financiële transacties gaan deze ramingen terug tot het eerste kwartaal van 1999, voor de financiële rekeningen en balansen tot het eerste kwartaal van 1998.

Het CBS brengt al geruime tijd kwartaalcijfers naar buiten. Tot op heden beperkte deze informatie zich echter tot variabelen die in de aanbod- en gebruiktabellen worden beschreven (zoals productie, consumptie, investeringen) en macro-aggregaten die op basis daarvan bepaald kunnen worden (zoals het bruto binnenlands product). Met de ontwikkeling van de kwartaalsectorrekeningen komt per institutionele sector ook informatie beschikbaar over inkomensverdeling (via transacties in bijvoorbeeld rente, dividenden), inkomensherverdeling (transacties in bijvoorbeeld belastingen, premies en uitkeringen) en financiering (transacties en uitstaande balansbedragen voor bijvoorbeeld deposito's, leningen en effecten).

Ook bieden de rekeningen op kwartaalbasis informatie over belangrijke macro-aggregaten zoals het vorderingensaldo van de overheid en het beschikbaar inkomen van huishoudens. Het CBS maakt al geruime tijd op jaarbasis cijfers voor verdelingstransacties en financiële transacties,

maar op kwartaalbasis was dat (met uitzondering van de overheidscijfers) nog niet het geval. De toegevoegde waarde van de kwartaalsectorrekeningen ten opzichte van de jaarsectorrekeningen is vooral gelegen in het feit dat deze informatie al één kwartaal na afloop van het kwartaal waarover wordt gerapporteerd beschikbaar komt, zodat er snel zicht is op ontwikkelingen in de economie. Daarnaast wordt het nu ook mogelijk om met behulp van deze cijfers kwartaalpatronen in een aantal transacties vast te stellen. Ten slotte komt er, nadat het vierde kwartaal van een jaar is afgerond, ook een snelle, (zeer voorlopige) eerste jaar-raming als som van de vier kwartalen beschikbaar.

De geschiedenis van de kwartaalsectorrekeningen is pas in 2000 begonnen en is dus nog vrij kort. Er wordt nog volop gewerkt aan bronnen en methoden teneinde de kwaliteit van de ramingen te verbeteren. De cijfers die in dit artikel worden genoemd hebben dan ook nog een experimentele status en moeten met de nodige voorzichtigheid bekeken worden. De productiegerelateerde variabelen (beloning van werknemers, belastingen en subsidies op productie en invoer) zijn al redelijk goed. De overige niet-financiële transacties (inkomen uit vermogen, belastingen op inkomen, sociale premies en uitkeringen, inkomens- en kapitaaloverdrachten) kennen wat ruimere onzekerheidsmarges. De financiële transacties zijn vooralsnog vrij zwak. Het is overigens de bedoeling op korte termijn gegevens uit de kwartaalsectorrekeningen op reguliere basis op StatLine te gaan publiceren.

Sector niet-financiële vennootschappen

De sector niet-financiële vennootschappen is in termen van productie de grootste sector binnen de Nederlandse economie. Niet-financiële vennootschappen houden zich bezig met de productie van goederen en/of het verhandelen van niet-financiële diensten en zijn verantwoordelijk voor meer dan 56 procent van het bruto binnenlands product (300,1 miljard euro in 2006). Zij nemen meer dan 65 procent van de door binnenlandse sectoren betaalde lonen voor hun rekening.

Bij de uitbetaling van lonen is een piek in het tweede kwartaal zichtbaar door de uitkering van vakantiegeld. In mindere mate is dat ook het geval in het vierde kwartaal als gevolg van eindejaarsuitkeringen. Verder laten de kwartaalcijfers van het betaalde inkomen uit vermogen eveneens een seizoenspatroon zien. Dat wordt vooral veroorzaakt door het verloop van de uitbetaalde dividenden. De omvangrijke winstuitkeringen van niet-financiële vennootschappen kennen over het algemeen pieken in het tweede en derde kwartaal van het jaar. In 2006 is ook in het vierde kwartaal nog veel dividend uitgekeerd. De piek lag weliswaar in het tweede kwartaal (11,6 miljard euro) maar de dividenduitkeringen van 7,6 miljard euro in zowel het derde als het vierde kwartaal waren eveneens hoog.

De financiële activa en passiva van de niet-financiële vennootschappen zijn, afgezet tegen die van de financiële instellingen, beperkt van omvang. De grootste financiële actiefposten van de sector zijn aandelen en overige deelnemingen (269,3 miljard euro aan het einde van het tweede kwartaal van 2007) en leningen (250,6 miljard euro eind tweede kwartaal 2007). Het gaat hierbij voor het overgrote deel om leningen aan buitenlandse concernonderdelen. De belangrijkste financieringsmiddelen van de sector betreffen aandelen en overige deelnemingen (766,5 miljard euro) en de leningen (515,1 miljard euro). In de vier kwartalen van 2006 samen hebben niet-financiële ondernemingen met 30,4 miljard euro een recordbedrag aan leningen opgenomen.

Sector financiële instellingen

De sector financiële instellingen omvat alle vennootschappen met als hoofdfunctie financiële intermediaatie, dat wil zeggen het aantrekken, transformeren en distribueren van financiële middelen. De monetaire financiële instellingen, hierna banken genoemd, en de verzekeringsinstellingen en pensioenfondsen zijn de belangrijkste groepen binnen de sector. Daarnaast omvat de sector nog een vrij heterogene groep van overige financiële instellingen.

Gezien de aard van financiële instellingen is het begrijpelijk dat op hun niet-financiële rekening de transacties met betrekking tot inkomen uit vermogen (voornamelijk rente en dividenden) dominant zijn. Banken ontvangen en betalen immers rente voor het opnemen en weer uitzetten van geld, terwijl verzekeraars en pensioenfondsen flinke renten en dividendopbrengsten genereren met hun beleggingen.

Inkomens uit vermogen fluctueren behoorlijk per kwartaal, zowel bij de middelen als bij de bestedingen. Toch lijkt er vanaf het eerste kwartaal van 2005 tot en met het tweede

kwartaal van 2007 wel een stijgende trend zichtbaar. De toename van de rentestromen binnen deze transacties wordt zowel door een stijging van de rentetarieven als door een groei in de omvang van de rentedragende vermogens-titels veroorzaakt. De pieken in het tweede kwartaal van 2006 worden vooral veroorzaakt door het dividend, de tweede belangrijke component van het inkomen uit vermogen. Dit komt, net als bij de niet-financiële bedrijven, vooral doordat dividenden meestal in het tweede kwartaal betaald worden.

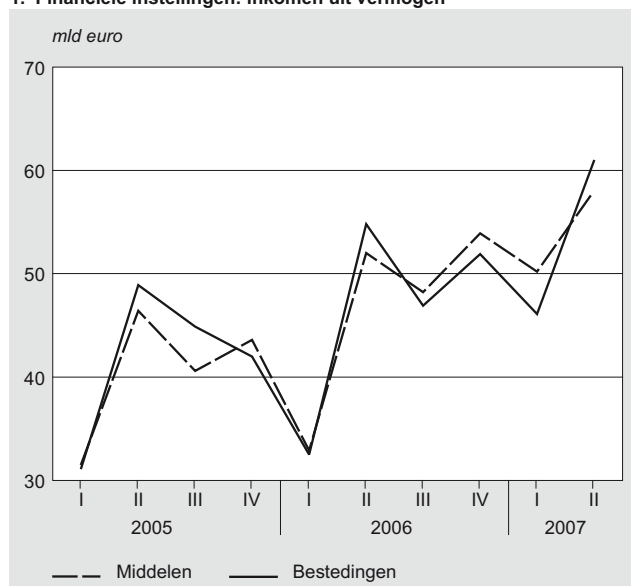
De financiële activa en passiva van de financiële instellingen zijn een veelvoud van die van de niet-financiële vennootschappen. De totale financiële activa van de financiële instellingen zijn vanaf het eerste kwartaal 2005 tot en met het tweede kwartaal van 2007 ieder kwartaal gegroeid. Gemiddeld groeiden deze activa met ruim 133 miljard euro per kwartaal. Uitschieter was het eerste kwartaal van 2007, waarin ze met 201 miljard euro aangroeiën. De omvang van de verschillende onderdelen van de financiële activa en passiva illustreren opnieuw de functie van de financiële instellingen in het economisch proces. Met name de banken trekken gelden aan in de vorm van deposito's (1 387,2 miljard euro aan het einde van het tweede kwartaal van 2007) en zetten die voornamelijk uit in de vorm van leningen (2 012,5 miljard per eind tweede kwartaal 2007). De verzekeraars en pensioenfondsen trekken gelden aan via de pensioen- en levensverzekeringsvoorzieningen. In essentie is dit het (veelal positieve) verschil tussen ontvangen premies en betaalde uitkeringen. Aan het einde van het tweede kwartaal van 2007 bedroegen deze verplichtingen aan gezinnen 990,7 miljard euro. Deze gelden investeren ze vervolgens in allerlei financiële en niet-financiële activa.

Sector overheid

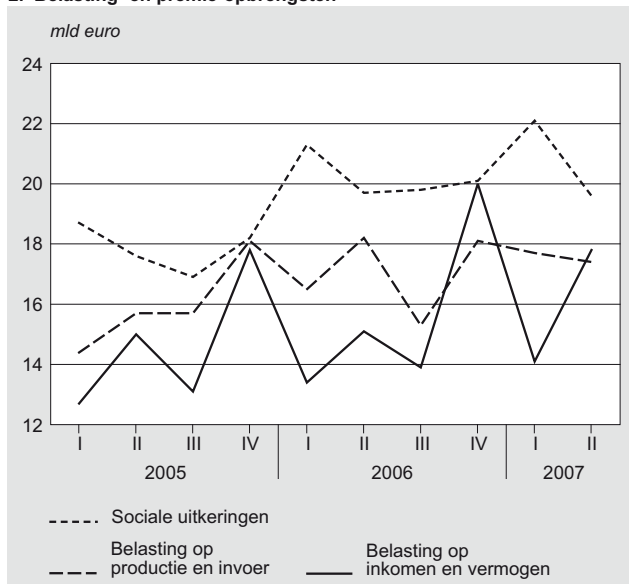
Tot de sector overheid worden alle (publiekrechtelijke) eenheden gerekend die zich bezighouden met de herverdeling van inkomen en vermogen zoals de ministeries, gemeenten, provincies en waterschappen. Verder bestaat de overheid uit instellingen die gecontroleerd en voornamelijk gefinancierd worden door de hiervoor genoemde eenheden én daarbij niet voor de markt produceren zoals ProRail, de Open Universiteit en TNO.

De overheidsuitgaven worden gefinancierd uit verplichte betalingen van belastingen en premies. Deze verplichte betalingen vormen ruim 80 procent van de totale overheidsinkomsten. Ruwweg zijn ze onder te verdelen in drie soorten: belastingen op productie en invoer, belastingen op inkomen en vermogen en sociale premies. Bij elk van deze drie typen is een verschillend kwartaalpatroon waarneembaar. De belastingen op productie en invoer vertonen een piek in het tweede en vierde kwartaal. Dit kwartaalpatroon komt voornamelijk voor rekening van de belasting over de toegevoegde waarde (btw). De btw beslaat bijna 60 procent van de totale opbrengst van deze belastingsoort. Het kwartaalpatroon van de btw sluit aan op de kwartaalontwikkeling van de toegevoegde waarde uit de productie van goederen en diensten.

1. Financiële instellingen: inkomen uit vermogen

2. Belasting- en premie-opbrengsten

De belastingen op inkomen en vermogen bestaan voor 50 procent uit de opbrengsten van de loonbelasting en voor ruim 30 procent uit de opbrengst van de vennootschapsbelasting. De opbrengsten van de loonbelasting volgen het kwartaalpatroon van de looninkomens. Vandaar dat in het tweede kwartaal een piek zichtbaar is vanwege de betaling van het vakantiegeld en in het vierde kwartaal een piek door de betaling van de eindejaarsuitkeringen. Het kwartaalpatroon van de opbrengsten uit de vennootschapsbelasting laat daarentegen juist in het tweede kwartaal een flinke dip zien.

Opvallend is dat de ontvangsten van de wettelijke sociale verzekeringspremies niet hetzelfde kwartaalpatroon vertonen als de looninkomens en de loonbelasting. De wettelijke sociale verzekeringspremies hebben geen piek in het tweede en vierde kwartaal maar juist in het eerste kwartaal, gevolgd door een gelijkmatig verloop in de andere drie kwartalen. Reden hiervoor zijn de verrekeningen in verband met de belastingaangiften in het tweede en derde kwartaal van het jaar ervoor. In het vierde kwartaal vinden herberekeningen plaats over de verdeling van de aandelen loonbelasting en sociale premies in de loonheffing (eerste belastingschijf). Resultaat van deze herberekeningen is een neerwaartse bijstelling van de sociale premies in de laatste drie kwartalen van 2005 en 2006.

Het kwartaalpatroon van de bestedingen van de overheid is afhankelijk van de verschillende soorten transacties. De betalingen voor de beloningen van werknemers vertonen, net als bij de andere sectoren, door het vakantiegeld en de eindejaarsuitkeringen pieken in het tweede en vierde kwartaal. Ook de uitkeringen van wettelijke sociale verzekeringen in geld en de uitkeringen van sociale voorzieningen in geld zijn gerelateerd aan het kwartaalpatroon van de looninkomens en vertonen een piek in het tweede kwartaal. De laagste uitgaven voor goederen en diensten worden in het eerste kwartaal geregistreerd. De sociale uitkeringen in natura en ook de rentebetalingen laten een gelijkmatig kwartaalpatroon zien.

De obligatieleningen vormen vanouds het belangrijkste financieringsmiddel van de overheid. Deze post domineert dan ook de financiële balans en de financiële rekening van de overheid en vormt dus de belangrijkste component van de overheidsschuld. In zes van de tien kwartalen tussen begin 2005 en eind juni 2007 daalde de uitstaande obligatieschuld tegen marktwaarde, enerzijds door negatieve herwaarderingen vanwege oplopende rente, anderzijds doordat er per saldo op de schuld werd afgelost. De uitstaande obligatieschuld was daardoor halverwege 2007 zelfs lager dan begin 2005: 220,4 miljard euro versus 227,4 miljard euro. Uitgedrukt als percentage van het bruto binnenlands product is de daling nog sterker.

Sector huishoudens en instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens

De ontwikkelingen binnen de sector huishoudens, waartoe ook de instellingen zonder winstoogmerk zoals verenigingen en stichtingen behoren, worden vaak beschreven aan de hand van een aantal kernvariabelen. Met het beschikbaar komen van de kwartaalrekeningen wordt duidelijk hoe deze variabelen zich gedurende het jaar ontwikkelen.

De belangrijkste bron van inkomsten voor de sector huishoudens is het looninkomen. In de lonen is een heel duidelijk kwartaalpatroon herkenbaar. Door de uitkering van het vakantiegeld is het looninkomen in het tweede kwartaal van 2005 en 2006 gemiddeld ruim 20 procent hoger dan in de overige kwartalen. De uitkering van vakantiegelden brengt ook extra afdrachten van sociale premies met zich mee. Dit kwartaalpatroon werkt ook door op de kernsaldi primair inkomen, beschikbaar inkomen en besparingen. Ook in de financiële rekening is via de transacties in charitaal geld en deposito's te zien dat het vakantiegeld in het tweede kwartaal op de bankrekeningen wordt bijgeschreven.

Kwartaalpatronen van productie, consumptie, rentebetalingen en kapitaaloverdrachten zijn in deze relatief korte tijdreeks (nog) niet te constateren. Wel is een patroon herkenbaar in het ontvangen inkomen uit vermogen. De pieken in vooral het tweede kwartaal worden veroorzaakt door de dividendontvangsten en zijn dus het spiegelbeeld van de hoge dividendbetalingen in dat kwartaal van zowel de niet-financiële vennootschappen als de financiële instellingen. Ook de belasting over dividendontvangsten wordt beïnvloed door het patroon van dividenduitkeringen. De cijfers voor schadeverzekeringspremies en -uitkeringen laten in de kwartalen van 2006 een niveaupercentage ten opzichte van 2005 zien. Dit heeft te maken met de wijziging van het zorgstelsel. Per 1 januari 2006 worden de premies en uitkeringen voor de basisverzekering namelijk niet meer als schadeverzekering aan of van verzekeringsinstellingen gezien, maar als sociale premies en uitkeringen van of aan de overheid.

Uit de financiële balans van de huishoudens blijkt dat de verzekeringstechnische voorzieningen veruit de belangrijkste actiefpost is. Deze post weerspiegelt de toekomstige aanspraken van gezinnen op levensverzekerings- en pen-

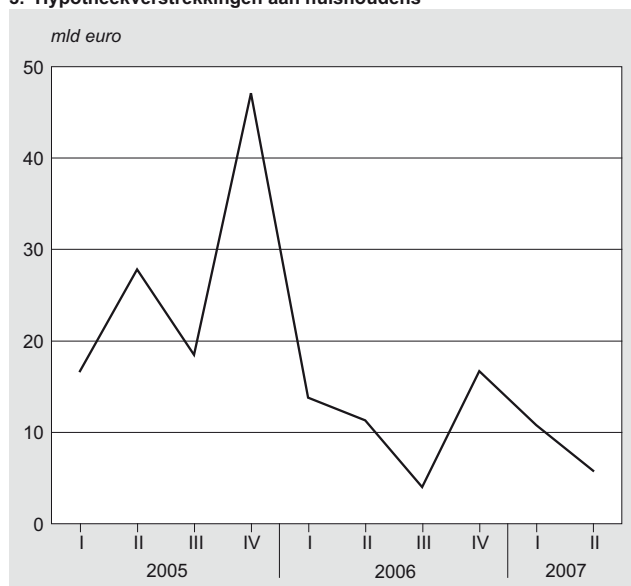
sioenuitkeringen en bedroeg aan het einde van het tweede kwartaal van 2007 969 miljard euro. De gemiddelde netto-inleg per kwartaal bedraagt ongeveer 8 miljard euro. Overigens draagt deze inleg in de meeste kwartalen veel minder bij aan de toename van de uitstaande verzekeringstechnische voorzieningen dan de koersontwikkelingen. Uitschieter wat betreft die koersmutaties was het derde kwartaal van 2005 met een waardeinstijging van 26,9 miljard euro.

Grootste schuldenpost van huishoudens zijn de hypotheekschulden, die het belangrijkste onderdeel van de opgenomen leningen vormen. Eind 2006 zijn woninghypotheken met 544,3 miljard euro voor het eerst hoger dan het bruto binnenlands product. De verstrekte hypotheken waren overigens in zowel bedragen als in aantallen in 2006 elk kwartaal lager dan in 2005. Dat beeld lijkt zich in 2007 door te zetten. In de financiële rekening valt op dat in het tweede en vooral het vierde kwartaal relatief meer hypothecaire leningen werden afgesloten. Mogelijke oorzaak is dat in het vierde kwartaal wellicht versneld hypotheken zijn afgesloten om aan strengere financieringsregels (verlaging Nationale Hypotheek Garantie, striktere inkomensstoets) van het nieuwe jaar te kunnen ontsnappen.

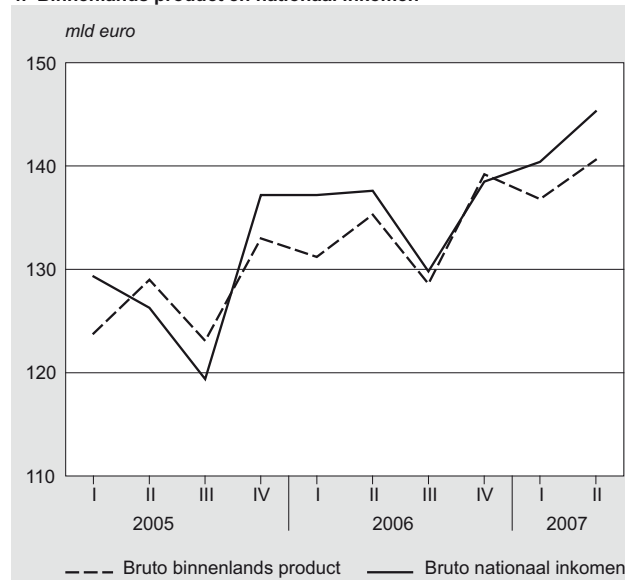
Sector buitenland

De vijf sectoren van de Nederlandse economie hebben ook diverse transacties met het buitenland. De sector buitenland beschrijft alle economische relaties van Nederland met het buitenland. De niet-financiële rekening wordt gedomineerd door handelsstromen. De import en export laten over de kwartalen een redelijk gelijkmatige groei zien. In het tweede kwartaal van 2007 werd voor 103,3 miljard euro geëxporteerd en voor 92,4 miljard euro geïmporteerd. Maar ook de inkomensstromen uit vermogen spelen een belangrijke rol in de relaties met het buitenland. Zo vloeide in het tweede kwartaal van 2007 een bedrag van 35,9 mil-

3. Hypotheekverstrekkingen aan huishoudens

4. Binnenlands product en nationaal inkomen

jard euro aan inkomen uit vermogen naar het buitenland, terwijl 41,1 miljard euro aan deze inkomensstromen van het buitenland werd ontvangen.

Doordat de kwartaalsectorrekeningen informatie bieden over de (her)verdeling van inkomen wordt het ook mogelijk om een belangrijke macro-economische grootheid als het bruto nationaal inkomen op kwartaalbasis te berekenen. Tot voor kort was hierover alleen op jaarbasis informatie beschikbaar. Het bruto nationaal inkomen kan worden bepaald door de per saldo van het buitenland ontvangen primaire inkomens (lonen, inkomen uit vermogen) bij het bruto binnenlands product op te tellen.

Het bruto nationaal inkomen is vanaf het vierde kwartaal van 2005 vrijwel ieder kwartaal groter dan het bruto binnenlands product. Dat betekent dat Nederland per saldo meer inkomsten uit het buitenland heeft ontvangen dan betaald.

Naast lopende transacties kent Nederland ook enorme financiële transacties en uitstaande vorderingen op en schulden aan het buitenland. Zo hebben banken veel internationale interbancaire deposito's bij elkaar uitstaan. Verder zijn er omvangrijke vorderingen en schulden in de vorm van obligaties en (concern)leningen. De grootste balanspost betreft echter de aandelen en overige deelnemingen. Mede door de globalisering is deze de afgelopen jaren sterk toegenomen. Het bezit aan buitenlandse aandelen en deelnemingen is zowel door aankopen en investeringen als door koersontwikkelingen opgelopen van 1 139,1 miljard euro aan het begin van 2005 naar 1 631,7 miljard euro aan het eind van het tweede kwartaal van 2007. Met uitzondering van het vierde kwartaal van 2005 liet elk kwartaal in de beschouwde periode een toename zien. Andersom is ook de invloed van het buitenland in Nederland merkbaar. Het bezit van Nederlandse aandelen en deelnemingen door het buitenland steeg in tien kwartalen van 887,4 miljard euro naar 1 291,4 miljard euro aan het eind van het tweede kwartaal van 2007.

Tabel 1
Transacties en financiële balansen van de sector niet-financiële vennootschappen

	2005								2006				
	I			II			III		IV			I	
	Begin- balans	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties		
<i>mld euro</i>													
MIDDELEN													
Output		163,2		166,2		160,5		175,7		178,3			
Inkomen uit vermogen		7,9		6,0		12,4		11,1		11,3			
Sociale premies en uitkeringen		1,2		1,5		1,0		1,2		1,2			
Overige inkomensoverdrachten		1,0		0,9		1,0		1,0		1,0			
Kapitaaloverdrachten		0,3		0,3		0,1		0,5		0,1			
BESTEDINGEN													
Intermediair verbruik		93,2		96,1		92,3		100,5		104,2			
Investeringen		10,4		9,9		10,3		12,4		11,8			
Beloning van werknemers		40,3		49,0		38,7		42,0		41,5			
Belastingen op productie en invoer		0,7		0,7		0,7		0,8		0,7			
Subsidies		-0,5		-0,5		-0,5		-0,6		-0,5			
Inkomen uit vermogen		7,4		19,8		20,4		14,3		10,4			
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		2,9		2,3		2,8		4,0		3,0			
Sociale premies en uitkeringen		1,2		1,5		1,0		1,2		1,2			
Overige inkomensoverdrachten		1,2		1,0		1,1		1,1		1,2			
Kapitaaloverdrachten		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0			
Verbruik van vaste activa		10,0		10,2		9,9		10,2		10,3			
Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa		0,6		0,6		0,3		-0,3		0,2			
VORDERINGEN													
Chartaal geld en deposito's	169,3	-5,1	-1,1	3,4	0,4	2,5	0,4	2,9	0,3	2,6	0,0		
Effecten m.u.v. aandelen	22,1	3,7	-5,2	0,9	-4,8	0,9	-0,7	2,1	-3,4	2,8	-1,0		
Leningen	189,7	6,4	-3,2	0,5	2,9	15,2	1,3	5,3	0,8	5,0	0,0		
Aandelen en overige deelnemingen	188,2	5,7	2,6	3,6	1,9	62,9	4,3	-16,2	-38,4	-0,8	0,8		
Verzekeringstechnische voorzieningen	6,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	-0,1		
Handelskredieten en transitorische posten	155,7	-0,6	-1,7	2,7	-1,6	1,2	-1,2	3,9	-1,2	4,2	0,1		
SCHULDEN													
Effecten m.u.v. aandelen	40,5	-1,9	0,4	1,1	1,8	0,1	0,0	-1,3	-0,5	-1,9	-0,4		
Leningen	427,2	4,2	-6,5	10,4	-1,5	6,3	-2,3	1,9	2,3	5,8	-2,8		
Aandelen en overige deelnemingen	520,5	-4,2	26,5	-1,6	23,6	69,4	23,0	-19,2	16,3	-3,4	6,9		
Handelskredieten en transitorische posten	145,2	2,2	0,0	3,3	0,0	-0,5	0,0	1,7	0,0	0,8	0,1		
SALDI													
Toegevoegde waarde (bruto) / bbp		70,0		70,1		68,1		75,3		74,1			
Toegevoegde waarde (netto) / nbp		60,0		59,9		58,3		65,0		63,9			
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)		30,3		21,4		29,3		32,1		33,3			
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)		20,3		11,2		19,4		21,8		23,1			
Saldo primaire inkomens (bruto) / bni		30,8		7,5		21,4		28,9		34,2			
Saldo primaire inkomens (netto) / nni		20,8		-2,6		11,5		18,7		24,0			
Beschikbaar inkomen (bruto)		27,7		5,1		18,5		24,7		31,0			
Beschikbaar inkomen (netto)		17,7		-5,1		8,6		14,5		20,8			
Besparingen (bruto)		27,7		5,1		18,5		24,7		31,0			
Besparingen (netto)		17,7		-5,1		8,6		14,5		20,8			
Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		17,9		-4,8		8,6		15,0		20,8			
Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		16,9		-5,1		7,9		13,1		19,1			
Verandering in financieel vermogen		10,0		-1,8		7,4		15,0		12,6			
Statistisch verschil		-6,9		3,3		-0,5		2,0		-6,5			

											2007		
II		III		IV		I		II					
Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Eind-balans			
											MIDDELEN		
179,0		171,8		186,1		187,6		188,7			Output		
9,6		7,3		8,3		7,2		12,5			Inkomen uit vermogen		
1,4		1,0		1,2		1,1		1,1			Sociale premies en uitkeringen		
1,0		1,0		0,9		1,0		1,2			Overige inkomensoverdrachten		
0,3		0,2		0,3		0,4		0,3			Kapitaaloverdrachten		
											BESTEDINGEN		
104,8		98,9		107,2		109,1		110,6			Intermediair verbruik		
10,4		10,4		13,8		11,9		11,8			Investeringen		
51,7		40,2		44,1		45,1		54,4			Beloning van werknemers		
0,8		0,7		0,7		0,8		0,8			Belastingen op productie en invoer		
-0,5		-0,5		-0,5		-0,5		-0,6			Subsidies		
20,7		16,2		15,4		11,7		21,9			Inkomen uit vermogen		
2,1		3,0		4,6		3,0		2,7			Belastingen op inkomen, vermogen etc.		
1,4		1,0		1,2		1,1		1,1			Sociale premies en uitkeringen		
1,2		1,2		1,0		1,3		1,5			Overige inkomensoverdrachten		
0,0		0,0		0,0		0,1		0,1			Kapitaaloverdrachten		
10,6		10,0		10,6		10,4		10,7			Verbruik van vaste activa		
0,4		0,1		0,3		0,0		0,1			Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa		
											VORDERINGEN		
0,2	0,1	11,8	0,1	13,2	0,1	18,8	0,1	-0,2	0,2	220,1	Chartaal geld en deposito's		
1,5	1,6	-0,6	-1,8	2,8	0,7	1,9	4,0	0,2	1,8	29,5	Effecten m.u.v. aandelen		
2,9	0,2	-3,8	-0,2	2,7	-0,5	12,2	9,4	7,8	-3,9	250,6	Leningen		
10,0	5,9	6,2	-1,1	-4,7	12,4	11,3	7,3	1,9	5,7	269,3	Aandelen en overige deelnemingen		
0,2	-0,1	0,2	-0,1	-0,2	0,2	0,5	-0,1	-0,2		7,2	Verzekeringstechnische voorzieningen		
-2,9	0,6	-2,4	0,7	4,0	1,1	0,1	1,1	-1,7	0,2	162,2	Handelskredieten en transitorische posten		
											SCHULDEN		
0,1	-0,4	-1,1	0,2	-1,8	-0,2	0,5	-0,1	6,1	1,8	43,1	Effecten m.u.v. aandelen		
8,0	0,0	5,3	0,6	11,3	0,3	29,9	6,7	8,5	-0,4	515,1	Leningen		
4,6	-2,2	-4,8	15,9	-3,4	28,7	1,7	24,2	0,7	43,4	766,5	Aandelen en overige deelnemingen		
-2,3	0,2	-0,1	0,1	3,0	0,2	0,3	0,2	-0,6	1,6	155,4	Handelskredieten en transitorische posten		
											SALDI		
74,2		72,9		78,9		78,5		78,1			Toegevoegde waarde (bruto) / bbp		
63,5		62,9		68,3		68,1		67,4			Toegevoegde waarde (netto) / nbp		
21,3		33,4		33,7		33,3		23,9			Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)		
10,6		23,4		23,1		22,9		13,2			Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)		
10,1		24,6		26,6		28,8		14,5			Saldo primaire inkomens (bruto) / bni		
-0,5		14,5		16,0		18,4		3,8			Saldo primaire inkomens (netto) / nni		
7,9		21,4		21,9		25,5		11,6			Beschikbaar inkomen (bruto)		
-2,7		11,4		11,3		15,1		0,8			Beschikbaar inkomen (netto)		
7,9		21,4		21,9		25,5		11,6			Besparingen (bruto)		
-2,7		11,4		11,3		15,1		0,8			Besparingen (netto)		
-2,5		11,6		11,6		15,4		1,1			Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		
-2,8		11,1		8,1		13,8		-0,1			Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		
1,4		11,9		8,5		12,4		-6,9			Verandering in financieel vermogen		
4,2		0,8		0,5		-1,4		-6,8			Statistisch verschil		

Tabel 2
Transacties en financiële balansen van de sector financiële instellingen

	2005								2006		
	I			II		III		IV		I	
	Begin- balans	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties
<i>mld euro</i>											
MIDDELEN											
Output		14,9		15,6		16,1		16,3		15,5	
Inkomen uit vermogen		31,6		46,4		40,6		43,6		32,9	
Sociale premies en uitkeringen		11,3		15,9		12,6		12,9		11,1	
Overige inkomensoverdrachten		4,8		4,5		4,7		5,1		3,3	
Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering		-4,6		-8,0		-5,9		-6,2		-4,4	
Kapitaaloverdrachten		0,0		0,1		0,1		0,1		0,1	
BESTEDINGEN											
Intermediair verbruik		6,8		7,0		7,3		7,9		7,1	
Investeringen		0,2		1,3		-0,1		0,6		0,3	
Beloning van werknemers		3,7		4,1		3,6		4,1		4,2	
Belastingen op productie en invoer		0,1		0,1		0,1		0,1		0,1	
Subsidies		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	
Inkomen uit vermogen		31,2		48,9		44,9		42,0		32,5	
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		1,1		1,3		1,3		1,5		1,1	
Sociale premies en uitkeringen		6,6		7,9		6,7		6,7		6,7	
Overige inkomensoverdrachten		4,8		4,5		4,7		5,1		3,3	
Kapitaaloverdrachten		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	
Verbruik van vaste activa		1,1		1,1		1,2		1,3		1,3	
Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa		0,1		0,1		-0,1		-0,2		0,0	
VORDERINGEN											
Monetair goud en bijzondere trekkingsrechten (SDR's)	8,0	-0,6	0,2	0,0	0,7		0,7	-0,4	0,9	-0,6	1,0
Chartaal geld en deposito's	412,7	56,7	-3,7	0,9	12,5	37,1	8,3	-17,5	0,9	87,8	-4,7
Effecten m.u.v. aandelen	604,5	7,7	4,9	7,0	15,7	8,3	3,7	25,5	-0,8	14,1	-6,3
Leningen	1 612,6	17,1	6,5	23,5	4,0	39,4	4,1	45,7	5,8	32,9	-2,3
Aandelen en overige deelnemingen	1 161,4	24,1	38,2	30,5	45,1	14,8	39,7	5,4	39,9	10,7	40,3
Verzekeringstechnische voorzieningen	5,0	0,3	-0,3	0,2	-0,2	0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,5	-0,4
Handelskredieten en transitorische posten	176,4	8,2	0,8	33,7	-1,9	-16,1	2,6	1,5	-3,0	-33,0	0,5
SCHULDEN											
Chartaal geld en deposito's	989,4	63,6	-5,6	3,4	15,9	31,7	3,0	-11,6	8,2	98,8	-1,7
Effecten m.u.v. aandelen	722,3	22,5	-1,2	27,1	6,8	8,1	2,6	24,4	-4,5	32,0	-17,9
Leningen	515,5	4,1	7,1	20,6	2,8	42,5	3,6	31,5	2,8	-6,9	0,5
Aandelen en overige deelnemingen	838,5	9,6	45,0	1,6	30,6	-6,3	26,2	4,4	35,8	-1,4	37,3
Verzekeringstechnische voorzieningen	784,5	6,9	19,3	12,5	8,5	8,9	27,0	9,4	19,0	7,8	10,6
Handelskredieten en transitorische posten	194,9	4,2	0,5	31,1	-0,1	-1,5	-0,7	-1,8	-0,5	-20,6	0,9
SALDI											
Toegevoegde waarde (bruto) / bbp		8,1		8,6		8,8		8,4		8,4	
Toegevoegde waarde (netto) / nbp		7,0		7,5		7,7		7,1		7,0	
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)		4,3		4,4		5,1		4,3		4,1	
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)		3,2		3,3		4,0		3,0		2,8	
Saldo primaire inkomens (bruto) / bni		4,7		2,0		0,8		5,9		4,6	
Saldo primaire inkomens (netto) / nni		3,6		0,8		-0,4		4,6		3,2	
Beschikbaar inkomen (bruto)		8,3		8,6		5,4		10,5		7,8	
Beschikbaar inkomen (netto)		7,2		7,5		4,2		9,2		6,5	
Besparingen (bruto)		3,6		0,6		-0,5		4,4		3,4	
Besparingen (netto)		2,6		-0,5		-1,7		3,1		2,1	
Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		2,6		-0,5		-1,7		3,1		2,2	
Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		3,3		-0,7		-0,2		4,0		3,2	
Verandering in financieel vermogen		2,6		-0,4		0,0		4,1		2,8	
Statistisch verschil		-0,7		0,3		0,3		0,2		-0,3	

2007

II		III		IV		I		II		
Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Eind-balans
MIDDELEN										
15,1	15,4		15,6		14,8		14,3			Output
52,0	48,2		53,9		50,2		58,0			Inkomen uit vermogen
15,9	12,3		12,2		11,5		16,3			Sociale premies en uitkeringen
3,5	3,5		3,4		3,6		3,5			Overige inkomenoverdrachten
-7,8	-5,5		-5,4		-4,1		-7,9			Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering
0,0	0,0		0,0		0,0		0,1			Kapitaaloverdrachten
BESTEDINGEN										
7,1	8,5		8,2		7,8		7,3			Intermediair verbruik
0,9	0,9		1,2		0,8		0,4			Investerings
4,1	3,9		4,2		4,2		4,6			Beloning van werknemers
0,1	0,1		0,1		0,1		0,1			Belastingen op productie en invoer
0,0			0,0							Subsidies
54,8	46,9		51,9		46,1		60,9			Inkomen uit vermogen
1,4	1,2		1,6		1,1		1,7			Belastingen op inkomen, vermogen etc.
8,1	6,8		6,8		7,3		8,3			Sociale premies en uitkeringen
3,5	3,5		3,4		3,6		3,5			Overige inkomenoverdrachten
0,0	0,0		0,0		0,0		0,0			Kapitaaloverdrachten
1,3	1,1		0,9		1,4		1,4			Verbruik van vaste activa
0,0	0,0		0,0		0,0		0,0			Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa
VORDERINGEN										
0,0	-0,2	0,1	0,1	-0,3	0,2	0,0	0,3	0,0	-0,4	9,9
-25,5	-5,8	26,8	1,3	24,8	-6,2	74,8	-4,3	28,8	-2,5	703,2
11,8	-10,5	13,6	7,9	7,4	-3,6	12,4	-3,1	35,5	-15,9	739,8
41,1	-6,1	20,0	1,8	46,6	-4,2	88,1	-1,7	43,5	-6,1	2 012,5
83,8	-31,1	24,2	24,9	8,6	16,3	6,8	7,4	23,4	64,7	1 679,2
-0,1	0,1	-0,2	0,1	-0,3	0,2	-0,6	0,2	0,5	0,0	4,8
11,4	-0,7	4,1	2,4	-5,1	-0,5	19,2	1,8	8,5	-0,3	210,7
SCHULDEN										
-13,4	-12,2	38,9	0,6	57,5	-10,8	76,3	-8,8	67,1	-3,3	1 387,2
28,6	-7,6	20,1	5,7	30,7	7,1	64,4	6,1	21,0	-10,9	987,6
-15,5	-1,7	14,2	1,2	-9,0	-3,5	15,5	-1,0	30,4	-3,6	651,1
92,6	-30,0	15,4	3,6	-8,7	-9,5	3,2	3,4	14,7	40,2	1 146,0
8,3	0,3	6,4	14,6	7,8	10,9	7,1	4,3	8,3	8,2	990,7
24,0	4,6	-8,7	-2,1	0,0	-2,9	27,5	-3,1	2,4	-1,0	247,1
SALDI										
7,9	6,8		7,4		7,1		7,0			Toegevoegde waarde (bruto) / bbp
6,6	5,7		6,5		5,7		5,6			Toegevoegde waarde (netto) / nbp
3,8	2,8		3,1		2,7		2,3			Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)
2,5	1,7		2,2		1,4		1,0			Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)
1,0	4,2		5,1		6,9		-0,6			Saldo primaire inkomens (bruto) / bni
-0,3	3,0		4,2		5,5		-2,0			Saldo primaire inkomens (netto) / nni
7,3	8,4		9,0		9,9		5,6			Beschikbaar inkomen (bruto)
6,1	7,3		8,0		8,5		4,3			Beschikbaar inkomen (netto)
-0,5	2,9		3,5		5,8		-2,3			Besparingen (bruto)
-1,7	1,8		2,6		4,4		-3,7			Besparingen (netto)
-1,7	1,8		2,6		4,4		-3,6			Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten
-1,3	2,1		2,4		5,0		-2,7			Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)
-2,4	2,3		3,6		6,7		-3,7			Verandering in financieel vermogen
-1,1	0,3		1,1		1,7		-0,9			Statistisch verschil

Tabel 3
Transacties en financiële balansen van de sector overheid (geconsolideerd)

	2005								2006		
	I			II		III		IV		I	
	Beginbalans	Transacties	Overige mutaties	Transacties	Overige mutaties	Transacties	Overige mutaties	Transacties	Overige mutaties	Transacties	Overige mutaties
<i>mld euro</i>											
MIDDELEN											
Output		22,7		26,6		23,2		26,2		23,3	
Belastingen op productie en invoer		14,4		15,7		15,7		18,1		16,5	
Subsidies		-1,4		-1,6		-1,6		-1,8		-1,4	
Inkomen uit vermogen		1,8		3,3		2,4		4,0		2,1	
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		12,7		15,0		13,1		17,8		13,4	
Sociale premies en uitkeringen		18,7		17,6		16,9		18,2		21,3	
Overige inkomensoverdrachten		0,5		0,4		0,5		0,6		0,5	
Kapitaaloverdrachten		0,4		0,5		0,5		0,5		0,4	
BESTEDINGEN											
Intermediair verbruik		8,4		8,9		8,9		10,2		8,8	
Consumptieve bestedingen		28,4		32,0		29,2		32,1		31,8	
Investerings		3,8		4,0		4,1		4,9		3,7	
Beloning van werknemers		11,2		14,5		11,2		12,7		11,2	
Belastingen op productie en invoer		0,1		0,2		0,1		0,1		0,1	
Subsidies		-0,2		-0,2		-0,2		-0,2		-0,2	
Inkomen uit vermogen		3,0		3,0		3,1		3,0		3,0	
Sociale premies en uitkeringen		13,5		16,1		13,2		13,5		14,3	
Overige inkomensoverdrachten		2,5		2,2		2,2		2,6		2,2	
Kapitaaloverdrachten		1,2		0,5		0,3		1,0		1,3	
Verbruik van vaste activa		3,2		3,3		3,2		3,3		3,3	
Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa		-1,6		-0,8		-0,6		0,8		-0,5	
VORDERINGEN											
Chartaal geld en deposito's	11,4	0,2	0,0	11,3	0,0	-6,3	0,0	1,1	0,0	-1,9	-1,4
Effecten m.u.v. aandelen	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Leningen	26,0	0,4	0,1	1,2	0,0	0,7	0,0	0,1	0,0	0,4	0,0
Aandelen en overige deelnemingen	42,8	-1,1	-0,2	0,2	1,2	1,5	4,1	-1,4	1,7	-1,2	0,8
Handelskredieten en transitorische posten	38,4	-2,0	-0,2	-0,7	0,8	-1,8	-0,3	0,4	-0,1	3,2	-0,6
SCHULDEN											
Chartaal geld en deposito's	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten m.u.v. aandelen	227,4	-1,5	-0,1	14,3	4,7	-4,9	-1,3	-2,7	-2,5	-0,8	-5,2
Leningen	42,5	0,6	-0,1	0,5	0,0	0,6	0,1	1,7	0,0	-1,0	-0,3
Handelskredieten en transitorische posten	33,3	-1,1	0,0	0,0	0,0	-0,7	0,0	-1,1	0,2	1,1	0,0
SALDI											
Toegevoegde waarde (bruto) / bbp		14,3		17,7		14,4		16,0		14,5	
Toegevoegde waarde (netto) / nbp		11,1		14,5		11,2		12,7		11,2	
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)		3,2		3,3		3,2		3,3		3,3	
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	
Saldo primaire inkomens (bruto) / bni		15,0		17,7		16,6		20,6		17,4	
Saldo primaire inkomens (netto) / nni		11,8		14,4		13,4		17,3		14,1	
Beschikbaar inkomen (bruto)		30,8		32,4		31,7		41,1		36,2	
Beschikbaar inkomen (netto)		27,7		29,2		28,5		37,8		32,9	
Besparingen (bruto)		2,4		0,5		2,5		8,9		4,3	
Besparingen (netto)		-0,8		-2,8		-0,6		5,7		1,0	
Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		-1,6		-2,8		-0,4		5,1		0,2	
Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		-0,7		-2,7		-0,7		2,7		0,3	
Verandering in financieel vermogen		-0,4		-2,6		-0,8		2,4		1,3	
Statistisch verschil		0,4		0,1		-0,1		-0,4		0,9	

2007

II		III		IV		I		II		
Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Eind-balans
MIDDELEN										
27,4		24,0		27,3		24,1		27,9		Output
18,2		15,3		18,1		17,7		17,4		Belastingen op productie en invoer
-1,5		-1,5		-1,8		-1,4		-1,6		Subsidies
5,5		3,3		3,6		2,0		4,8		Inkomen uit vermogen
15,1		13,9		20,0		14,1		17,8		Belastingen op inkomen, vermogen etc.
19,7		19,8		20,1		22,1		19,6		Sociale premies en uitkeringen
0,6		0,5		0,6		0,4		0,6		Overige inkomensoverdrachten
0,5		0,4		0,8		0,5		0,5		Kapitaaloverdrachten
BESTEDINGEN										
9,4		9,2		10,8		9,2		9,6		Intermediair verbruik
35,6		32,4		35,9		32,9		37,0		Consumptieve bestedingen
4,1		4,4		5,2		3,7		4,4		Investerings
14,6		11,5		13,1		11,6		14,9		Beloning van werknemers
0,2		0,1		0,1		0,1		0,2		Belastingen op productie en invoer
-0,2		-0,1		-0,2		-0,2		-0,2		Subsidies
2,9		3,0		2,9		3,1		3,1		Inkomen uit vermogen
16,7		13,8		14,0		14,1		16,9		Sociale premies en uitkeringen
2,4		2,4		3,3		2,7		2,3		Overige inkomensoverdrachten
0,4		0,4		0,6		1,5		0,5		Kapitaaloverdrachten
3,4		3,3		3,4		3,3		3,4		Verbruik van vaste activa
-0,8		-0,4		-0,7		-0,3		-0,6		Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa
VORDERINGEN										
2,2	-0,1	-1,8	0,0	-2,7	-0,1	0,8	0,0	8,2	0,0	21,1
0,0	0,0	0,1	0,0	0,6	0,0	0,0	-1,7	0,2	0,0	-0,1
0,0	0,0	-0,8	0,0	1,2	0,0	0,9	0,0	1,0	-0,2	31,1
0,2	-1,2	-1,7	0,7	-2,6	-1,8	-0,3	0,2	-0,5	-2,2	39,3
0,3	-0,2	-5,0	0,0	4,0	0,3	-2,2	0,1	1,5	-4,7	36,1
SCHULDEN										
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
2,2	-4,6	-1,1	3,3	-9,1	-2,9	4,2	-1,6	7,2	-4,7	220,4
-0,6	-0,1	-0,7	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	-1,4	0,0	43,9
1,2	-0,2	-5,7	0,0	5,3	-0,1	-6,2	0,1	5,1	-4,7	31,2
SALDI										
18,0		14,8		16,5		14,9		18,3		Toegevoegde waarde (bruto) / bbp
14,6		11,5		13,0		11,6		14,9		Toegevoegde waarde (netto) / nbp
3,4		3,3		3,4		3,3		3,4		Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)
0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)
22,7		17,3		20,5		18,5		20,9		Saldo primaire inkomens (bruto) / bni
19,3		14,0		17,1		15,2		17,4		Saldo primaire inkomens (netto) / nni
38,9		35,3		43,8		38,5		39,6		Beschikbaar inkomen (bruto)
35,6		32,0		40,4		35,1		36,1		Beschikbaar inkomen (netto)
3,3		2,9		8,0		5,6		2,6		Besparingen (bruto)
0,0		-0,4		4,5		2,3		-0,8		Besparingen (netto)
0,1		-0,4		4,7		1,2		-0,8		Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten
0,1		-1,2		3,6		1,1		-1,1		Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)
0,0		-1,7		3,4		0,2		-0,5		Verandering in financieel vermogen
-0,1		-0,5		-0,3		-0,9		0,5		Statistisch verschil

Tabel 4
Transacties en financiële balansen van de sector huishoudens en instellingen zonder winstoogmerk t.b.v. huishoudens

	2005								2006				
	I			II			III		IV			I	
	Begin- balans	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties		
<i>mld euro</i>													
MIDDELEN													
Output		31,0		32,5		31,7		33,7		32,9			
Beloning van werknemers		59,2		72,5		57,6		63,0		61,0			
Inkomen uit vermogen		10,6		18,4		14,4		10,3		11,3			
Sociale premies en uitkeringen		21,1		25,2		20,5		21,1		21,9			
Overige inkomensoverdrachten		6,6		6,7		6,7		7,1		5,2			
Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering		4,7		8,1		6,0		6,3		4,5			
Kapitaaloverdrachten		2,0		1,5		1,4		1,9		2,3			
BESTEDINGEN													
Intermediair verbruik		13,5		14,3		14,0		15,0		14,2			
Consumptieve bestedingen		61,0		62,5		63,0		63,2		62,4			
Investerings		8,6		8,9		8,3		9,3		9,3			
Beloning van werknemers		4,2		5,3		4,3		4,4		4,4			
Belastingen op productie en invoer		0,4		0,4		0,4		0,5		0,5			
Subsidies		-0,1		-0,1		-0,1		-0,2		-0,1			
Inkomen uit vermogen		4,5		4,6		4,6		4,9		5,2			
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		8,4		10,8		8,5		12,0		9,1			
Sociale premies en uitkeringen		31,3		35,0		30,5		32,4		33,7			
Overige inkomensoverdrachten		6,8		6,5		6,8		7,2		5,4			
Kapitaaloverdrachten		1,8		2,3		2,1		2,5		1,9			
Verbruik van vaste activa		4,4		4,4		4,4		4,6		4,7			
Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa		0,8		0,2		0,4		-0,3		0,3			
VORDERINGEN													
Chartaal geld en deposito's	290,1	4,9	0,1	11,1	-0,3	-0,5	0,1	1,5	0,7	6,6	0,2		
Effecten m.u.v. aandelen	45,3	1,8	0,0	0,1	0,9	-2,3	-1,2	3,3	-0,5	1,7	0,2		
Leningen	2,1	0,2		0,2		0,0		0,3		-0,1	0,0		
Aandelen en overige deelnemingen	218,2	-10,2	3,7	-1,8	5,4	3,4	8,1	1,2	9,0	-7,0	10,9		
Verzekeringstechnische voorzieningen	764,9	6,6	19,3	12,2	8,4	8,7	26,9	9,2	18,8	7,2	11,0		
SCHULDEN													
Leningen	529,5	8,6	-0,1	13,9	0,1	9,6	0,0	25,3	0,0	10,1	-0,1		
Handelskredieten en transitorische posten	-16,3	-2,2	4,6	-0,9	-1,6	-3,3	-2,8	1,4	0,2	1,3	0,9		
SALDI													
Toegevoegde waarde (bruto) / bbp		17,4		18,2		17,8		18,8		18,6			
Toegevoegde waarde (netto) / nbp		13,0		13,8		13,4		14,2		13,9			
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)		13,4		12,7		13,2		13,5		13,9			
Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)		9,1		8,3		8,8		9,0		9,2			
Saldo primaire inkomens (bruto) / bni		78,8		99,1		80,6		81,9		81,1			
Saldo primaire inkomens (netto) / nni		74,4		94,7		76,2		77,3		76,3			
Beschikbaar inkomen (bruto)		60,0		78,6		62,0		58,5		60,0			
Beschikbaar inkomen (netto)		55,6		74,2		57,6		53,9		55,3			
Besparingen (bruto)		3,6		24,3		5,1		1,6		2,1			
Besparingen (netto)		-0,7		19,8		0,6		-3,0		-2,6			
Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		-0,5		19,0		-0,1		-3,6		-2,2			
Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		-5,6		14,3		-4,3		-8,0		-7,0			
Verandering in financieel vermogen		-3,0		8,7		2,9		-11,2		-3,0			
Statistisch verschil		2,6		-5,6		7,2		-3,2		4,0			

2007										
II		III		IV		I		II		
Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Eind-balans
MIDDELEN										
34,2		33,6		35,8		34,6		35,6		Output
75,5		59,7		65,8		65,5		79,2		Beloning van werknemers
20,2		15,9		11,6		13,1		23,5		Inkomen uit vermogen
26,0		21,3		21,7		22,3		26,2		Sociale premies en uitkeringen
5,9		5,6		5,9		5,7		5,4		Overige inkomensoverdrachten
7,9		5,6		5,6		4,2		8,0		Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering
1,7		1,5		2,0		2,1		1,6		Kapitaaloverdrachten
BESTEDINGEN										
14,3		13,8		14,9		14,5		14,4		Intermediair verbruik
63,8		63,8		63,4		64,6		65,8		Consumptieve bestedingen
10,3		8,7		10,0		10,2		10,3		Investeringen
5,4		4,4		4,7		4,9		5,7		Beloning van werknemers
0,3		0,4		0,4		0,4		0,4		Belastingen op productie en invoer
-0,1		-0,1		-0,3		-0,2		-0,2		Subsidies
6,1		6,9		7,0		7,3		7,6		Inkomen uit vermogen
11,2		9,0		13,4		9,8		12,8		Belastingen op inkomen, vermogen etc.
37,0		33,0		33,5		34,8		37,1		Sociale premies en uitkeringen
5,5		5,7		5,8		5,5		5,3		Overige inkomensoverdrachten
2,4		2,1		3,1		2,2		2,7		Kapitaaloverdrachten
4,7		4,6		4,8		4,9		4,8		Verbruik van vaste activa
0,3		0,4		0,5		0,3		0,4		Saldo aan- en verkopen van niet-geproduceerde niet-financiële activa
VORDERINGEN										
8,3	-0,2	-0,7	-0,3	0,9	-1,3	2,5	-1,9	10,5	3,1	335,6
0,0	-0,3	-1,0	-0,8	0,1	-0,3	-1,6	-0,1	-0,5	0,6	45,4
-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,0	-0,6	0,0	0,7	0,0	2,7
-3,8	-4,7	2,2	7,4	2,8	6,5	-2,2	12,0	-0,4	4,2	265,1
8,3	0,6	6,5	14,0	8,4	10,1	7,3	4,1	8,0	8,2	968,8
SCHULDEN										
14,4	-0,1	7,7	-0,1	20,8	0,0	13,6	-0,2	5,1	-0,2	658,0
-14,6	-5,0	10,4	1,5	-2,5	1,6	-6,5	1,1	-1,7	-0,5	-34,9
SALDI										
19,9		19,8		20,9		20,1		21,3		Toegevoegde waarde (bruto) / bbp
15,2		15,1		16,1		15,2		16,4		Toegevoegde waarde (netto) / nbp
14,2		15,1		15,9		15,0		15,4		Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (bruto)
9,5		10,4		11,1		10,1		10,6		Exploitatieoverschot / gemengd inkomen (netto)
103,8		83,8		86,2		86,2		110,5		Saldo primaire inkomens (bruto) / bni
99,1		79,2		81,5		81,3		105,6		Saldo primaire inkomens (netto) / nni
81,8		62,9		61,2		64,2		86,9		Beschikbaar inkomen (bruto)
77,2		58,3		56,4		59,3		82,1		Beschikbaar inkomen (netto)
25,9		4,7		3,4		3,8		29,1		Besparingen (bruto)
21,2		0,1		-1,4		-1,1		24,3		Besparingen (netto)
20,5		-0,5		-2,4		-1,2		23,2		Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten
14,5		-4,9		-8,1		-6,7		17,3		Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)
12,8		-11,2		-6,0		-1,8		15,0		Verandering in financieel vermogen
-1,7		-6,3		2,1		5,0		-2,3		Statistisch verschil

Tabel 5
Transacties en financiële balansen van het buitenland met Nederland

	2005						2006						
	I			II			III			IV		I	
	Begin- balans	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties	Trans- acties	Overige mutaties		
<i>mld euro</i>													
MIDDELEN													
Invoer van goederen en diensten		73,5		77,4		80,1		83,8		84,4			
Beloning van werknemers		0,4		0,6		0,5		0,5		0,5			
Belastingen op productie en invoer		0,6		0,6		0,6		0,7		0,6			
Subsidies		-0,4		-0,3		-0,3		-0,3		-0,5			
Inkomen uit vermogen		21,9		38,5		41,2		35,1		22,9			
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		0,0		0,1		0,0		0,0		0,0			
Sociale premies en uitkeringen		0,6		0,7		0,6		0,6		0,6			
Overige inkomenoverdrachten		3,4		2,8		2,9		3,3		3,2			
Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering		-0,1		-0,1		-0,1		-0,1		-0,1			
Kapitaaloverdrachten		0,7		0,8		0,7		1,1		0,8			
BESTEDINGEN													
Uitvoer van goederen en diensten		84,7		87,8		88,6		94,2		96,3			
Beloning van werknemers		0,2		0,3		0,2		0,2		0,2			
Inkomen uit vermogen		27,7		36,3		38,2		40,0		29,4			
Belastingen op inkomen, vermogen etc.		0,3		0,7		0,5		0,3		0,2			
Sociale premies en uitkeringen		0,3		0,3		0,3		0,3		0,3			
Overige inkomenoverdrachten		1,0		1,1		1,0		1,1		1,2			
Kapitaaloverdrachten		0,4		0,4		0,4		0,5		0,5			
VORDERINGEN													
Chartaal geld en deposito's	445,7	56,0	-5,8	-26,7	15,0	16,5	2,1	-27,0	7,7	74,2	-2,3		
Effecten m.u.v. aandelen	790,9	19,3	-1,3	45,0	16,7	-1,6	4,7	5,1	-6,9	22,5	-25,1		
Leningen	426,3	-4,3	1,5	16,3	2,5	34,2	1,7	18,4	3,2	-6,1	-1,9		
Aandelen en overige deelnemingen	887,4	20,6	33,3	4,5	34,6	64,0	30,2	-27,4	44,2	7,6	19,7		
Verzekeringstechnische voorzieningen	9,4	-0,1	0,3	-0,1	0,3	-0,1	0,3	-0,1	0,3	-0,1	0,1		
Handelskredieten en transitorische posten	39,7	1,1	0,8	-2,4	-2,0	10,0	-3,8	-5,1	0,8	11,0	0,8		
SCHULDEN													
Monetair goud en bijzondere trekkingsrechten (SDR's)	8,0	-0,6	0,2	0,0	0,7		0,7	-0,4	0,9	-0,6	1,0		
Chartaal geld en deposito's	339,2	49,3	-4,8	-3,5	11,8	17,5	8,0	-27,4	1,3	70,5	-6,5		
Effecten m.u.v. aandelen	473,7	13,4	-0,8	10,6	15,2	2,1	5,1	15,7	-4,2	11,9	-9,0		
Leningen	742,0	2,4	4,5	-3,6	8,1	30,4	5,7	9,4	4,7	24,0	-1,7		
Aandelen en overige deelnemingen	1 139,1	33,7	6,1	37,1	34,1	83,5	37,2	-23,5	4,3	14,2	28,2		
Verzekeringstechnische voorzieningen	0,9	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0			
Handelskredieten en transitorische posten	53,0	3,6	-5,4	-0,1	-2,9	-0,8	0,8	0,5	-3,4	2,8	-1,1		
SALDI													
Saldo goederen- en dienstentransacties van het buitenland		-11,2		-10,4		-8,5		-10,4		-11,9			
Saldo lopende transacties van het buitenland		-14,2		-6,3		-3,1		-12,3		-15,9			
Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten		-13,9		-5,8		-2,8		-11,7		-15,5			
Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)		-13,9		-5,8		-2,8		-11,7		-15,5			
Verandering in financieel vermogen		-9,2		-4,0		-9,6		-10,3		-13,7			
Statistisch verschil		4,7		1,9		-6,8		1,4		1,8			

2007

II		III		IV		I		II		
Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Trans-acties	Overige mutaties	Eind-balans
MIDDELEN										
87,1		88,1		92,1		90,6		92,4		Invoer van goederen en diensten
0,6		0,5		0,5		0,5		0,6		Beloning van werknemers
0,6		0,7		0,8		0,8		0,6		Belastingen op productie en invoer
-0,3		-0,4		-0,2		-0,4		-0,4		Subsidies
39,3		32,5		43,1		31,7		35,9		Inkomen uit vermogen
0,1		0,0		0,1		0,1		0,1		Belastingen op inkomen, vermogen etc.
0,6		0,6		0,6		0,6		0,6		Sociale premies en uitkeringen
2,9		3,3		3,8		3,4		3,1		Overige inkomensoverdrachten
-0,1		-0,1		-0,1		-0,1		-0,1		Correctie voor mutaties in voorzieningen pensioenverzekering
1,0		0,9		1,1		1,3		1,2		Kapitaaloverdrachten
BESTEDINGEN										
97,3		96,1		101,7		103,3		103,3		Uitvoer van goederen en diensten
0,3		0,2		0,2		0,2		0,3		Beloning van werknemers
42,0		34,2		43,3		35,9		41,1		Inkomen uit vermogen
0,5		0,7		0,4		0,3		0,8		Belastingen op inkomen, vermogen etc.
0,3		0,3		0,3		0,3		0,3		Sociale premies en uitkeringen
1,2		1,2		1,1		1,1		1,2		Overige inkomensoverdrachten
0,5		0,5		0,6		0,5		0,4		Kapitaaloverdrachten
VORDERINGEN										
-21,8	-9,8	20,9	2,3	45,6	-7,4	47,2	-4,0	43,5	-3,3	668,8
25,7	-11,2	13,2	13,9	16,9	1,3	63,7	4,1	17,3	-13,8	1 000,6
2,7	-1,3	9,6	2,4	-7,8	-1,2	12,2	-0,1	13,9	-3,2	518,9
95,1	-27,8	10,0	12,8	-13,5	-1,1	-1,2	0,8	24,7	72,9	1 291,4
-0,1	-0,3	-0,1	0,5	-0,1	0,4	-0,1	0,2	0,0	0,0	10,7
-3,3	-1,0	0,6	-3,6	-0,3	-0,5	8,4	-3,0	0,6	0,1	48,9
SCHULDEN										
0,0	-0,2	0,1	0,1	-0,3	0,2	0,0	0,3	0,0	-0,4	9,9
-23,3	-3,5	18,2	2,8	24,4	-4,0	67,7	-1,3	23,7	0,9	561,0
8,0	-7,9	7,4	10,0	8,0	-5,9	7,3	-1,3	18,3	-13,6	564,1
40,1	-5,3	-1,6	2,2	18,6	-2,7	52,8	2,3	24,4	-9,2	947,8
88,1	-26,7	30,4	25,3	2,7	13,1	9,5	0,0	33,8	61,6	1 631,7
0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,8
-2,7	-0,8	1,2	0,1	-3,3	1,7	10,4	1,6	3,8	0,0	59,0
SALDI										
-10,3		-8,0		-9,7		-12,7		-10,9		Saldo goederen- en dienstentransacties van het buitenland
-11,0		-7,5		-6,5		-14,0		-14,1		Saldo lopende transacties van het buitenland
-10,6		-7,1		-6,0		-13,2		-13,4		Mutaties in het vermogenssaldo a.g.v. besparingen en kapitaaloverdrachten
-10,6		-7,1		-6,0		-13,2		-13,4		Vorderingenoverschot (+) of -tekort (-)
-11,8		-1,3		-9,4		-17,5		-3,9		Verandering in financieel vermogen
-1,2		5,8		-3,5		-4,4		9,5		Statistisch verschil

Tabellen

De tabellen in deze publicatie bestaan ieder uit meerdere delen. De omschrijvingen zijn per deel afwisselend in het Nederlands en in het Engels afgedrukt.

1. Goederen- en dienstentotalen
 - 1.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 1.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
2. Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken
 - 2.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 2.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
3. Banen en arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken
 - 3.1.1 Banen en arbeidsvolume werknemers
4. Consumptieve bestedingen
 - 4.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
5. Investerings in vaste activa (bruto)
 - 5.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
6. Invoer van goederen en diensten
 - 6.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
7. Uitvoer van goederen en diensten
 - 7.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
8. Binnenlands product en nationaal inkomen
 - 8.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 8.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 8.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks

Tables

The tables in this publication each consist of several parts. The descriptions are alternatingly either in English or in Dutch.

1. Supply and disposition of goods and services
 - 1.1.1 Volume changes, original series
 - 1.1.2 Volume changes, final adjusted series
 - 1.2.1 Value changes, original series
 - 1.2.2 Value changes, final adjusted series
 - 1.3.1 Values, original series
 - 1.3.2 Values, final adjusted series
2. Gross value added by kind of economic activity
 - 2.1.1 Volume changes, original series
 - 2.1.2 Volume changes, adjusted series
 - 2.2.1 Value changes, original series
 - 2.2.2 Value changes, adjusted series
 - 2.3.1 Values, original series
 - 2.3.2 Values, adjusted series
3. Jobs and labour input of employees by industry
 - 3.1.1 Jobs and labour input of employees
4. Final consumption
 - 4.1.1 Volume changes, original series
 - 4.2.1 Value changes, original series
 - 4.3.1 Values, original series
5. Fixed capital formation (gross)
 - 5.1.1 Volume changes, original series
 - 5.2.1 Value changes, original series
 - 5.3.1 Values, original series
6. Imports of goods and services
 - 6.1.1 Volume changes, original series
 - 6.2.1 Value changes, original series
 - 6.3.1 Values, original series
7. Exports of goods and services
 - 7.1.1 Volume changes, original series
 - 7.2.1 Value changes, original series
 - 7.3.1 Values, original series
8. Domestic product and national income
 - 8.1.1 Volume changes, original series
 - 8.2.1 Value changes, original series
 - 8.3.1 Values, original series

Tabel / Table 1.1.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	1,5	3,0	1,6	2,0	1,9	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,6
2 Invoer van goederen en diensten	5,5	8,1	6,8	5,9	3,3	9,6	7,7	6,8	8,3	6,5	5,1
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	3,0	5,0	3,5	3,5	2,4	5,8	4,8	4,4	4,8	4,0	3,6
Consumptie											
4 door huishoudens incl. IZWh	0,7	-0,8	0,6	1,3	1,5	-0,8	-0,2	-0,9	-1,5	1,4	1,6
5 door de overheid	0,0	9,4	-0,9	0,7	1,0	9,5	8,8	9,3	9,9	2,1	2,7
Bruto investeringen in vaste activa											
6 door bedrijven	2,4	8,2	3,1	7,3	1,8	5,4	6,2	8,1	13,1	9,3	2,2
7 door de overheid	5,8	2,1	6,4	8,1	5,9	1,4	3,5	0,5	2,9	6,7	3,3
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	0,9	3,4	0,7	1,7	2,0	3,4	3,4	3,2	3,6	2,3	2,3
10 Uitvoer van goederen en diensten	5,9	7,0	7,5	5,9	3,1	9,0	6,8	5,9	6,5	6,2	5,3
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	3,0	5,0	3,5	3,5	2,4	5,8	4,8	4,4	4,8	4,0	3,6

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.1.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (volume changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
1 Gross domestic product (market prices)	1,5	3,0	0,9	0,9	0,7	0,5	1,1	0,6	0,7	0,8	0,3
2 Imports of goods and services	5,5	8,1	4,3	1,8	0,8	2,7	2,3	0,8	2,0	1,3	1,0
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	3,0	5,0	2,7	1,4	0,6	1,1	1,6	0,8	1,1	0,7	0,8
Consumption											
4 by households incl. NPISH	0,7	-0,8	0,2	0,9	0,4	-2,2	0,6	0,2	0,1	0,9	0,3
5 by general government	0,0	9,4	1,0	0,6	0,3	7,7	0,3	0,9	0,6	0,5	0,7
Gross fixed capital formation											
6 by enterprises	2,4	8,2	3,1	2,0	-3,5	4,0	4,0	3,2	1,4	0,7	-2,9
7 by general government	5,8	2,1	0,5	1,8	0,6	-1,5	2,8	-1,1	2,6	2,3	-0,4
8 Changes in inventories ¹⁾
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	0,9	3,4	1,2	1,0	0,7	0,6	1,1	0,6	1,1	-0,3	0,7
10 Exports of goods and services	5,9	7,0	4,2	1,5	0,7	2,6	1,7	0,8	1,2	2,7	0,5
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	3,0	5,0	2,7	1,4	0,6	1,1	1,6	0,8	1,1	0,7	0,8

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.2.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2005■	2006□	2005■			2005□				2007●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	3,6	5,0	3,8	3,8	4,1	6,0	4,9	4,5	4,6	4,2	3,9	
2 Invoer van goederen en diensten	8,6	11,7	9,1	9,0	7,4	14,8	12,5	10,0	9,8	7,4	6,2	
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	5,5	7,5	5,7	5,8	5,4	9,3	7,8	6,6	6,6	5,5	4,8	
Consumptie												
4 door huishoudens incl. IZWh	2,9	1,5	2,5	3,4	4,0	2,3	2,2	1,3	0,2	3,4	3,1	
5 door de overheid	2,3	11,5	1,2	3,3	3,0	11,9	11,4	11,0	11,6	3,3	3,8	
Bruto investeringen in vaste activa												
6 door bedrijven	4,0	10,3	4,3	9,2	4,1	7,6	7,6	10,5	15,5	11,0	3,8	
7 door de overheid	6,4	3,4	6,5	7,9	7,1	2,4	5,5	0,8	4,5	7,5	5,3	
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾	
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	3,0	5,6	2,7	3,7	4,3	6,0	5,5	5,3	5,6	4,0	3,7	
10 Uitvoer van goederen en diensten	9,0	10,1	10,1	8,7	6,8	13,6	10,8	8,4	8,0	7,3	6,2	
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	5,5	7,5	5,7	5,8	5,4	9,3	7,8	6,6	6,6	5,5	4,8	

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.2.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (value changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
	%											
1 Gross domestic product (market prices)	3,6	5,0	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	0,9	1,3	0,9	0,7	
2 Imports of goods and services	8,6	11,7	5,0	3,2	2,1	3,9	2,7	0,9	2,0	1,6	1,4	
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	5,5	7,5	3,4	2,0	1,7	1,9	1,9	1,0	1,5	0,9	1,2	
Consumption												
4 by households incl. NPISH	2,9	1,5	1,1	1,4	1,1	-1,4	1,0	0,6	0,1	1,7	0,7	
5 by general government	2,3	11,5	1,3	1,5	0,4	8,7	0,6	1,1	0,8	0,9	0,9	
Gross fixed capital formation												
6 by enterprises	4,0	10,3	4,1	2,0	-2,8	4,5	4,1	4,1	2,1	0,4	-2,5	
7 by general government	6,4	3,4	-0,3	2,3	1,3	-0,9	2,9	-2,1	4,4	2,2	0,7	
8 Changes in inventories ¹⁾	
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	3,0	5,6	1,8	1,4	1,1	1,7	1,3	1,1	1,3	0,4	0,9	
10 Exports of goods and services	9,0	10,1	4,6	2,6	2,1	3,6	2,0	0,6	1,7	2,8	0,9	
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	5,5	7,5	3,4	2,0	1,7	1,9	1,9	1,0	1,5	0,9	1,2	

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.3.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks
Supply and disposition of goods and services, original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	509,0	534,3	129,0	123,1	133,0	131,2	135,3	128,6	139,2	136,8	140,6
2 Invoer van goederen en diensten	314,8	351,6	77,4	80,1	83,8	84,4	87,1	88,1	92,1	90,6	92,4
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	823,8	885,9	206,4	203,2	216,9	215,6	222,4	216,7	231,2	227,4	233,0
Consumptie											
4 door huishoudens incl. IZWh	249,7	253,5	62,5	63,0	63,2	62,4	63,8	63,8	63,4	64,6	65,8
5 door de overheid	121,7	135,7	32,0	29,2	32,1	31,8	35,6	32,4	35,9	32,9	37,0
Bruto investeringen in vaste activa											
6 door bedrijven	79,7	87,9	21,3	18,5	20,7	20,6	22,9	20,4	23,9	22,9	23,7
7 door de overheid	16,8	17,4	4,1	4,1	4,7	4,0	4,3	4,2	4,9	4,3	4,6
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾	0,5	0,1	-1,2	-0,2	1,8	0,4	-1,5	-0,1	1,3	-0,5	-1,4
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	468,5	494,6	118,6	114,6	122,7	119,3	125,1	120,7	129,5	124,1	129,7
10 Uitvoer van goederen en diensten	355,3	391,3	87,8	88,6	94,2	96,3	97,3	96,1	101,7	103,3	103,3
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	823,8	885,9	206,4	203,2	216,9	215,6	222,4	216,7	231,2	227,4	233,0

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.3.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>bln euro</i>											
1 Gross domestic product (market prices)	509,0	534,3	126,5	128,0	129,7	131,3	132,9	134,2	135,9	137,2	138,2
2 Imports of goods and services	314,8	351,6	78,0	80,4	82,1	85,3	87,6	88,4	90,2	91,7	93,0
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	823,8	885,9	204,7	208,8	212,3	216,4	220,5	222,8	226,2	228,3	231,0
Consumption											
4 by households incl. NPISH	249,7	253,5	62,0	62,9	63,6	62,7	63,3	63,7	63,7	64,8	65,3
5 by general government	121,7	135,7	30,3	30,7	30,8	33,5	33,7	34,1	34,4	34,7	35,0
Gross fixed capital formation											
6 by enterprises	79,7	87,9	20,1	20,5	19,9	20,8	21,6	22,5	23,0	23,1	22,5
7 by general government	16,8	17,4	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4	4,3	4,5	4,6	4,6
8 Changes in inventories ¹⁾	0,5	0,1	0,1	-0,5	0,9	0,4	-0,2	-0,4	0,4	-0,6	-0,1
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	468,5	494,6	116,5	118,1	119,4	121,4	122,9	124,3	125,9	126,4	127,5
10 Exports of goods and services	355,3	391,3	88,2	90,5	92,4	95,7	97,6	98,2	99,8	102,6	103,5
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	823,8	885,9	204,7	208,8	212,3	216,4	220,5	222,8	226,2	228,3	231,0

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 2.1.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	0,4	-1,9	-4,1	0,6	3,1	-3,9	-0,1	-1,1	-2,5	1,8	-0,3
Delfstoffenwinning	-8,6	-3,3	1,0	-21,2	-10,8	9,7	-3,2	-13,8	-13,5	-24,2	-14,3
Industrie	0,0	2,3	0,3	0,7	0,6	1,8	1,7	1,5	4,3	4,4	2,5
Voedings- en genotmiddelenindustrie	1,2	2,1	1,1	3,8	1,2	1,4	0,5	3,9	2,3	2,1	3,0
Textiel- en lederindustrie	-3,8	3,7	-5,3	-8,2	4,7	11,5	-2,6	4,9	2,0	4,9	6,0
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	0,8	0,6	3,2	1,6	-0,3	1,5	0,6	-2,5	2,6	0,9	3,0
Aardolie-industrie	-0,2	-0,8	-3,4	-5,3	12,9	1,0	-8,8	4,5	0,3	-6,8	7,3
Chemische basisproductenindustrie	-1,2	5,7	-6,1	3,3	5,3	5,5	12,7	1,4	3,3	5,6	0,0
Chemische eindproductenindustrie	-0,3	1,0	-5,7	2,6	4,1	1,9	6,6	-1,4	-3,2	-0,7	-1,0
Rubber- en kunststofindustrie	0,2	3,2	3,7	0,9	-0,2	3,0	1,4	2,5	5,8	2,5	0,9
Basismetale- en metaalproductenindustrie	0,6	1,1	-0,1	1,7	-1,1	0,4	1,6	0,4	2,0	3,5	1,8
Machine-industrie	2,0	6,5	3,5	2,0	-1,0	0,3	2,5	4,4	18,9	20,7	3,7
Elektrotechnische industrie	-3,9	2,4	-0,3	-10,4	-6,7	1,2	2,3	-1,4	7,2	5,7	7,0
Transportmiddelenindustrie	-4,1	2,2	2,6	-6,3	-8,3	0,4	-1,3	5,0	5,1	7,0	3,1
Overige industrie	1,3	1,1	4,1	1,2	2,0	1,9	-1,1	-0,5	4,4	2,2	1,0
Energie- en waterleidingbedrijven	0,9	0,1	-6,8	-1,8	1,0	1,4	0,2	1,1	-2,4	-7,7	-5,6
Bouwnijverheid	3,0	4,1	7,8	4,6	2,4	6,4	2,0	4,5	3,8	7,2	5,4
Handel, horeca en reparatie	2,7	6,8	1,0	4,4	3,9	7,4	8,1	5,6	6,0	6,6	3,9
Handel en reparatie	3,2	7,3	1,4	4,8	4,4	8,2	8,8	5,9	6,3	7,0	3,8
Horeca	-0,6	3,3	-1,7	1,5	0,4	1,9	3,7	3,9	3,4	4,2	4,3
Vervoer, opslag en communicatie	3,2	3,1	1,2	4,1	4,9	3,8	2,8	2,7	3,0	2,2	3,3
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	3,6	4,1	1,3	5,0	5,4	5,1	3,6	3,7	4,1	2,5	3,0
Post en telecommunicatie	2,6	1,3	1,0	2,7	4,1	1,6	1,5	1,1	1,1	1,7	3,9
Financiële en zakelijke dienstverlening	2,7	3,9	3,2	2,3	2,4	2,5	4,3	4,7	4,0	5,2	4,5
Financiële instellingen	2,6	2,7	5,1	-0,8	1,0	-0,4	5,0	4,5	1,6	6,9	2,5
Verhuur van en handel in onroerend goed	0,0	0,8	-0,3	0,7	-0,5	-0,3	1,1	0,6	1,5	0,2	2,7
Uitzendbureaus	11,2	15,6	11,6	11,7	11,3	15,4	18,8	13,6	15,1	16,7	15,7
Overige zakelijke dienstverlening	3,1	4,3	2,6	3,8	3,5	4,0	3,0	5,6	4,8	5,3	4,4
Overheid	-0,3	0,0	0,1	-0,6	0,8	-0,3	-0,7	0,7	0,4	1,4	0,6
Zorg en overige dienstverlening	1,2	2,5	1,0	2,2	1,6	1,1	2,1	2,8	4,2	2,9	3,7
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	1,5	3,0	1,5	1,8	1,8	3,1	3,0	3,0	3,0	2,5	2,7

Table / Tabel 2.1.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (volume changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	0,4	-1,9	-3,5	2,7	3,6	-5,8	2,7	-0,7	-2,5	0,4	-2,6
Mining and quarrying	-8,6	-3,3	6,5	-10,3	4,3	12,5	-7,2	-18,9	4,3	-1,7	2,7
Manufacturing	0,0	2,3	0,8	0,4	-0,4	0,8	1,0	0,6	1,7	0,5	-0,1
Electricity, gas and water supply	0,9	0,1	-3,7	2,9	1,0	-0,9	-0,5	3,7	-6,3	-5,7	3,5
Construction	3,0	4,1	6,2	-2,1	1,0	0,9	1,9	0,7	0,8	3,3	0,3
Trade, hotels, restaurants and repair	2,7	6,8	0,7	3,2	0,8	1,8	2,6	0,4	0,9	2,5	0,2
Transport, storage and communication	3,2	3,1	1,6	1,7	0,5	0,3	0,4	1,0	0,9	0,1	1,2
Financial and business service activities	2,7	3,9	-0,2	0,9	1,0	0,7	1,7	1,1	0,5	1,8	0,9
Government	-0,3	0,0	1,7	-0,7	0,7	-1,7	1,0	0,6	0,2	-0,3	0,2
Care and other service activities	1,2	2,5	0,7	0,6	-0,3	0,4	1,4	1,2	0,9	-0,4	2,0
Value added (gross, basic prices)	1,5	3,0	0,7	0,8	0,6	0,6	1,0	0,7	0,8	0,6	0,4

Tabel / Table 2.2.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	2,6	7,9	-3,0	5,5	-6,0	-0,8	12,9	6,3	13,0	7,9	-8,6
Delfstoffenwinning	19,9	25,0	27,9	2,9	30,1	54,3	36,9	12,1	-1,4	-19,4	-17,9
Industrie	1,1	-0,3	3,3	2,0	0,4	-2,3	-3,0	-0,2	4,2	6,9	4,8
Voedings- en genotmiddelenindustrie	-1,9	-2,0	0,4	3,6	0,4	-3,8	-8,4	0,5	3,4	5,8	17,3
Textiel- en lederindustrie	-3,7	3,0	-4,3	-7,8	1,4	4,3	-1,9	5,3	4,6	7,5	8,7
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	0,3	-0,2	2,7	0,4	-2,0	-1,9	-0,3	-2,1	3,1	4,7	6,9
Aardolie-industrie	37,4	-24,4	35,3	58,4	58,4	2,2	-23,1	-35,0	-26,1	5,4	-4,8
Chemische basisproductenindustrie	-3,1	5,6	-2,3	-13,4	-9,3	-14,5	3,9	20,4	16,1	21,9	12,1
Chemische eindproductenindustrie	-5,7	-6,6	-12,7	-3,4	-0,8	-8,2	-1,2	-8,3	-8,7	-7,7	-2,0
Rubber- en kunststofindustrie	-3,4	-0,9	0,6	-0,4	-4,5	-1,3	-4,0	-2,0	4,3	3,6	1,3
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	7,4	1,7	10,4	4,5	0,6	-1,4	-0,1	3,7	5,1	0,0	-5,7
Machine-industrie	4,7	7,0	6,7	8,0	1,4	3,9	1,5	2,7	20,2	20,4	3,2
Elektrotechnische industrie	-6,5	-3,9	-2,9	-8,7	-7,6	1,9	-5,7	-9,5	-3,2	-1,4	0,9
Transportmiddelenindustrie	-4,6	1,9	2,1	-5,6	-7,9	1,0	-2,1	5,4	4,3	2,8	-4,2
Overige industrie	0,5	3,1	3,7	0,4	1,5	3,0	0,0	2,5	7,4	6,2	4,2
Energie- en waterleidingbedrijven	2,0	15,3	-3,7	3,3	-3,8	11,8	14,4	19,3	16,0	-8,8	0,6
Bouwnijverheid	4,0	7,5	8,1	6,0	5,1	8,8	4,7	8,4	8,5	9,0	6,0
Handel, horeca en reparatie	0,4	6,0	-0,7	1,6	2,2	6,2	6,7	6,0	5,0	6,8	4,6
Handel en reparatie	0,4	6,3	-0,6	1,3	2,4	7,0	7,0	6,3	5,0	6,5	3,9
Horeca	0,7	3,8	-1,3	3,2	0,4	1,1	5,0	3,9	5,1	9,2	9,2
Vervoer, opslag en communicatie	1,4	3,1	-0,9	3,1	3,3	2,6	2,2	3,1	4,6	5,3	5,6
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	2,3	5,9	0,1	4,9	3,8	5,1	4,3	5,8	8,4	8,1	7,1
Post en telecommunicatie	-0,1	-1,5	-2,5	0,2	2,3	-1,5	-1,4	-1,7	-1,4	0,4	3,0
Financiële en zakelijke dienstverlening	6,0	5,0	6,6	5,7	5,7	4,1	5,6	5,2	5,0	6,4	6,0
Financiële instellingen	7,1	-9,2	10,6	3,5	5,6	-9,9	-7,0	-8,6	-11,4	-1,3	-8,9
Verhuur van en handel in onroerend goed	3,7	12,2	3,8	4,2	2,9	11,9	13,0	11,2	12,6	5,4	11,1
Uitzendbureaus	13,7	18,3	14,9	13,9	13,1	17,0	20,8	16,8	18,5	22,9	20,3
Overige zakelijke dienstverlening	5,4	7,3	4,3	6,6	6,1	6,6	6,4	8,1	8,1	8,4	8,3
Overheid	2,0	2,4	2,9	1,6	2,3	1,5	1,8	3,1	3,1	2,8	1,8
Zorg en overige dienstverlening	3,4	4,2	3,2	4,0	3,0	3,7	4,3	3,8	4,9	4,2	5,7
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	3,4	4,8	3,6	3,6	3,8	5,3	4,5	4,5	4,9	4,2	4,0

Table / Tabel 2.2.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (value changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	2,6	7,9	-7,1	2,9	-2,2	5,0	8,0	-3,3	2,9	-0,1	-7,5
Mining and quarrying	19,9	25,0	7,9	3,9	19,2	16,9	-4,3	-14,1	3,9	-4,9	-3,0
Manufacturing	1,1	-0,3	2,2	-0,7	-1,7	-1,8	1,2	2,0	2,6	1,0	-0,6
Electricity, gas and water supply	2,0	15,3	-5,1	2,2	-2,4	18,6	-2,9	4,7	-3,5	-6,3	6,0
Construction	4,0	7,5	7,2	-2,2	1,7	1,8	3,2	1,4	1,9	2,1	0,5
Trade, hotels, restaurants and repair	0,4	6,0	1,8	1,2	1,4	1,7	2,1	0,6	0,6	3,4	-0,1
Transport, storage and communication	1,4	3,1	1,8	1,1	0,3	-0,2	1,0	1,8	1,8	0,8	1,1
Financial and business service activities	6,0	5,0	0,8	1,4	1,3	0,6	2,0	1,1	1,3	1,9	1,5
Government	2,0	2,4	1,8	-0,2	0,9	-0,4	1,5	1,0	0,6	-0,1	0,4
Care and other service activities	3,4	4,2	0,8	1,2	0,4	1,5	1,0	0,9	1,3	1,0	2,2
Value added (gross, basic prices)	3,4	4,8	1,3	1,0	1,1	1,3	1,2	1,1	1,4	0,7	0,8

Tabel / Table 2.3.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks
Gross value added by kind of economic activity, original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
BEDRIJFSTAKKEN											
Landbouw, bosbouw en visserij	9,6	10,4	2,1	2,5	2,7	2,3	2,4	2,6	3,1	2,5	2,2
Delfstoffenwinning	13,6	17,0	2,5	2,0	4,9	6,6	3,4	2,2	4,8	5,3	2,8
Industrie	63,3	63,1	16,6	15,4	16,1	14,9	16,1	15,3	16,8	16,0	16,8
Voedings- en genotmiddelenindustrie	11,4	11,1	2,8	2,9	3,0	2,6	2,6	2,9	3,1	2,7	3,0
Textiel- en lederindustrie	1,1	1,1	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	7,3	7,3	1,9	1,8	1,9	1,7	1,9	1,8	2,0	1,8	2,0
Aardolie-industrie	3,6	2,7	1,1	1,1	1,0	0,5	0,8	0,7	0,8	0,5	0,8
Chemische basisproductenindustrie	7,0	7,4	1,8	1,6	1,7	1,6	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
Chemische eindproductenindustrie	3,0	2,8	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7
Rubber- en kunststofindustrie	1,8	1,8	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Basismetale- en metaalproductenindustrie	7,6	7,7	2,0	1,8	1,9	1,9	2,0	1,9	2,0	1,9	1,8
Machine-industrie	5,9	6,3	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5	1,7	1,8	1,6
Elektrotechnische industrie	3,6	3,5	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	0,7	0,9	1,0	0,9
Transportmiddelenindustrie	3,3	3,3	0,9	0,7	0,8	0,8	0,9	0,7	0,9	0,8	0,8
Overige industrie	7,8	8,0	2,2	1,8	1,9	1,9	2,2	1,8	2,1	2,0	2,3
Energie- en waterleidingbedrijven	6,9	7,9	1,7	1,7	1,7	2,1	1,9	2,0	1,9	1,9	1,9
Bouwnijverheid	24,4	26,3	6,7	5,5	6,3	6,5	7,0	5,9	6,9	7,1	7,4
Handel, horeca en reparatie	66,1	70,0	16,7	16,2	17,4	16,7	17,9	17,2	18,3	17,8	18,7
Handel en reparatie	57,8	61,4	14,6	14,1	15,4	14,7	15,6	15,0	16,1	15,7	16,2
Horeca	8,3	8,6	2,2	2,1	2,1	2,0	2,3	2,2	2,2	2,2	2,5
Vervoer, opslag en communicatie	32,7	33,8	8,2	8,2	8,3	8,2	8,4	8,5	8,7	8,6	8,8
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	20,5	21,7	5,2	5,2	5,2	5,2	5,4	5,5	5,6	5,7	5,8
Post en telecommunicatie	12,2	12,0	3,0	3,0	3,2	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	3,1
Financiële en zakelijke dienstverlening	125,0	131,2	30,9	31,3	32,4	31,6	32,7	33,0	34,0	33,6	34,6
Financiële instellingen	34,5	31,3	8,6	8,6	8,8	7,8	8,0	7,8	7,8	7,7	7,3
Verhuur van en handel in onroerend goed	33,8	37,9	8,2	8,7	8,7	9,2	9,3	9,7	9,8	9,6	10,3
Uitzendbureaus	10,6	12,6	2,5	2,9	2,9	2,7	3,0	3,4	3,4	3,3	3,6
Overige zakelijke dienstverlening	46,0	49,4	11,6	11,1	12,0	12,0	12,4	12,0	13,0	13,0	13,4
Overheid	52,5	53,7	14,8	12,1	13,5	12,2	15,1	12,5	13,9	12,5	15,4
Zorg en overige dienstverlening	57,8	60,2	14,6	14,5	14,6	14,6	15,2	15,1	15,3	15,2	16,1
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	451,9	473,6	114,8	109,4	117,9	115,7	119,9	114,3	123,7	120,6	124,7

Table / Tabel 2.3.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>bln euro</i>											
ECONOMIC ACTIVITIES											
Agriculture, forestry and fishing	9,6	10,4	2,3	2,4	2,4	2,5	2,7	2,6	2,7	2,7	2,5
Mining and quarrying	13,6	17,0	3,2	3,4	4,0	4,7	4,5	3,8	4,0	3,8	3,7
Manufacturing	63,3	63,1	16,0	15,9	15,7	15,4	15,6	15,9	16,3	16,4	16,3
Electricity, gas and water supply	6,9	7,9	1,7	1,7	1,7	2,0	1,9	2,0	2,0	1,8	2,0
Construction	24,4	26,3	6,3	6,1	6,2	6,3	6,5	6,6	6,8	6,9	6,9
Trade, hotels, restaurants and repair	66,1	70,0	16,4	16,6	16,9	17,2	17,5	17,6	17,7	18,3	18,3
Transport, storage and communication	32,7	33,8	8,2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,5	8,7	8,7	8,8
Financial and business service activities	125,0	131,2	31,0	31,4	31,8	32,0	32,7	33,0	33,5	34,1	34,6
Government	52,5	53,7	13,2	13,1	13,2	13,2	13,4	13,5	13,6	13,6	13,6
Care and other service activities	57,8	60,2	14,4	14,5	14,6	14,8	15,0	15,1	15,3	15,5	15,8
Value added (gross, basic prices)	451,9	473,6	112,4	113,6	114,8	116,3	117,7	119,0	120,6	121,5	122,4

Tabel / Table 3.1.1
Banen en arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken
Jobs and labour input of employees by industry

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>1 000 banen</i>											
BANEN VAN WERKNEMERS											
Landbouw, bosbouw en visserij	135	134	136	151	132	119	136	151	131	.	.
Delfstoffenwinning	9	9	9	9	9	9	9	9	9	.	.
Industrie	896	888	899	895	892	885	889	889	889	.	.
Energie- en waterleidingbedrijven	30	29	29	30	31	29	29	28	29	.	.
Bouwnijverheid	384	384	386	388	384	375	383	388	391	.	.
Handel, horeca en reparatie	1 499	1 520	1 509	1 515	1 494	1 491	1 522	1 538	1 528	.	.
Vervoer, opslag en communicatie	456	451	459	459	452	449	453	453	447	.	.
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 611	1 711	1 606	1 644	1 635	1 643	1 700	1 749	1 751	.	.
Overheid	965	959	977	959	951	963	968	954	949	.	.
Zorg en overige dienstverlening	1 484	1 505	1 482	1 503	1 504	1 471	1 502	1 521	1 527	.	.
Banen van werknemers	7 468	7 589	7 492	7 554	7 484	7 433	7 591	7 681	7 651	.	.
<i>1 000 arbeidsjaren</i>											
ARBEIDSVOLUME VAN WERKNEMERS											
Landbouw, bosbouw en visserij	89	89	89	97	90	81	89	97	89	.	.
Delfstoffenwinning	9	8	9	8	9	8	8	8	8	.	.
Industrie	801	794	802	799	801	791	792	793	799	.	.
Energie- en waterleidingbedrijven	28	27	27	28	29	27	27	26	27	.	.
Bouwnijverheid	365	365	366	368	366	356	363	368	372	.	.
Handel, horeca en reparatie	1 026	1 043	1 027	1 030	1 030	1 029	1 039	1 048	1 055	.	.
Vervoer, opslag en communicatie	374	370	376	377	372	369	371	372	368	.	.
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 185	1 253	1 182	1 198	1 200	1 219	1 247	1 270	1 277	.	.
Overheid	788	783	794	784	778	786	787	781	777	.	.
Zorg en overige dienstverlening	996	1 013	989	996	1 019	999	1 006	1 011	1 037	.	.
Arbeidsvolume van werknemers	5 661	5 744	5 661	5 687	5 694	5 665	5 729	5 774	5 810	.	.

Tabel / Table 4.1.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Final consumption, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□			2007●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN											
<i>Goederen</i>	0,5	2,3	-0,2	1,7	2,0	3,2	4,0	2,0	-0,1	0,8	1,7
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	-0,1	2,1	-0,6	1,2	0,1	1,9	4,5	2,0	0,2	1,6	1,8
<i>Voedingsmiddelen</i>	0,1	2,5	-0,9	1,7	-0,1	2,0	5,2	2,3	0,5	1,1	1,8
<i>Genotmiddelen</i>	-0,5	1,5	-0,1	0,3	0,5	1,7	3,3	1,6	-0,4	2,6	1,6
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	1,0	5,7	-1,4	3,5	4,8	6,5	7,6	4,6	4,0	6,2	4,5
<i>Kleding en schoeisel</i>	3,1	6,7	-1,9	4,1	8,7	4,5	8,9	8,0	5,2	10,6	2,8
<i>Vervoermiddelen en onderdelen</i>	-2,0	2,5	-0,9	1,2	-1,8	5,8	1,2	0,6	1,6	2,5	5,0
<i>Woninginrichting en overige duurzame goederen</i>	1,1	6,4	-1,3	4,1	4,7	7,9	9,7	4,2	4,1	5,9	5,3
<i>Overige goederen</i>	0,4	-2,2	2,0	-0,6	0,3	0,3	-1,3	-2,0	-5,8	-6,4	-2,4
<i>Energie en water</i>	-0,5	0,2	1,7	-1,2	-4,2	8,1	0,8	-3,7	-7,9	-17,3	-9,9
<i>Motorbrandstoffen en overige goederen</i>	0,8	-3,2	2,1	-0,4	2,3	-4,4	-2,1	-1,6	-4,9	1,9	0,4
<i>Diensten</i>	1,3	-3,2	1,5	1,7	1,2	-4,1	-3,2	-2,7	-2,8	1,9	1,5
<i>Huisvesting</i>	1,4	1,3	1,9	1,0	1,1	1,7	1,5	1,0	0,8	0,6	1,1
<i>Horecadiensten</i>	-0,2	2,5	-1,2	0,3	1,6	2,1	3,0	2,6	2,4	3,7	3,9
<i>Diensten m.b.t. recreatie en cultuur</i>	-0,4	2,4	0,0	-0,5	0,3	2,0	2,2	2,4	2,9	0,4	3,3
<i>Diensten m.b.t. vervoer en communicatie</i>	3,0	4,2	3,2	3,6	2,7	3,2	3,3	4,6	5,9	3,7	4,6
<i>Medische diensten en welzijnzorg</i>	2,5	-47,1	2,1	0,8	3,2	-47,7	-47,7	-46,7	-46,4	-6,2	-10,8
<i>Financiële en zakelijke diensten</i>	3,2	0,6	2,7	7,1	1,9	-1,7	1,3	1,8	1,2	4,3	1,1
<i>Overige diensten</i>	-2,7	0,9	-1,2	-4,0	-3,2	-0,7	0,3	1,5	2,5	2,9	1,7
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl. IZWh, binnenlands)	1,0	-0,7	0,7	1,7	1,6	-0,7	0,1	-0,6	-1,5	1,4	1,6
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-4,4	-5,0	-5,0	-3,6	-3,6	0,0	8,3	1,2	10,0
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	0,4	3,9	-2,9	-0,3	0,0	0,4	3,4	7,4	3,4	0,1	11,1
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl. IZWh, nationaal)	0,7	-0,8	0,6	1,3	1,5	-0,8	-0,2	-0,9	-1,5	1,4	1,6
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	0,0	9,4	-0,9	0,7	1,0	9,5	8,8	9,3	9,9	2,1	2,7
3 Individuele consumptie door overheid	0,9	14,8	-0,4	3,7	0,5	14,3	13,2	15,4	16,4	1,7	4,2
4 Collectieve consumptie door overheid	-1,2	2,3	-1,6	-3,1	1,6	2,9	3,2	0,9	2,1	2,8	0,7
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	0,5	2,5	0,1	1,1	1,3	2,5	2,9	2,4	2,4	1,7	2,0

Table / Tabel 4.2.1
Final consumption, original series (value changes)
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005■	2006□	2005■			2006□			2007●		
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
TYPE OF GOODS AND SERVICES											
<i>Goods</i>	1,7	4,3	0,4	2,6	4,0	6,3	6,1	3,6	1,3	1,9	2,8
<i>Food, beverages and tobacco</i>	-0,7	4,0	-1,9	0,4	0,7	3,2	6,0	4,6	2,3	3,3	2,9
<i>Food</i>	-1,0	4,5	-2,5	0,5	0,8	3,2	6,6	5,6	2,8	3,1	3,2
<i>Confectionery, beverages and tobacco</i>	-0,2	3,2	-0,9	0,2	0,6	3,3	4,9	3,0	1,5	3,8	2,3
<i>Durable consumer goods</i>	-0,4	5,5	-2,6	2,0	3,5	6,3	7,3	4,5	3,8	5,4	4,5
<i>Clothing and footwear</i>	0,6	6,6	-4,4	1,3	7,1	3,4	8,8	8,7	5,3	11,4	4,3
<i>Vehicles and parts</i>	-0,6	3,8	0,5	3,5	-0,5	8,0	2,7	1,0	2,5	0,7	5,9
<i>Home furnishing and other durable goods</i>	-0,9	5,5	-2,9	1,8	2,7	6,8	8,5	3,5	3,3	4,8	4,1
<i>Other goods</i>	7,4	2,9	7,5	5,9	8,2	9,0	4,4	1,2	-3,1	-3,4	0,1
<i>Energy and water</i>	15,9	12,0	18,0	11,7	12,4	21,4	12,4	7,2	3,0	-10,5	-4,0
<i>Motor fuel and other goods</i>	4,1	-0,9	4,3	4,5	6,3	1,2	1,6	-0,5	-5,9	2,1	1,6
<i>Services</i>	4,1	-0,7	4,3	4,5	4,1	-1,1	-0,7	-0,2	-0,8	4,7	3,5
<i>Housing</i>	3,7	3,4	4,3	3,1	3,1	3,6	3,5	3,4	3,2	3,3	3,9
<i>Hotels and restaurants services</i>	1,5	4,6	0,4	2,2	3,4	3,9	5,0	4,8	4,6	8,3	7,4
<i>Recreational and cultural services</i>	1,4	5,0	2,0	1,3	2,4	4,6	4,8	5,2	5,2	2,4	4,6
<i>Transport and communication services</i>	2,2	3,9	1,9	3,7	2,0	3,5	3,9	4,1	4,3	3,7	4,6
<i>Medical services and welfare</i>	4,8	-45,9	4,3	2,4	5,4	-46,2	-46,2	-45,6	-45,6	-4,4	-9,3
<i>Financial and business services</i>	10,9	6,4	11,3	15,2	10,1	6,6	6,8	7,3	5,0	8,9	2,8
<i>Other services</i>	-0,5	3,5	1,1	-1,7	-0,3	2,2	2,6	4,2	5,1	5,5	4,2
Final consumption expenditure by households incl. NPISH, domestic	3,0	1,6	2,5	3,6	4,1	2,4	2,4	1,5	0,2	3,4	3,1
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8	3,0	12,1
Minus: final consumption by non-residents in the Netherlands	1,2	5,6	-2,6	0,8	1,1	2,2	5,6	8,7	4,9	1,4	12,8
1 Final consumption expenditure by households incl. NPISH, national	2,9	1,5	2,5	3,4	4,0	2,3	2,2	1,3	0,2	3,4	3,1
2 (3+4) Final consumption expenditure by general government	2,3	11,5	1,2	3,3	3,0	11,9	11,4	11,0	11,6	3,3	3,8
3 Individual final consumption of general government	3,3	16,9	2,1	5,8	2,4	17,1	16,0	17,2	17,5	2,5	5,9
4 Collective final consumption of general government	1,1	4,4	0,1	0,1	3,6	4,9	5,5	2,5	4,6	4,4	1,0
5 (1+2) Final consumption expenditure (total)	2,7	4,8	2,1	3,4	3,7	5,3	5,3	4,4	4,1	3,4	3,4

Tabel / Table 4.3.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks
Final consumption, original series

	2005■		2006□			2007●					
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II		
<i>mld euro</i>											
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN											
<i>Goederen</i>	114,6	119,5	28,4	27,7	30,0	30,3	30,1	28,7	30,4	30,9	31,0
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	33,6	34,9	8,3	8,3	8,9	8,4	8,8	8,7	9,1	8,7	9,0
Voedingsmiddelen	21,0	22,0	5,1	5,1	5,6	5,4	5,5	5,4	5,8	5,5	5,7
Genotmiddelen	12,5	12,9	3,2	3,2	3,3	3,0	3,3	3,3	3,3	3,1	3,4
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	46,6	49,2	11,7	11,6	12,0	12,0	12,6	12,1	12,5	12,6	13,1
Kleding en schoeisel	13,0	13,9	3,2	3,3	3,7	2,9	3,5	3,6	3,9	3,2	3,7
Vervoermiddelen en onderdelen	9,5	9,9	2,6	2,3	1,9	2,9	2,6	2,3	2,0	3,0	2,8
Woninginrichting en overige duurzame goederen	24,1	25,4	5,9	6,0	6,4	6,2	6,4	6,2	6,7	6,5	6,7
<i>Overige goederen</i>	34,4	35,4	8,4	7,8	9,1	9,9	8,8	7,9	8,8	9,6	8,8
Energie en water	10,2	11,4	2,1	1,6	2,9	4,3	2,4	1,8	3,0	3,8	2,3
Motorbrandstoffen en overige goederen	24,2	24,0	6,3	6,2	6,2	5,6	6,4	6,1	5,9	5,8	6,5
<i>Diensten</i>	134,2	133,3	33,7	33,8	33,9	32,4	33,5	33,8	33,6	33,9	34,7
Huisvesting	41,1	42,5	10,1	10,4	10,3	10,6	10,5	10,7	10,7	11,0	10,9
Horecadiensten	12,5	13,1	3,3	3,2	3,1	3,0	3,4	3,3	3,3	3,2	3,7
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	8,3	8,7	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2	2,1	2,3
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	18,6	19,4	4,7	4,9	4,6	4,6	4,9	5,1	4,8	4,8	5,2
Medische diensten en gezondheidszorg	13,5	7,3	3,4	3,3	3,5	1,8	1,8	1,8	1,9	1,7	1,7
Financiële en zakelijke diensten	25,7	27,3	6,4	6,4	6,7	6,7	6,8	6,8	7,0	7,3	7,0
Overige diensten	14,5	15,0	3,7	3,5	3,7	3,7	3,8	3,7	3,8	3,9	4,0
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl. IZWh, binnenlands)	248,9	252,8	62,2	61,5	63,9	62,7	63,6	62,5	64,0	64,8	65,6
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,2	10,5	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,2	1,8	1,8	3,0
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,3	9,8	2,4	2,6	2,4	2,0	2,5	2,9	2,5	2,1	2,8
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl. IZWh, nationaal)	249,7	253,5	62,5	63,0	63,2	62,4	63,8	63,8	63,4	64,6	65,8
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	121,7	135,7	32,0	29,2	32,1	31,8	35,6	32,4	35,9	32,9	37,0
3 Individuele consumptie door overheid	68,6	80,2	18,0	16,8	17,5	19,2	20,8	19,7	20,5	19,6	22,0
4 Collectieve consumptie door overheid	53,1	55,5	14,0	12,4	14,7	12,7	14,8	12,7	15,3	13,2	14,9
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	371,5	389,2	94,4	92,2	95,4	94,3	99,4	96,2	99,3	97,5	102,8

Tabel / Table 5.1.1
Investeringen in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Fixed capital formation (gross), original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	5,7	4,5	10,6	9,5	6,1	8,1	2,9	4,2	3,3	8,6	3,9
Bedrijfsgebouwen	-2,2	1,5	0,4	1,6	1,4	2,2	-0,5	2,0	2,7	8,6	8,9
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2,2	5,1	2,8	4,5	1,5	5,7	5,4	5,1	4,3	8,1	3,3
Vervoermiddelen	-0,6	12,4	-2,9	7,7	-8,3	5,1	21,3	1,0	21,7	-4,5	-6,7
Machines en installaties	3,4	12,6	-9,3	11,8	8,8	10,1	9,9	13,9	15,9	21,8	8,7
Computers	13,4	23,5	7,1	25,8	16,0	22,4	29,1	24,0	19,4	23,8	22,7
Overige materiële vaste activa	-0,5	4,2	2,1	1,1	-1,4	-0,7	2,8	8,1	6,7	9,0	8,9
Immateriële vaste activa	6,5	10,5	16,1	5,8	-2,8	-15,1	0,7	10,8	46,4	-2,2	-27,6
Software	7,0	5,7	6,8	6,9	6,4	5,7	4,5	5,8	6,8	2,2	8,0
Overige immateriële vaste activa
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)
Overdrachtskosten op grond	6,7	-0,1	13,8	4,8	1,0	3,9	-2,9	5,2	-4,3	10,0	-1,1
Investeringen in vaste activa uit productie en invoer	3,1	7,2	3,9	7,6	2,8	4,9	5,8	6,7	11,1	8,7	2,5
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	11,2	8,1	15,1	13,2	13,4	11,8	7,5	7,3	6,0	-1,4	7,7
Investeringen in vaste activa (bruto)	3,0	7,2	3,6	7,5	2,5	4,7	5,8	6,7	11,2	8,9	2,4
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	-8,6	4,0	-2,7	-11,5	-9,0	3,6	0,7	6,5	6,9	8,5	8,8
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	1,6	11,8	-11,6	10,8	9,8	9,7	8,7	14,6	14,0	10,5	9,6
Handel, horeca en reparatie	3,0	8,7	4,9	3,8	-1,6	4,2	6,4	10,9	13,2	6,2	7,2
Vervoer, opslag en communicatie	5,1	13,5	2,5	18,2	-2,6	7,2	24,9	6,2	15,9	-0,8	-9,4
Exploitatie van woningen	4,7	4,6	9,1	8,6	5,5	8,1	3,2	3,8	3,6	8,7	3,8
Overheid	3,0	3,2	4,0	5,1	4,4	2,5	6,0	0,5	3,6	9,7	8,1
Overige diensten en n.e.g.	3,0	9,2	7,1	6,0	-0,9	-1,6	2,7	10,5	24,7	11,8	-4,9
Investeringen in vaste activa uit productie en invoer	3,1	7,2	3,9	7,6	2,8	4,9	5,8	6,7	11,1	8,7	2,5
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	11,2	8,1	15,1	13,2	13,4	11,8	7,5	7,3	6,0	-1,4	7,7
Investeringen in vaste activa (bruto)	3,0	7,2	3,6	7,5	2,5	4,7	5,8	6,7	11,2	8,9	2,4

Table / Tabel 5.2.1
Fixed capital formation (gross), original series (value changes)
Investeringen in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
BY TYPE OF CAPITAL GOOD											
Dwellings	8,6	8,3	13,2	12,4	9,7	11,3	6,3	8,5	7,2	10,9	5,8
Non-residential buildings	0,0	4,6	2,1	4,1	4,8	5,3	2,2	5,1	6,1	10,5	11,3
Civil engineering works	3,1	8,1	3,0	5,3	3,5	7,2	6,7	7,7	10,6	12,8	8,7
Transport equipment	-0,1	13,8	-3,0	9,4	-7,9	6,6	22,1	2,2	23,9	-4,0	-5,7
Machinery and equipment	4,8	13,5	-7,9	13,6	10,7	12,7	10,5	14,4	16,3	22,6	10,2
Computers	4,2	9,8	-3,2	13,3	10,0	9,2	14,1	9,8	6,8	10,1	7,9
Other tangible fixed assets	1,2	5,5	3,7	2,4	0,6	2,4	3,3	8,9	7,6	10,6	11,6
Intangible fixed assets, of which:	8,5	12,7	18,1	8,0	-1,0	-13,6	3,1	13,3	48,4	0,1	-25,4
Software	9,2	7,8	8,8	9,0	8,5	7,3	7,0	8,3	8,8	4,4	10,9
Other intangible fixed assets
Cultivated assets (e.g. trees and livestock)
Transfer costs of ground	8,5	2,7	14,8	4,0	7,5	9,0	0,0	8,4	-3,2	11,8	2,9
Fixed capital formation from production and imports	4,6	9,1	4,9	9,1	4,9	6,9	7,2	8,7	13,3	10,1	4,1
Minus: sales of used fixed capital goods	12,7	8,2	16,5	15,8	14,2	12,2	7,5	7,1	6,1	-2,1	7,7
Fixed capital formation (gross)	4,4	9,1	4,6	8,9	4,7	6,7	7,2	8,7	13,5	10,4	4,0
BY ECONOMIC ACTIVITY OF DESTINATION											
Agriculture, forestry and fishing	-6,8	6,3	-2,3	-8,5	-6,4	4,0	1,7	13,1	10,1	10,5	12,1
Industry (incl. energy and construction)	2,7	12,9	-10,8	12,4	11,4	12,1	9,6	15,1	14,9	11,3	11,3
Trade, hotels, restaurants and repair	4,0	9,1	5,9	3,9	-0,1	5,2	6,2	11,0	13,9	6,5	7,8
Transport, storage and communication	6,0	14,8	3,4	20,0	-1,7	9,5	24,9	7,3	17,5	0,6	-7,5
Operation of dwellings	7,4	8,3	11,5	11,4	9,3	11,5	6,6	8,1	7,3	10,9	5,8
Government	3,7	4,4	3,8	5,0	6,1	3,3	6,5	1,4	6,2	11,9	10,3
Other services and n.e.c.	3,4	9,7	7,2	6,6	-0,2	-1,0	3,0	10,7	25,6	12,0	-4,6
Fixed capital formation from production and imports	4,6	9,1	4,9	9,1	4,9	6,9	7,2	8,7	13,3	10,1	4,1
Minus: sales of used fixed capital goods	12,7	8,2	16,5	15,8	14,2	12,2	7,5	7,1	6,1	-2,1	7,7
Fixed capital formation (gross)	4,4	9,1	4,6	8,9	4,7	6,7	7,2	8,7	13,5	10,4	4,0

Tabel / Table 5.3.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks
Fixed capital formation (gross), original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	31,367	33,961	8,256	7,405	8,201	8,353	8,778	8,038	8,792	9,261	9,288
Bedrijfsgebouwen	14,649	15,321	4,062	3,3	3,814	3,657	4,151	3,468	4,045	4,041	4,62
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10,22	11,046	2,659	2,316	2,723	2,703	2,838	2,494	3,011	3,049	3,084
Vervoermiddelen	10,13	11,53	2,312	2,424	2,763	2,805	2,823	2,478	3,424	2,694	2,663
Machines en installaties	12,602	14,308	3,147	3,094	3,444	3,287	3,477	3,539	4,005	4,03	3,832
Computers	4,474	4,914	1,096	1,111	1,358	0,993	1,25	1,22	1,451	1,093	1,349
Overige materiële vaste activa	5,526	5,83	1,472	1,326	1,4	1,36	1,52	1,444	1,506	1,504	1,697
Immateriële vaste activa, waarvan:	8	9,013	2,266	1,929	1,943	1,608	2,336	2,186	2,883	1,609	1,743
Software	7,034	7,586	1,825	1,702	1,86	1,767	1,953	1,843	2,023	1,845	2,165
Overige immateriële vaste activa	0,966	1,427	0,441	0,227	0,083	-0,159	0,383	0,343	0,86	-0,236	-0,422
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)	0,336	0,31	0,27	-0,096	-0,002	0,139	0,242	-0,071	0	0,142	0,263
Overdrachtskosten op grond	1,342	1,378	0,373	0,287	0,403	0,304	0,373	0,311	0,39	0,34	0,384
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	98,646	107,611	25,913	23,096	26,047	25,209	27,788	25,107	29,507	27,763	28,923
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,152	2,328	0,557	0,477	0,602	0,579	0,599	0,511	0,639	0,567	0,645
Investerings in vaste activa (bruto)	96,494	105,283	25,356	22,619	25,445	24,63	27,189	24,596	28,868	27,196	28,278
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	3,081	3,275	0,994	0,551	0,726	0,842	1,011	0,623	0,799	0,93	1,133
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	11,731	13,248	3,026	2,793	3,188	3,053	3,316	3,216	3,663	3,398	3,692
Handel, horeca en reparatie	6,109	6,662	1,574	1,413	1,608	1,592	1,671	1,568	1,831	1,695	1,801
Vervoer, opslag en communicatie	7,897	9,067	1,879	1,911	2,171	2,12	2,346	2,05	2,551	2,132	2,17
Exploitatie van woningen	33,851	36,662	8,909	8,018	8,895	8,955	9,499	8,664	9,544	9,927	10,047
Overheid	14,675	15,326	3,717	3,494	3,938	3,644	3,957	3,542	4,183	4,078	4,366
Overige diensten en n.e.g.	21,302	23,371	5,814	4,916	5,521	5,003	5,988	5,444	6,936	5,603	5,714
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	98,646	107,611	25,913	23,096	26,047	25,209	27,788	25,107	29,507	27,763	28,923
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,152	2,328	0,557	0,477	0,602	0,579	0,599	0,511	0,639	0,567	0,645
Investerings in vaste activa (bruto)	96,494	105,283	25,356	22,619	25,445	24,63	27,189	24,596	28,868	27,196	28,278

Tabel / Table 6.1.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Imports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	3,9	3,4	8,5	4,9	3,5	11,3	-2,0	1,5	2,2	-3,0	7,9
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	4,6	-0,2	10,8	-0,4	10,4	1,1	-5,7	3,6	0,5	-3,9	-0,1
Voedings- en genotmiddelen	4,2	4,7	3,5	2,8	5,8	6,4	2,1	5,0	5,3	3,9	1,0
Textiel, kleding, leder en lederwaren	5,0	10,1	4,2	4,1	9,5	8,6	15,0	8,4	9,3	6,3	6,1
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	4,7	4,4	4,2	6,0	4,6	1,0	6,0	3,4	7,2	6,1	4,4
Aardolie-producten, e.d.	8,6	17,1	5,5	4,2	8,4	9,4	31,2	21,8	8,1	21,4	4,2
Chemische producten	8,8	6,4	9,7	6,5	9,4	8,9	8,1	3,3	5,5	12,4	10,8
Rubber- en kunststofproducten	1,4	5,2	2,4	-0,1	2,2	5,8	3,4	4,9	6,6	8,2	7,5
Basismetalen en metaalproducten	0,7	14,9	-1,1	-0,4	2,0	13,1	17,3	14,3	14,9	18,9	8,4
Machines en apparaten n.e.g.	1,7	23,7	-2,1	3,7	3,4	18,7	24,0	25,0	26,6	21,7	15,3
Elektrotechnische machines en optische apparaten	12,9	12,2	14,5	18,3	9,1	20,3	14,8	6,5	8,8	4,8	7,7
Transportmiddelen	-2,4	13,4	4,1	-5,4	-12,4	7,2	12,5	19,5	15,5	3,5	1,9
Overige industriële producten	1,1	7,9	0,6	-3,5	6,8	7,5	7,2	10,8	6,4	10,3	5,5
Overige producten	4,2	3,8	6,8	7,3	-4,8	5,5	0,9	1,8	7,1	2,3	-1,8
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-4,4	-5,0	-5,0	-3,6	-3,6	0,0	8,3	1,2	10,0
Cif/fob-correctie	6,8	19,8	8,9	7,7	5,1	21,1	20,2	17,7	20,5	3,0	2,1
Invoer van goederen en diensten	5,5	8,1	6,8	5,9	3,3	9,6	7,7	6,8	8,3	6,5	5,1
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	6,2	9,5	7,2	6,3	5,6	11,2	10,1	8,5	8,6	7,2	6,4
Cif/fob-correctie en herclassificatie	9,7	20,7	10,8	10,6	10,1	24,0	22,1	18,5	18,7	0,7	0,4
Invoer van goederen (fob)	6,1	9,2	7,1	6,2	5,5	10,8	9,7	8,1	8,3	7,5	6,6
Invoer van diensten (cif)	3,0	3,2	5,5	4,7	-5,0	4,2	0,0	1,6	7,4	3,0	-0,1
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-4,7	-0,3	-4,4	-5,0	-5,0	-3,6	-3,6	0,0	8,3	1,2	10,0
Overige invoer van diensten	4,5	3,8	7,6	7,7	-5,0	5,3	0,7	2,1	7,3	3,3	-1,9
Cif/fob-herclassificatie	11,0	21,1	11,6	11,9	12,4	25,3	23,0	18,8	17,9	-0,4	-0,4
Invoer van diensten (fob)	3,6	4,5	5,9	5,2	-3,8	5,8	1,6	2,8	8,3	2,7	-0,1
Invoer van goederen en diensten	5,5	8,1	6,8	5,9	3,3	9,6	7,7	6,8	8,3	6,5	5,1

Table / Tabel 6.2.1
Imports of goods and services, original series (value changes)
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	0,8	9,4	-0,4	-0,2	8,6	10,8	6,3	9,0	11,4	11,4	14,0
Crude petroleum, natural gas and other minerals	39,3	23,2	38,6	35,0	52,6	45,0	29,4	17,7	6,8	-11,0	-3,0
Food products, beverages and tobacco products	2,3	8,2	0,4	0,7	5,6	9,6	5,6	8,1	9,3	10,7	8,6
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	4,3	10,9	1,6	4,2	10,5	11,1	15,6	9,0	8,7	5,5	5,8
Paper and products, printed matter and recorded media	4,1	6,6	4,3	5,2	4,2	3,5	7,3	6,1	9,5	8,3	6,9
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	39,0	36,1	38,5	35,5	36,8	47,6	67,2	37,7	5,2	13,3	3,7
Chemicals, chemical products and man-made fibres	15,1	9,8	17,8	11,6	13,4	12,8	11,1	7,7	7,8	13,8	12,0
Rubber and plastic products	4,3	7,9	4,9	2,7	5,8	8,7	6,1	7,8	9,3	10,0	9,3
Basic metals and metal products	6,8	29,4	6,4	2,6	3,5	20,6	30,1	33,2	33,4	42,4	27,7
Machinery and equipment n.e.c.	4,3	25,3	0,5	6,4	6,5	20,1	25,6	26,8	28,1	23,0	16,5
Electrical machinery and optical equipment	6,6	6,4	6,9	11,2	5,7	14,8	8,2	0,3	3,5	0,2	2,7
Transport equipment	-2,2	14,2	3,9	-5,0	-12,1	7,5	12,9	20,8	16,8	6,3	3,3
Other manufactured goods n.e.c.	2,7	10,7	1,4	-2,2	9,4	10,3	10,2	13,6	9,1	15,0	10,4
Other products	6,0	5,1	8,6	9,0	-2,7	6,8	1,7	3,5	8,3	2,5	-2,0
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8	3,0	12,1
Cif/fob-reclassification	10,2	21,5	11,0	11,1	9,9	24,8	23,4	18,6	19,6	4,0	3,5
Imports of goods and services	8,6	11,7	9,1	9,0	7,4	14,8	12,5	10,0	9,8	7,4	6,2
GOODS AND SERVICES											
Imports of goods (cif)	9,7	13,7	9,7	9,8	10,4	17,5	15,9	12,0	10,2	8,2	7,8
Cif/fob-adjustment and reclassification	13,2	22,4	12,8	14,1	15,3	27,9	25,4	19,3	17,9	1,5	1,7
Imports of goods (fob)	9,6	13,5	9,6	9,7	10,2	17,1	15,6	11,7	9,9	8,4	8,0
Imports of services (cif)	4,8	4,4	7,3	6,6	-3,1	5,1	0,9	3,4	8,6	3,6	-0,3
Final consumption by resident households in the rest of the world	-1,2	3,0	-1,2	-1,3	-1,1	-0,1	0,1	3,5	9,8	3,0	12,1
Other imports of services	5,9	4,7	9,0	9,1	-3,3	5,8	1,1	3,4	8,4	3,7	-2,5
Cif/fob-reclassification	14,6	22,8	13,7	15,5	17,7	29,4	26,3	19,6	17,2	0,4	0,9
Imports of services (fob)	5,4	5,8	7,7	7,1	-1,7	6,9	2,7	4,6	9,3	3,4	-0,2
Imports of goods and services	8,6	11,7	9,1	9,0	7,4	14,8	12,5	10,0	9,8	7,4	6,2

Tabel / Table 6.3.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks
Imports of goods and services, original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	10,3	11,3	2,6	2,2	2,7	3,1	2,8	2,4	3,0	3,4	3,2
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	26,5	32,7	6,4	7,0	7,5	8,1	8,3	8,3	8,0	7,2	8,1
Voedings- en genotmiddelen	16,5	17,8	4,2	4,1	4,5	4,1	4,4	4,4	4,9	4,6	4,8
Textiel, kleding, leder en lederwaren	10,5	11,6	2,3	3,0	2,5	3,0	2,6	3,3	2,7	3,2	2,8
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,8	7,2	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	1,8	1,9
Aardolie-producten, e.d.	10,3	14,0	2,1	2,9	3,1	3,1	3,6	4,0	3,3	3,6	3,7
Chemische producten	33,2	36,5	8,3	8,3	8,8	8,7	9,3	9,0	9,5	10,0	10,4
Rubber- en kunststofproducten	6,3	6,8	1,6	1,5	1,6	1,7	1,7	1,6	1,8	1,8	1,9
Basismetalen en metaalproducten	17,1	22,1	4,3	4,1	4,5	5,1	5,6	5,5	6,0	7,2	7,1
Machines en apparaten n.e.g.	14,1	17,6	3,6	3,4	3,8	4,0	4,5	4,3	4,8	4,9	5,3
Elektrotechnische machines en optische apparaten	66,0	70,2	15,2	16,7	19,0	17,2	16,5	16,8	19,7	17,2	16,9
Transportmiddelen	17,2	19,7	4,5	3,8	4,4	4,9	5,1	4,5	5,1	5,3	5,2
Overige industriële producten	9,9	10,9	2,5	2,3	2,7	2,6	2,8	2,6	2,9	3,0	3,1
Overige producten	62,3	65,5	15,9	15,5	16,1	16,0	16,2	16,0	17,4	16,4	15,8
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,2	10,5	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,2	1,8	1,8	3,0
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	-0,7	-0,7
Invoer van goederen en diensten	314,8	351,6	77,4	80,1	83,8	84,4	87,1	88,1	92,1	90,6	92,4
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	249,6	283,9	60,6	62,4	68,1	68,8	70,3	69,8	75,0	74,4	75,7
Cif/fob-correctie en herclassificatie	-7,7	-9,5	-1,9	-2,0	-2,1	-2,3	-2,3	-2,4	-2,5	-2,3	-2,4
Invoer van goederen (fob)	241,9	274,4	58,8	60,4	66,0	66,5	67,9	67,5	72,5	72,1	73,3
Invoer van diensten (cif)	67,6	70,6	17,4	18,3	16,4	16,3	17,5	18,9	17,8	16,9	17,5
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,2	10,5	2,7	4,1	1,7	1,8	2,7	4,2	1,8	1,8	3,0
Overige invoer van diensten	57,4	60,1	14,7	14,2	14,7	14,5	14,8	14,7	16,0	15,1	14,5
Cif/fob-herclassificatie	5,4	6,6	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6
Invoer van diensten (fob)	72,9	77,2	18,6	19,7	17,9	17,9	19,1	20,6	19,5	18,5	19,1
Invoer van goederen en diensten	314,8	351,6	77,4	80,1	83,8	84,4	87,1	88,1	92,1	90,6	92,4

Tabel / Table 7.3.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks
Exports of goods and services, original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mld euro</i>											
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	16,9	18,0	4,6	4,0	4,0	4,7	4,7	4,3	4,4	5,0	4,6
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	11,2	14,2	2,3	2,1	3,7	4,8	3,1	2,5	3,8	3,8	2,6
Voedings- en genotmiddelen	31,8	34,2	8,0	8,0	8,3	8,1	8,6	8,6	8,9	8,7	9,2
Textiel, kleding, leder en lederwaren	8,2	9,1	1,8	2,4	1,9	2,4	2,0	2,6	2,1	2,6	2,1
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,4	6,6	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8	1,7	1,8
Aardolie-producten, e.d.	21,9	27,0	4,9	6,1	6,5	6,3	6,8	7,2	6,7	5,7	6,9
Chemische producten	48,0	53,1	12,1	12,2	12,1	12,9	13,6	13,3	13,4	14,5	14,9
Rubber- en kunststofproducten	6,4	7,0	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
Basismetalen en metaalproducten	18,1	22,8	4,6	4,5	4,6	5,1	5,7	5,8	6,2	7,0	6,8
Machines en apparaten n.e.g.	16,2	19,2	4,2	4,0	4,3	4,4	4,9	4,7	5,2	5,6	5,5
Elektrotechnische machines en optische apparaten	69,7	74,4	16,3	17,2	20,0	18,4	17,5	17,6	20,9	19,2	18,3
Transportmiddelen	13,0	14,5	3,6	3,0	3,2	3,3	4,0	3,5	3,7	4,1	4,2
Overige industriële producten	6,2	6,9	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,9	1,8	1,8
Vervoer en communicatie	21,5	22,6	5,2	5,6	5,5	5,5	5,5	5,8	5,8	5,8	5,7
Financiële en zakelijke diensten	36,6	37,6	9,2	9,1	9,4	9,7	9,6	9,0	9,2	10,1	10,3
Overige producten	15,6	16,3	4,2	3,7	4,0	4,1	4,1	4,0	4,1	4,2	4,3
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,3	9,8	2,4	2,6	2,4	2,0	2,5	2,9	2,5	2,1	2,8
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,8	1,0	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	-0,7	-0,7
Uitvoer van goederen en diensten	355,3	391,3	87,8	88,6	94,2	96,3	97,3	96,1	101,7	103,3	103,3
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Uitvoer van goederen	280,6	314,0	68,9	69,6	75,3	77,1	77,7	76,7	82,5	83,3	82,4
Uitvoer van goederen uit productie	152,2	168,1	38,1	37,6	40,1	41,6	42,1	41,0	43,4	43,9	43,3
Wederuitvoer	127,6	144,9	30,6	31,8	34,9	35,3	35,3	35,4	38,9	39,1	38,7
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,8	1,0	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Uitvoer van diensten	74,7	77,3	18,9	19,0	19,0	19,2	19,6	19,4	19,2	20,0	21,0
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	9,3	9,8	2,4	2,6	2,4	2,0	2,5	2,9	2,5	2,1	2,8
Overige uitvoer van diensten	67,8	70,3	17,1	17,0	17,2	17,8	17,8	17,2	17,5	18,6	18,9
Cif/fob-correctie	-2,4	-2,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	-0,7	-0,7
Uitvoer van goederen en diensten	355,3	391,3	87,8	88,6	94,2	96,3	97,3	96,1	101,7	103,3	103,3

Tabel / Table 8.1.1
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Domestic product and national income, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	1,5	3,0	1,6	2,0	1,9	3,5	3,1	2,8	2,7	2,5	2,6
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen)	-0,6	3,8	-4,2	-3,2	2,6	3,4	6,6	6,5	-0,9	0,7	4,2

Table / Tabel 8.2.1
Domestic product and national income, original series (value changes)
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	%										
Domestic product (gross, market prices)	3,6	5,0	3,8	3,8	4,1	6,0	4,9	4,5	4,6	4,2	3,9
National income (gross, market prices)	1,6	6,0	-2,3	-1,2	5,1	6,2	8,9	8,7	1,0	2,3	5,6

Tabel / Table 8.3.1
Binnenlands product, nationaal inkomen en lopende transacties met het buitenland, oorspronkelijke reeks
Domestic product, national income and current transactions of the Netherlands with the rest of the world, original series

	2005■	2006□	2005■			2006□				2007●	
			II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
			mld euro								
INKOMEN, BESTEDINGEN EN NATIONAAL INKOMENSOverschOT											
Binnenlands product (bruto, marktprijzen) <i>Domestic product (gross, market prices)</i>	509,0	534,3	129,0	123,1	133,0	131,2	135,3	128,6	139,2	136,8	140,6
Uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Primary income received from the rest of the world</i>	144,5	151,3	36,9	38,7	40,5	30,0	42,7	34,8	43,8	36,6	41,8
Af: aan het buitenland betaalde primaire inkomens <i>Minus: primary income paid to the rest of the world</i>	141,3	142,5	39,7	42,4	36,3	24,0	40,4	33,7	44,4	33,0	37,1
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen) <i>National income (gross, market prices)</i>	512,2	543,1	126,3	119,4	137,2	137,2	137,6	129,8	138,5	140,4	145,3
Uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Current transfers received from the rest of the world</i>		7,1	7,7	2,0	1,8	1,6	1,7	2,0	2,1	1,9	2,3
Af: aan het buitenland betaalde inkomensoverdrachten <i>Minus: current transfers paid to the rest of the world</i>		15,3	15,8	3,5	3,6	4,0	3,8	3,6	3,9	4,5	4,1
Beschikbaar nationaal inkomen (bruto) <i>Disposable national income (gross)</i>	504,0	535,0	124,8	117,6	134,9	135,1	136,0	128,0	135,9	138,0	143,7
Af: consumptieve bestedingen <i>Minus: final consumption expenditure</i>		371,5	389,2	94,4	92,2	95,4	94,3	99,4	96,2	97,5	102,8
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>		0,4	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nationale besparingen (bruto) <i>National saving (gross)</i>	132,9	146,3	30,5	25,5	39,6	40,9	36,7	31,9	36,7	40,6	40,9
Af: investeringen (bruto, incl. veranderingen in voorraden) <i>Minus: capital formation (gross, incl. change in inventories)</i>		97,0	105,4	24,2	22,5	27,3	25,1	25,7	24,5	26,7	26,9
Nationaal inkomensoverschot (= Saldo lopende transacties met het buitenland) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	35,9	40,9	6,3	3,1	12,3	15,9	11,0	7,5	6,5	14,0	14,0
LOPENDE TRANSACTIES VAN NEDERLAND MET HET BUITENLAND											
Uitvoeroverschot van goederen <i>Net exports of goods</i>	38,7	39,6	10,2	9,2	9,3	10,6	9,8	9,2	10,0	11,2	9,0
Uitvoeroverschot van diensten <i>Net exports of services</i>	1,8	0,1	0,3	-0,7	1,1	1,2	0,5	-1,2	-0,3	1,4	1,9
Saldo uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Net primary income received from the rest of the world</i>	3,2	8,8	-2,8	-3,7	4,2	6,0	2,2	1,2	-0,6	3,6	4,7
Saldo uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Net current transfers received from the rest of the world</i>	-8,2	-8,1	-1,5	-1,8	-2,4	-2,2	-1,6	-1,8	-2,6	-2,4	-1,6
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>		0,4	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Saldo lopende transacties met het buitenland (= Nationaal inkomensoverschot) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	35,9	40,9	6,3	3,1	12,3	15,9	11,0	7,5	6,5	14,0	14,0

Conjunctuurinformatie op de CBS-website

Alle cijfers en publicaties van het CBS zijn beschikbaar via internet. De website van het CBS, www.cbs.nl, biedt toegang tot de Themapagina's, Dossiers, de statistische databank StatLine en het Webmagazine.

Themapagina's

Het CBS heeft in januari 2007 een nieuwe thema-indeling doorgevoerd. De nieuwe indeling is intuïtiever en toegankelijker dan de oude. De nieuwe indeling bestaat uit 19 thema's, die alfabetisch getoond worden op de website en in de databank StatLine. Naast de themapagina's zijn 9 verschillende dossiers gevormd.

Hoe vindt u conjunctuurinformatie?

Alle conjunctuurinformatie die beschikbaar is op de website van het CBS is samengebracht in het dossier Conjun-

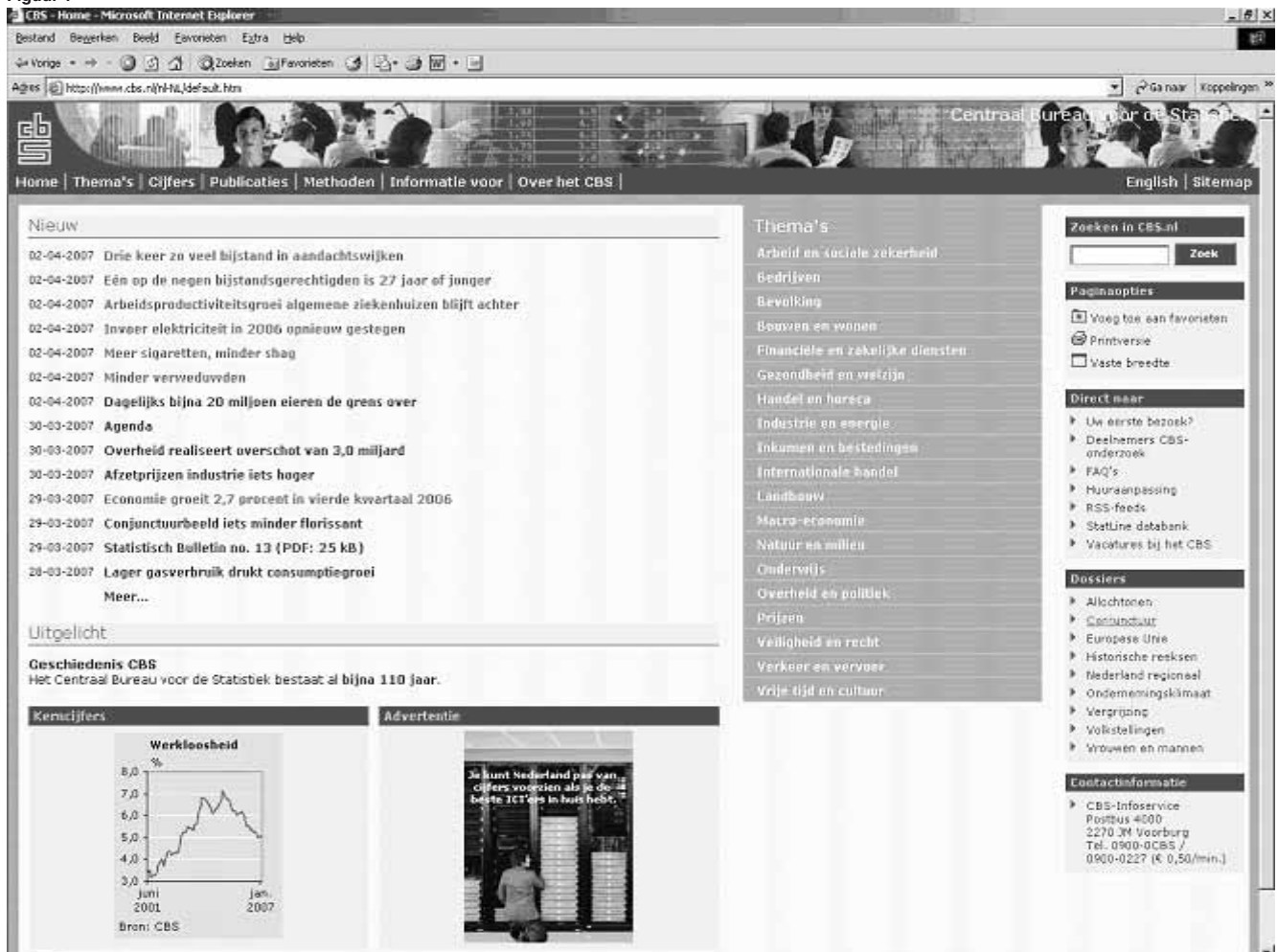
tuur. De dossiers vindt u in de rechterkolom van de homepage van het CBS (zie figuur 1).

Alle thema- en dossierpagina's hebben dezelfde indeling. De informatie wordt daarbij ontsloten via de volgende vijf vaste rubrieken: nieuw, cijfers, publicaties, methoden en beschrijving. Deze rubrieken zijn als tabbladen aangegeven op de themapagina.

Ter illustratie is in figuur 2 de dossierpagina aangeklikt. U komt automatisch binnen in de rubriek 'Nieuw'. Daar vindt u een overzicht van de meest recente persberichten, artikelen en cijfers gesorteerd op datum van verschijnen. Boven deze lijst staan de vijf rubrieken, waarvan de rubriek die op het scherm zichtbaar is zich onderscheidt door een lichtblauwe kleur.

De rubriek 'Cijfers' bevat tabellen met de belangrijkste cijfers over het thema. Door een tabeltitel aan te klikken komt u in een StatLine-tabel. StatLine is de elektronische

Figuur 1

databank van het CBS. Met de icoontjes in de linkerkolom kunt u deze tabel opslaan, printen, of als grafiek laten tonen. Tevens kunnen de geselecteerde onderwerpen en perioden gewijzigd worden met behulp van het symbool 'mappenstructuur'. De conjunctuurgegevens in Statline zijn via deze rubriek het meest toegankelijk.

De rubriek 'Publicaties' is onderverdeeld in persberichten, artikelen (in webmagazine of elders verschenen) en boeken en periodieken. In deze laatste rubriek staan onder andere de pdf-files van De Nederlandse conjunctuur. Van de publicaties worden alleen de items uit het huidige jaar getoond. Bent u op zoek naar publicaties uit eerdere jaren, dan klikt u op 'Meer' waarna een lijst van de beschikbare jaren verschijnt.

De startpagina van het dossier Conjunctuur biedt onder het kopje 'In de schijnwerper' twee verwijzingen naar de meest actuele conjunctuurinformatie. Onder de verwijzing 'Conjunctuurbericht' kunt u alle actuele berichten over de conjunctuur vinden, waaronder een grafische uiteenzetting van de verwachtings-, maand- en kwartaalindicatoren van de economie. De optie 'Inhoudsopgave' (zie figuur 3) geeft een volledig overzicht van alle beschikbare informatie.

De conjunctuurklok biedt een beknopt overzicht in tekst en beeld van de actuele conjunctuursituatie.

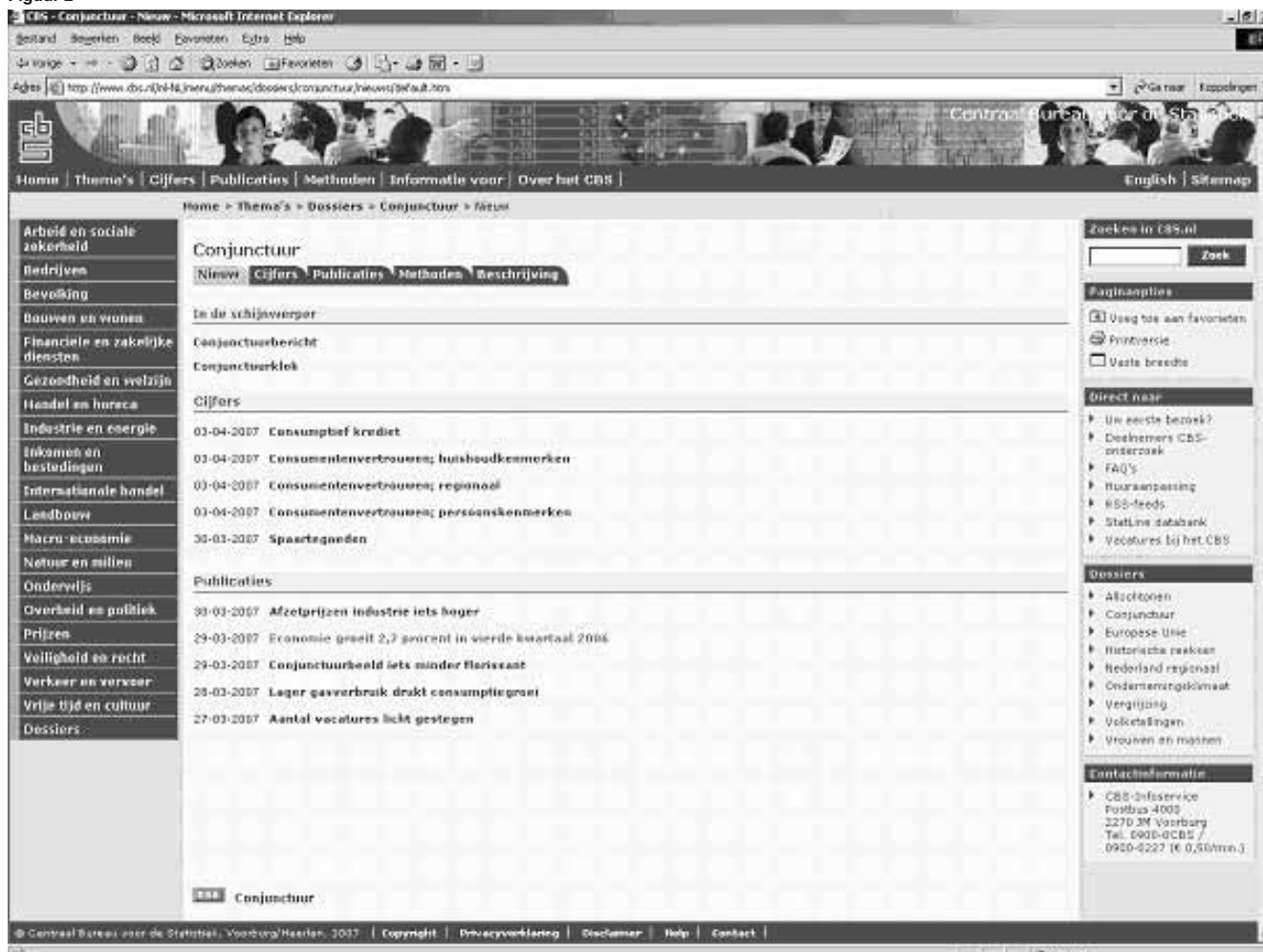
De rubriek 'Methoden' bevat een alfabetisch gesorteerde begrippenlijst, standaard classificaties die voor het thema relevant zijn, en onder 'Dataverzameling' korte beschrijvingen van onderzoeken waaraan het CBS haar cijfers over de conjunctuur ontleend. De rubriek 'Beschrijving' ten slotte geeft een globaal overzicht van de informatie die het CBS verzamelt over de verschillende aspecten van de conjunctuur en de bronnen die daarvoor gebruikt worden.

Actuele conjunctuurinformatie verschijnt niet alleen op de CBS-website maar kan ook gevonden worden op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Nieuwe cijfers

De bestaande tabellen worden regelmatig geactualiseerd. Op de homepage van het CBS vindt u onder 'Cijfers/ Recente cijfers' een overzicht van StatLine-tabellen die zijn geactualiseerd of nieuw zijn verschenen.

Figuur 2

Figuur 3

The screenshot shows the CBS website interface in a Microsoft Internet Explorer browser window. The address bar displays the URL: <http://www.cbs.nl/nl-nl/menu/themas/dossiers/conjunctuur/publicaties/conjunctuurbericht/default.htm>. The page title is 'CBS - Conjunctuur - Conjunctuurbericht - Microsoft Internet Explorer'. The main navigation bar includes links for 'Home', 'Thema's', 'Cijfers', 'Publicaties', 'Methoden', 'Informatie voor', and 'Over het CBS'. The current page is titled 'Conjunctuur' and is part of a 'Dossiers' series. The left sidebar contains a vertical menu with categories such as 'Arbeid en sociale zekerheid', 'Bedrijven', 'Bevolking', 'Bouwen en wonen', 'Financiële en zakelijke diensten', 'Gezondheid en welzijn', 'Handel en horeca', 'Industrie en energie', 'Inkomen en hestedingen', 'Internationale handel', 'Landbouw', 'Macro-economie', 'Natuur en milieu', 'Onderwijs', 'Overheid en politiek', 'Prijzen', 'Veiligheid en recht', 'Verkeer en vervoer', 'Vrije tijd en cultuur', and 'Dossiers'. The main content area is titled 'Conjunctuur' and includes sub-sections for 'Persberichten', 'Artikelen', 'Boeken en periodieken', and 'Conjunctuurbericht'. A paragraph of text states: 'Het conjunctuurbeeld van eind maart is wat minder gunstig dan in de voorgaande maanden. Dit komt vooral doordat het volume van de binnenlandse handel en van de consumptie minder hard zijn gegroeid.' Below this, a 'Recent verschenen' section lists several news items with dates and titles, such as '03-04-2007 Rente vrijwel onveranderd' and '29-03-2007 Afzetprijzen industrie iets hoger'. A 'Conjunctuurklik' section contains the item '29-03-2007 Conjunctuurbeeld iets minder florissant'. An 'Inhoud' section lists '03-04-2007 Inhoud Conjunctuurbericht'. On the right side, there is a search bar labeled 'Zoeken in CBS.nl', a 'Paginaopties' section with options for 'Voeg toe aan favorieten', 'Printversie', and 'Vaste breedte', a 'Direct naar' section with links to 'Uw eerste bezoek?', 'Deelnemers CBS-onderzoek', 'FAQ's', 'Ruim aanpassing', 'RSS-feeds', 'StatLine databank', and 'Veertures bij het CBS', a 'Dossiers' section with links to 'Alles tonen', 'Conjunctuur', 'Europese Unie', 'Historische reeksen', 'Nederland regionaal', 'Onderzoeksmethoden', 'Vergelijking', 'Volketellingen', and 'Vrouwen en mannen', and a 'Contactinformatie' section with details for 'CBS-Infoservice', 'Postbus 4000', '2270 JN Voorburg', 'Tel.: 0900-0CBS / 0900-0227 (k. 0,55/min.)'. At the bottom of the page, there is a footer with copyright information: '© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2007' and links for 'Copyright', 'Privacyverklaring', 'Disclaimer', 'Help', and 'Contact'.

Verwante publicaties

De Nederlandse economie 2006

Dagelijks staan in de media berichten met cijfers en feiten over onze economie. Het ontdekken van de samenhang en het totaalplaatje wordt echter maar al te vaak aan de lezer of kijker zelf overgelaten. *De Nederlandse economie 2006* van het Centraal Bureau voor de Statistiek is een onmisbare gids voor iedereen die de voortdurende informatiestroom goed wil volgen.

ISBN: 90-357-1769-5. Kengetal: P-19.

Prijs: € 16,00 (excl. administratie- en verzendkosten).

Nationale rekeningen 2006

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. *Nationale rekeningen 2006* bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

ISBN 90-357-1736-7. Kengetal: P-2.

Prijs: € 46,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2007

Een goed ondernemingsklimaat heeft een positieve invloed op economische groei omdat het een aantrekkelijke werking heeft op investeringen. Deze publicatie beschrijft aan de hand van een zeventigtal indicatoren de economische prestaties en het bijbehorende ondernemingsklimaat van twintig landen, waarbij de meeste aandacht uitgaat naar de situatie in Nederland. De analyse is gebaseerd op de meest recente en betrouwbare internationaal vergelijkbare cijfers. Bij veel indicatoren gaat het dan om cijfers over 2005. Deze publicatie is de tweede van een reeks.

ISBN: 90-357-1676-6. Kengetal: I-74.

Prijs: € 44,40 (excl. administratie- en verzendkosten).

De digitale economie 2006

In onze samenleving is sprake van een steeds verdergaand gebruik van ICT. Bedrijven maken steeds vaker en geavanceerder gebruik van ICT. De overheid biedt steeds meer diensten ook online aan. Huishoudens maken voor een toenemend aantal zaken gebruik van Internet en gebruiken Internet ook steeds intensiever. Bovenstaande en andere ontwikkelingen worden door het CBS in detail beschreven in de publicatie *De digitale economie 2006*, de zesde in een reeks. In de publicatie zijn de ontwikkelingen in Nederland in internationaal perspectief geplaatst.

ISBN: 90-357-1880-1. Kengetal: P-34.

Prijs: € 30,10 (excl. administratie- en verzendkosten).

Kennis en economie 2006

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en capi-

taal. In de publicatie *Kennis en economie 2006* staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 2004 en de Innovatie-enquête over 2002–2004 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

ISBN 90-357-1606-X. Kengetal: K-300.

Prijs: € 32,00 (excl. administratie- en verzendkosten).

Milieurekeningen 2005

Economie en milieu zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds heeft de economie grondstoffen nodig die afkomstig zijn uit het milieu, anderzijds dragen economische activiteiten bij aan allerlei soorten milieuvervuiling. In de publicatie *Milieurekeningen 2005* wordt de relatie tussen milieu en economie in Nederland beschreven. Hierbij komen de volgende onderwerpen aan bod: luchtvervuiling, watervervuiling, afval, energie, milieubelastingen en de Nederlandse milieusector.

Zie www.cbs.nl → publicaties → boeken

Regionale economische jaarcijfers 2005

In deze publicatie zijn de regionale rekeningen voor 2005 opgenomen. Regionale rekeningen geven een kwantitatieve beschrijving van het economische proces van regio's binnen een land, die aansluit op de Nationale rekeningen. Als onderdelen van het economische proces worden in de Nationale rekeningen productie, inkomensverdeling, bestedingen en financiering onderscheiden. Bij de Regionale rekeningen ligt de nadruk echter op de beschrijving van de productieprocessen in de verschillende regio's.

Zie www.cbs.nl → publicaties → boeken

Bevolkingstrends

Bevolkingstrends houdt u op de hoogte van recente ontwikkelingen in de Nederlandse bevolking zoals de ontwikkelingen rond relaties, het krijgen van kinderen, de huishoudensamenstelling, immigratie en emigratie, allochtonen en autochtonen, en sterfte en doodsoorzaken.

Verschijnt elk kwartaal.

ISSN 1571-0998. Kengetal: B-15.

Prijs: € 49,35 per jaar.

Sociaal-economische trends

Het CBS verricht veel onderzoek naar ontwikkelingen en achtergronden op sociaal-economisch terrein. De kwartaalpublicatie *Sociaal-economische trends* is het belangrijkste medium om de resultaten van dit onderzoek in uitgebreidere informatieve artikelen onder de aandacht te brengen.

Verschijnt elk kwartaal.
ISSN 1573-2215. Kengetal: V-4.
Prijs: € 49,35 per jaar.

Statistisch bulletin

Het wekelijks verschijnende *Statistisch bulletin* bevat de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS.

Zie www.cbs.nl → publicaties → periodieken

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis toegankelijke centrale elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl> of direct via: <http://statline.cbs.nl>.

Webmagazine

Het *Webmagazine* verschijnt wekelijks op maandag- en woensdagochtend om tien uur op de CBS-website. Het

meest recente webmagazine is te vinden op de homepage van het CBS. Een overzicht van alle webmagazine artikelen vindt u door op de homepage van het CBS te klikken op 'Publicaties' en dan te kiezen voor 'Webpublicaties'.

Bestellen

Voor het bestellen van CBS-publicaties kunt u contact opnemen met de afdeling verkoop van het CBS:

Tel.: 088 – 570 70 70.

Fax: 045 – 570 62 68

E-mail: verkoop@cbs.nl

Adres: Afdeling Verkoop,
Postbus 4481,
6401 CZ Heerlen.

Inlichtingen

Bij de Infoservice kunt u informatie opvragen over het CBS, zijn producten en de uitkomsten van onderzoeken. Alle informatie op onze website is gratis. Lukt het u niet de gezochte informatie te vinden, dan kunt u via het contactformulier op www.cbs.nl/infoservice contact opnemen met onze Infoservice. Zij zullen u dan verder helpen.

Ook kunt u op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur telefonisch contact opnemen met de Infoservice via telefoonnummer 088 570 70 70.

Als de informatie die u vraagt bij het CBS beschikbaar is, ontvangt u deze binnen twee werkdagen. Deze dienstverlening is gratis. Als de informatie niet direct beschikbaar is, wordt er contact met u opgenomen.

Overzicht verschenen artikelen

Arbeidsmarkt

Bescheiden stijging arbeidsproductiviteit in 1999	2000, afl. 2
Arbeidsvolume, loonkosten en productie in 2000	2001, afl. 2
Arbeidsmarktdynamiek en banen	2005, afl. 4

Belastingopbrengsten

Belastingopbrengsten gedaald	2003, afl. 4
Belastingopbrengst gedaald in 2003	2004, afl. 2
Belastingopbrengst gestegen in 2004	2005, afl. 2
Opbrengst belastingen fors gestegen in 2005	2006, afl. 2
Belastingopbrengst fors hoger door gunstige conjunctuur	2007, afl. 2

Bijstellingen ramingen economische groei

Bijstellingen ramingen economische groei 2000	2004, afl. 1
Bijstellingen ramingen economische groei 2001	2005, afl. 2
Bijstellingen ramingen economische groei 2002	2006, afl. 1
Bijstellingen ramingen economische groei 2003	2007, afl. 1
Bijstellingen ramingen economische groei 2004	2007, afl. 3

Conjunctuur

Naar een snellere beschikbaarheid van cijfers	2004, afl. 3
Conjunctuurbeeld 2005: verbreding economische groei	2006, afl. 2
De rol van het CBS bij de eerste conjunctuuranalyses in Nederland	2007, afl. 1

Consumentenvertrouwen

Achtergronden bij recordhoogte consumentenvertrouwen	2000, afl. 1
--	--------------

Consumptie

Herstel van consumptie huishoudens?	2005, afl. 1
Nederlandse consumptie groeit weer krachtig	2007, afl. 1

Financiële markten

Aandelenkoersen	2002, afl. 1
-----------------	--------------

Hypothecaire schulden huishoudens

Explosieve groei hypotheekschulden nader belicht	2007, afl. 2
--	--------------

Internationaal

De Economische Monetaire Unie en de UMTS-veiling	2001, afl. 2
Structural Indicators	2003, afl. 2
First for Europe: Europa staat centraal bij het maken van statistieken	2003, afl. 3
Invloed van buitenlandse ondernemingen in Nederland	2003, afl. 4

Kapitaal

Kapitaal in de Nederlandse nationale rekeningen	2005, afl. 2
---	--------------

Kwartaalrekeningen

De presentatie van kwartaalgroecijfers	2000, afl. 3
Eerste stap naar kwartaalrekeningen van de overheid	2000, afl. 3
Nieuwe methode voor berekening macro-economische groecijfers	2006, afl. 3
Kwartaalsectorrekeningen voorzien in behoefte aan snelle informatie	2007, afl. 4

Lokale overheid

Opnieuw tekort voor decentrale overheden in 2002	2003, afl. 3
Eigen inkomsten gemeenten belangrijker dan verondersteld	2006, afl. 3
Gemeenten investeren in de eerste helft van 2006 3,3 miljard euro	2006, afl. 4
Gemeenten voegen 1,1 miljard euro toe aan eigen vermogen	2007, afl. 3

Overheidsfinanciën

Financiële positie rijksoverheid verder in de min	2004, afl. 4
Nederlands overheidstekort- en schuld in Europees perspectief	2005, afl. 2
Vorderingenoverschot van 0,4 miljard euro bij het Rijk	2006, afl. 3
Financiële balans van het Rijk verbeterd en staatsschuld licht gedaald	2006, afl. 4
Overschot van het Rijk op hoogste niveau in 10 jaar tijd	2007, afl. 3
Meer staatsdeelnemingen verkocht dan verworven	2007, afl. 4

Prijzontwikkeling

De inflatie in Nederland en de Europese Unie	2000, afl. 2
De invloed van invoerprijsveranderingen in de economie	2000, afl. 3
Prijzontwikkelingen 2001 geanalyseerd	2002, afl. 2
Kwaliteitsaanpassingen in de prijsindex van computers	2004, afl. 1

Sociale uitkeringen

Uitkeringen sociale voorzieningen (in geld) 1,1 procent gestegen in 2004	2005, afl. 3
Uitgaven wettelijke sociale uitkeringen licht gedaald	2006, afl. 4
Sociale uitkeringen blijven stijgen door vergrijzing	2007, afl. 4

Staatsschuld

Langlopende staatsschuld boven de 200 miljard euro	2005, afl. 4
Financiële balans van het Rijk verbeterd en staatsschuld licht gedaald	2006, afl. 4

Vervoer

Ontwikkeling passagiersvervoer Schiphol verbetert in 2003	2003, afl. 4
---	--------------

Zakelijke dienstverlening

Zakelijke dienstverlening sterk gegroeid in jaren negentig	2004, afl. 3
--	--------------